

**Uchwała Nr XLVIII/268/18
Rady Miejskiej w Dobiegniewie
z dnia 19 października 2018 roku**

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew na lata 2018-2028”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994 ze zm.) Rada Miejska w Dobiegniewie uchwała, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Dobiegniew na lata 2018-2028, która to stanowi załącznik nr 1 do niniejszej Uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Dobiegniewa.
- § 3. Uchyla się Uchwałę Nr XVI/98/2007 z dnia 28 grudnia 2007 roku w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew na lata 2007 – 2017.
- § 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ
w Dobiegniewie

inż. Marek Kowalczyk

Strategia Rozwoju Gminy Dobiegniew na lata 2018-2028

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY NR XLVIII/268/18 RADY MIEJSKIEJ W DOBIEGNIEWIE
Z DNIA 19 PAŹDZIERNIKA 2018 ROKU.

Strategię Rozwoju Gminy Dobiegniew na lata 2018-2028 opracował Zespół w składzie:

- **Gradowska Grażyna**
- **Hatała Jerzy**
- **Kędra Marzena**
- **Łaźniewska Sylwia**

Strategia Rozwoju Gminy Dobiegniew na lata 2018-2028

*powstała przy dofinansowaniu ze środków Funduszu Spójności
- Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020*

w ramach projektu pn.:

„Dobiegniew – chcę tu mieszkać, pracować i żyć”

na podstawie umowy nr DPT/BDG-II/POPT/64/16 z dnia 12 lipca 2016 r.

zawartej przez Gminę Dobiegniew z Ministrem Rozwoju.

**Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach
Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020**

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Diagnoza sytuacji społeczno- gospodarczej Gminy Dobiegniew	5
1.1 Rozwój społeczny	5
1.1.1 Demografia	5
1.1.2 Edukacja	9
1.1.3 Rynek pracy	10
1.1.4 Ochrona zdrowia	13
1.1.5 Pomoc społeczna	14
1.1.6 Bezpieczeństwo	15
1.1.7 Podsumowanie diagnozy społecznej	16
1.2. Rozwój gospodarczy	17
1.2.1 Podmioty gospodarcze	17
1.2.2 Potencjał gospodarczy	18
1.2.3 Podsumowanie diagnozy gospodarczej	19
2. Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe rozwoju gminy Dobiegniew	20
2.1 Potencjały środowiska naturalnego	20
2.1.1 Położenie Gminy Dobiegniew	21
2.1.2 Budowa geologiczna i rzeźba terenu	23
2.1.3 Klimat	23
2.1.4 Zasoby wodne	24
2.1.5 Flora i fauna	25
2.1.6 Podsumowanie diagnozy środowiskowej	26
2.2 Zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna i transport	26
2.2.1 Zagospodarowanie przestrzenne	26
2.2.2. Zasób mieszkaniowy	28
2.2.3 Gospodarka wodno-ściekowa	30
2.2.4 Zaopatrzenie w ciepło	32
2.2.5 Gospodarka odpadami	33
2.2.6 Telekomunikacja i energetyka	34
2.2.7 Transport	34
2.2.8 Podsumowanie diagnozy przestrzennej	37
3 Jakość życia w Gminie Dobiegniew	38
3.1 Kultura i kapitał społeczny	38
3.1.1 Muzeum Woldenberczyków	45
3.2 Sport	47
3.3 Rekreacja i turystyka	48
3.4 Podsumowanie diagnozy w zakresie jakości życia	53

4. Podsumowanie diagnozy Gminy Dobiegniew	54
5. Analizy benchmarkingowe	55
6. Podsumowanie dotychczasowych działań Gminy Dobiegniew w zakresie realizacji strategii obowiązującej w latach 2007- 2017	63
7. Scenariusz rozwoju Gminy Dobiegniew	65
8. Wizja, misja oraz cele rozwojowe Gminy Dobiegniew	67
9. Projekty służące realizacji celów strategii	70
10. Potencjalne źródła finansowania działań zaplanowanych w strategii	93
11. Wdrażanie, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii	95
11.1 System wdrażania	95
11.2 System monitoringu	97
11.3 System ewaluacji	100
11.4 System aktualizacji	102
12. Zbieżność strategii z obowiązującymi dokumentami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi	102
Załączniki	108

Wprowadzenie

Strategia jest dokumentem określającym priorytety rozwojowe samorządu na podstawie zdiagnozowanych problemów oraz zidentyfikowanych potencjałów. Jest koniecznym elementem skutecznego zarządzania, reagowania na zachodzące zmiany społeczno-gospodarcze i planowania rozwoju.

Pierwsza, diagnostyczna część dokumentu, zawiera diagnozę w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzenno-środowiskowej, a także w zakresie jakości życia. Celem diagnozy jest zidentyfikowanie problemów w poszczególnych obszarach analizy, wskazanie jej słabych stron, a także określenie potencjału gminy, jej mocnych stron i szans rozwojowych.

W dokumencie sformułowano pożądaný scenariusz rozwoju gminy, wizję, a więc stan oczekiwany w 2028 roku, jej misję, wskazano trzy cele strategiczne odnoszące się do sfery społecznej, gospodarczej oraz przestrzenno-środowiskowej, a także sformułowano wynikające z celów strategicznych cele operacyjne. Strategia zawiera również wykaz przedsięwzięć, które realizują cele dokumentu na obu poziomach. Wskazano również na komplementarność celów niniejszego dokumentu z dokumentami strategicznymi oraz programami krajowymi, wojewódzkimi i lokalnymi. W dokumencie zaprezentowano także metody wdrażania Strategii, sposób monitorowania poszczególnych projektów, całego dokumentu oraz jego ewaluacji i aktualizacji.

1. Diagnoza sytuacji społeczno- gospodarczej Gminy Dobiegniew

Kierunki zmian społeczno-gospodarczych są zależne zarówno od czynników występujących na terenie gminy jak i w jej otoczeniu. Te uwarunkowania to m.in. zmiany demograficzne, sytuacja na rynku pracy, struktura przedsiębiorstw, uwarunkowania środowiskowe czy stan infrastruktury. W kolejnych częściach dokumentu, na podstawie analizy sytuacji w latach 2013-2017¹ scharakteryzowano w/w aspekty funkcjonowania gminy, kładąc nacisk na te, które są szczególnie istotne dla jej rozwoju. Analiza ta, wraz z określeniem potencjalnych możliwości oraz wyzwań, stanowi punkt wyjścia dla wypracowania celów zmian społeczno-gospodarczych w gminie.

1.1 Rozwój społeczny

1.1.1 Demografia

Na koniec 2017 roku Gminę Dobiegniew zamieszkiwało 6599 osób. W ostatnich pięciu latach obserwowany jest stały spadek liczby ludności gminy. Jak wynika z danych GUS, od 2013 roku w gminie ubyło 383 mieszkańców. Jest to sytuacja niekorzystna z uwagi na występowanie problemów towarzyszących depopulacji (konieczność zapewnienia przez samorząd opieki samotnym starszym osobom, brak wykwalifikowanych pracowników na lokalnym rynku pracy), a co za tym idzie gorsze możliwości rozwoju.

Tabela 1. Liczba ludności Gminy Dobiegniew w latach 2013-2017

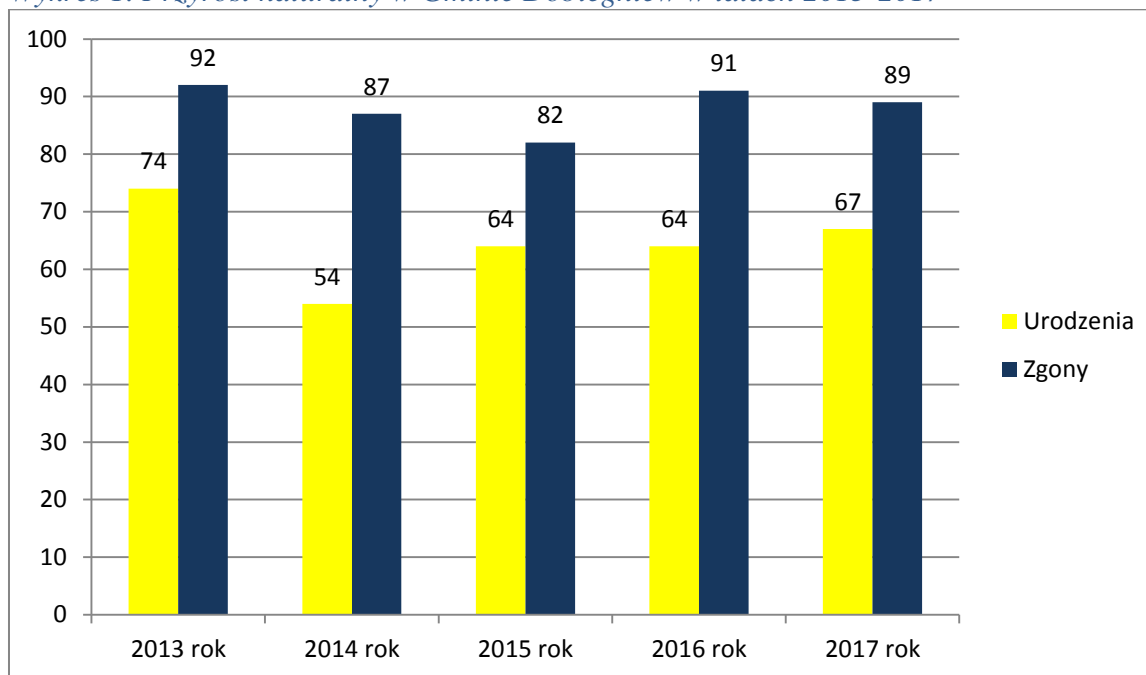
Lata	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób ogółem	6793	6719	6688	6673	6664
- w tym liczba kobiet	3407	3384	3371	3366	3354
- w tym liczba mężczyzn	3386	3335	3317	3307	3310

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (03.08.2018 r.)

Depopulacja gminy wynika m.in. z utrzymującego się ujemnego przyrostu naturalnego w całym analizowanym okresie.

¹ W czasie opracowywania dokumentu 2017 rok jest ostatnim, dla którego dostępne są dane roczne w Banku Danych Lokalnych GUS.

Wykres 1. Przyrost naturalny w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (03.08.2018 r.)

Istotnym problemem Dobiegniewa jest też systematyczne starzenie się społeczności gminy w całym analizowanym okresie.

Tabela 2. Ludność wg grup wieku w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

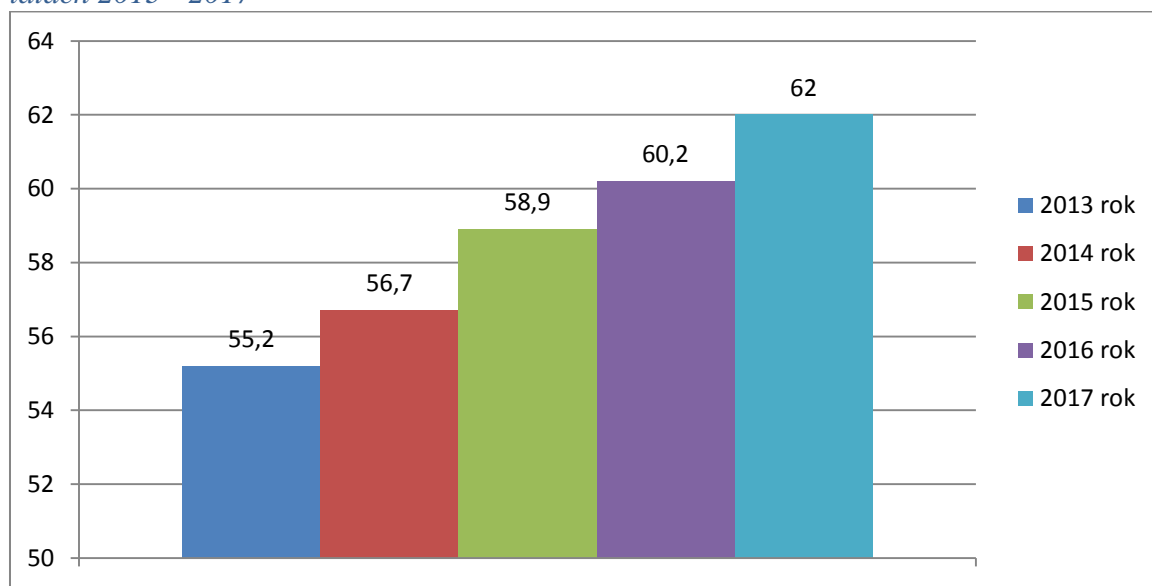
Lata	2013	2014	2015	2016	2017
w wieku przedprodukcyjnym	1 174	1 140	1 121	1110	1106
w wieku produkcyjnym	4 377	4 288	4 209	4166	4114
w wieku poprodukcyjnym	1 242	1 291	1 358	1397	1444

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (04.08.2018). Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej).

Z danych wynika, że w latach 2013-2017 systematycznie spadała liczba najmłodszych mieszkańców oraz osób w wieku produkcyjnym, zaś przybywało mieszkańców w najwyższych grupach wiekowych. Oznaczać to może problemy pracodawców z dostępem do zasobów pracy, ale także konieczność zapewnienia opieki, w tym również świadczeń zdrowotnych najstarszym mieszkańcom, często niesamodzielnym oraz w trudnej sytuacji materialnej.

Powyższe dane wskazują, że w gminie systematycznie wzrasta współczynnik obciążenia demograficznego (stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym). Na wartość wskaźnika ma wpływ stale malejąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnąca jednocześnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

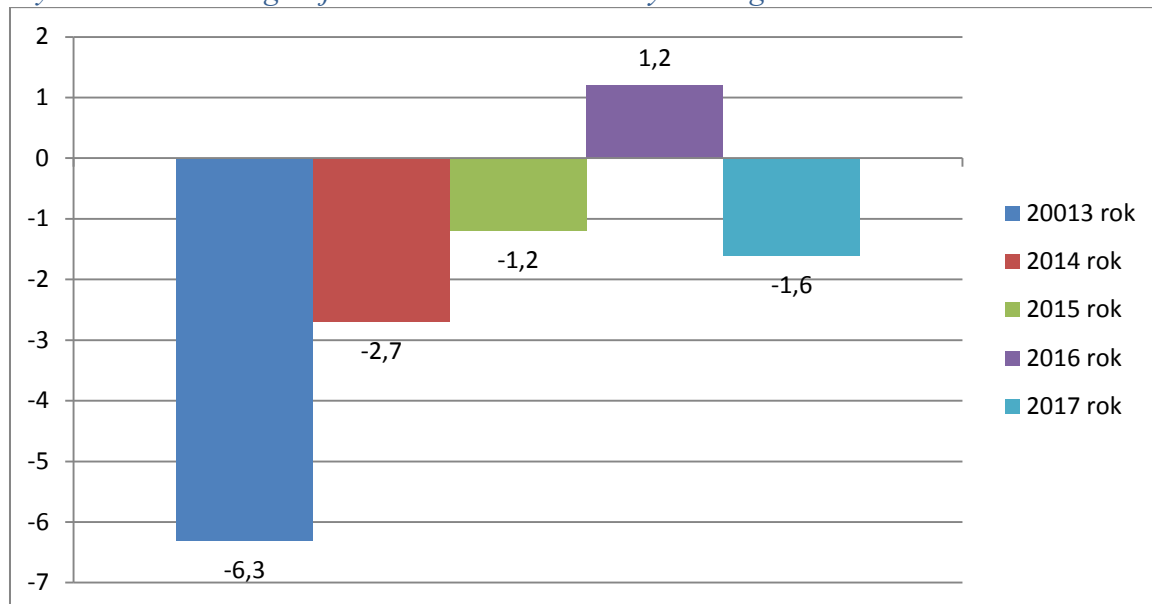
Wykres 2. Wartość współczynnika obciążenia demograficznego dla Gminy Dobiegniew w latach 2013 - 2017

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (04.08.2018 r.)

Kolejnym czynnikiem wpływającym na spadek liczby ludności jest ujemne saldo migracji.

Wykres 3. Saldo migracji na 1000 osób dla Gminy Dobiegniew w latach 2013-2017

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (04.08.2018 r.)

W badanym okresie tylko w 2016 roku saldo migracji na 1000 osób miało dodatnią wartość. Niekorzystne tendencje demograficzne to także nieprzebywanie w Gminie Dobiegniew osób zameldowanych na jej terenie. Pracownicy Urzędu Miejskiego przy pomocy sołtysów analizowali, czy osoby zameldowane faktycznie zamieszkują pod danym adresem. Z

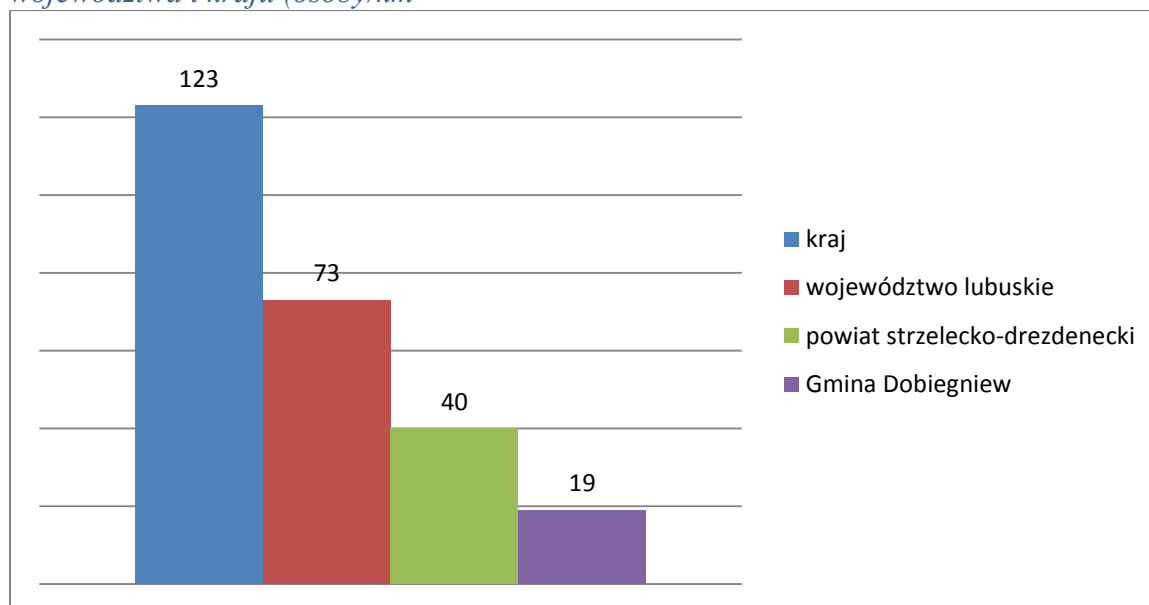
uzyskanych danych wynika, że liczba faktycznie zamieszkujących osób jest o 35% mniejsza od zameldowanych. Ustalono też, że najczęściej migrowali z Dobiegniewa młodzi, wykształceni, aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy.

Depopulacja znajduje odzwierciedlenie w gęstości zaludnienia². Wynosi ona 19 osób/km², przy czym gminę charakteryzują skrajne wartości:

- na terenie miasta Dobiegniew – 543 osoby/km²
- na terenie wiejskim – 10 osób/km².

Z danych wynika, że 3087 osób (46,32 % ogółu mieszkańców) zamieszkuje obszar miasta liczący 569 ha, co stanowi 1,62% powierzchni całej gminy. Natomiast 3577 osób (53,67%) zamieszkuje tereny wiejskie mające 34 558 ha, co stanowi 98,38% powierzchni całej gminy. Z danych wynika, że zbliżona liczba mieszkańców miasta i terenów wiejskich zamieszkuje obszary diametralnie różne powierzchniowo. Powodem tak dużych rozbieżności jest znaczny udział w powierzchni gminy obszarów leśnych i akwenów wodnych. Warto zauważyć, że gęstość zaludnienia w gminie jest bardzo niska wobec kraju (123 osoby/km²), województwa lubuskiego (73 osoby/km²) i powiatu strzelecko-drezdeneckiego (40 osób/km²).

Wykres 4. Gęstość zaludnienia w Gminie Dobiegniew w 2017 roku na tle powiatu, województwa i kraju (osoby/km²)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (04.08.2018 r.)

Perspektywa demograficzna dla gminy również nie jest korzystna. Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 opracowana przez GUS wskazuje Gminę Dobiegniew jako zagrożoną

² Na podstawie GUS Banku Danych Lokalnych (04.08.2018)

ubytkiem ludności powyżej 10% do 2030 roku. Według tych szacunków, w 2030 roku gminę będzie zamieszkiwać 5890 osób. Oznacza to spadek liczby ludności o 774 osoby.

Tabela 3. Prognoza demograficzna Gminy Dobiegniew do 2030 roku

Lata	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
ogółem, w tym w wieku:	6 562	6 507	6 454	6 402	6 346	6 292	6 236	6 180	6 125	6 067	6 008	5 950	5 890
przedpro- dukcyjny m	1 109	1 114	1 111	1 118	1 110	1 111	1 111	1 089	1 089	1 079	1 070	1 053	1 047
produkcyj- nym	3 983	3 904	3 815	3 727	3 640	3 582	3 492	3 438	3 366	3 308	3 241	3 193	3 133
poproduk- cyjnym	1 470	1 489	1 528	1 557	1 596	1 599	1 633	1 653	1 670	1 680	1 697	1 704	1 710

Źródło: GUS, Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne) <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html> (28.09.2018)

Trzeba też zauważyć, że według prognozy nadal będzie przybywać osób w wieku poprodukcyjnym ubywać w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym - odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej do 2030 roku przekraczał będzie 20%.

Depopulacja i starzenie się ludności jest cechą charakterystyczną dla obszarów peryferyjnych kraju. Konieczne jest jak najszybsze podjęcie działań, które pozwolą na złagodzenie skutków przeobrażeń demograficznych i zapobiegą marginalizacji ekonomicznej i społecznej gminy. Ich celem powinno być zachęcenie młodych osób do pozostawania w gminie lub do powrotu z ośrodków akademickich po zakończeniu nauki. Niezbędne są więc inicjatywy na rzecz budowy mieszkań, powstawania miejsc pracy oraz zapewnienia niezbędnej infrastruktury – żłobka, przedszkola, edukacji, ochrony zdrowia, oferty placówek kultury dla młodych rodzin.

1.1.2 Edukacja

Pojęcie edukacji jest związane z wychowaniem i wykształceniem człowieka, przede wszystkim dzieci i młodzieży, w celu przygotowania do dorosłego życia i pracy zawodowej.

W Gminie Dobiegniew funkcjonuje Gminny Zespół Szkół, skupiający Szkołę Podstawową z oddziałami gimnazjalnymi, Liceum Ogólnokształcące i branżową szkołę I stopnia z oddziałami zawodowymi. Zespół mieści się w dwóch budynkach szkolnych – przy ul. Gdańskiej 8 i Poznańskiej 5. W gminie funkcjonuje też Przedszkole” Baśniowa Kraina”

Poziom wykształcenia obrazuje współczynnik skolaryzacji. Jest to odsetek osób uczących się obliczany w stosunku do liczby ludności w określonym przedziale wiekowym, według podziału na odpowiednie etapy kształcenia. Wskaźnik ten najwyższy jest w szkołach

podstawowych i wynosi prawie 100%, maleje w miarę przechodzenia do następnych etapów edukacji.

Dla Gminy Dobiegniew wskaźnik skolaryzacji ustalony jest przez GUS do poziomu szkoły podstawowej i gimnazjum.

Tabela 4. Wskaźnik skolaryzacji w latach 2013-2017 (%)

Wskaźnik skolaryzacji	2013	2014	2015	2016	2017
do poziomu szkoły podstawowej - Gmina Dobiegniew	93,16	93,49	94,21	93,96	brak danych
do poziomu szkoły podstawowej - Powiat strzelecko-drezdenecki	91,88	91,99	88,87	88,87	brak danych
do poziomu gimnazjum – Gmina Dobiegniew	82,46	82,38	93,85	87,69	brak danych
do poziomu gimnazjum - Powiat strzelecko-drezdenecki	85,95	86,40	85,40	84,70	brak danych

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (06.08.2018)

Jak wynika z danych wskaźnik ten dla szkolnictwa podstawowego jest wyższy w Gminie Dobiegniew w całym analizowanym okresie, natomiast w przypadku gimnazjum do 2015 roku jest on wyższy dla powiatu a w latach 2015-2016 – dla gminy. Gmina nie posiada danych na temat losów absolwentów szkół znajdujących się na jej terenie, by na tej podstawie ocenić wpływ edukacji na rozwój zawodowy.

1.1.3 Rynek pracy

Jednym z kluczowych problemów społecznych gminy jest sytuacja na rynku pracy. Gospodarka gminy przed 1989 roku oparta była w głównej mierze o istniejące w mieście Państwowe Gospodarstwo Rolne, które było największym pracodawcą w okolicy. Po jego upadku, ani na bazie majątku PGR, ani nowych inwestycji nie powstały miejsca pracy, które równoważyłyby zlikwidowane. Stąd bezrobocie i wynikające z niego ubóstwo są od lat najpoważniejszymi kwestiami społecznymi w gminie. Jak wynika z danych, udział osób bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym jest w Gminie Dobiegniew znacząco wyższy niż w powiecie czy tym bardziej województwie oraz kraju.

Tabela 4. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Dobiegniew, na tle powiatu, województwa i kraju w 2017 roku (%)

Obszar	Kraj	Województwo lubuskie	Powiat strzelecko-drezdenecki	Gmina Dobiegniew
Udział bezrobotnych w				

liczbie ludności w wieku produkcyjnym	4,6	3,5	6,5	11,6
---------------------------------------	-----	-----	-----	------

Źródło: opracowanie własne na podst. danych z stat.gov.pl i zielonagorastat.gov.pl (06.08.2018)

Świadczy to o braku miejsc pracy oraz niedopasowaniu struktury wykształcenia i umiejętności osób poszukujących zatrudnienia do potrzeb pracodawców w gminie i regionie. Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest bezrobocie osób młodych z uwagi ubytek w czasie bezrobocia posiadanej wiedzy oraz ryzyko utrwalenia się zjawiska w dalszych etapach życia. W przypadku osób po 50 roku życia rozwiązaniem problemu może być tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej.

Tabela 5. Bezrobotni według płci i grup wieku w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

Liczba bezrobotnych	2013	2014	2015	2016	2017
ogółem	853	623	619	526	477
kobiety	446	330	313	287	263
mężczyźni	407	293	306	239	214
do 25 roku życia	165	92	104	74	54
do 30 roku życia	-	-	185	148	115
powyżej 50 roku życia	223	181	169	147	131

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (03.10.2018)

W 2017 roku w gminie było bezrobotnych 477 osób, spośród których 207 mieszkało w mieście, a 270 na terenach wiejskich. Jak wynika z danych, problem bezrobocia dotyka nieco bardziej kobiety niż mężczyzn. Wiąże się to z problemami kobiet z powrotem na rynek pracy po urodzeniu dziecka, opieką nad dzieckiem w późniejszym okresie oraz obowiązkami wynikającymi z prowadzenia domu, które w środowisku wiejskim częściej są przypisane kobiecie. Ponad połowę zarejestrowanych osób stanowią osoby długotrwale bezrobotne³.

Tabela 6. Bezrobocie długotrwale w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

Lata	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba długotrwale bezrobotnych	507	405	346	310	270

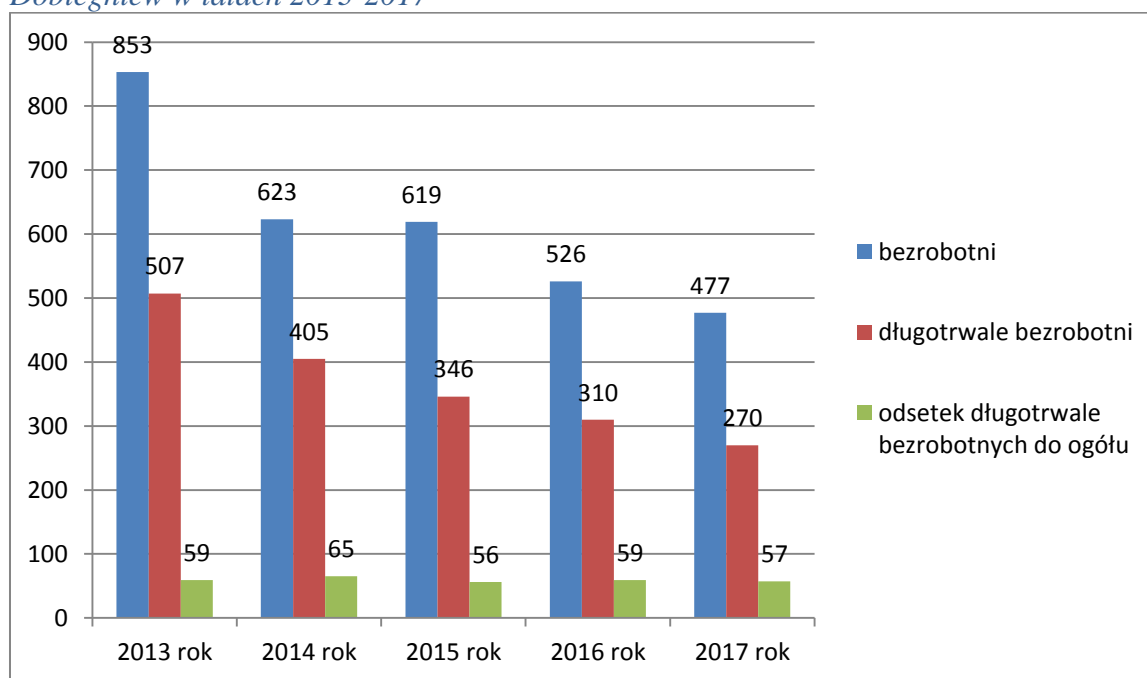
Źródło: Bank Danych Lokalnych (06.08.2018).

W całym analizowanym okresie udział długotrwale bezrobotnych sięga a nawet przekracza 60%, co świadczy o trwałym, strukturalnym charakterze bezrobocia.

³ dane Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich na 31.12.2017 r.

* Bank Danych Lokalnych (04.08.2018)

Wykres 5. Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

Źródło: opracowanie własne na podst. danych z Banku Danych Lokalnych (06.08.2018)

Wysokie bezrobocie oraz znaczący udział osób długotrwale bezrobotnych należy postrzegać jako duże zagrożenie w sferze społecznej z uwagi na konsekwencje psychologiczne dla osób dotkniętych zjawiskiem, złą sytuację finansową bezrobotnych, ale także kumulację problemów społecznych. Długotrwale pozostawanie bez pracy powoduje konsekwencje zarówno dla lokalnej gospodarki, finansów, rodzin osób długotrwale bezrobotnych. Wiąże się z dewaluacją wiedzy i utratą umiejętności osób bezrobotnych, co powoduje, że pracodawcy mogą mieć problem ze znalezieniem pracowników o wymaganych kwalifikacjach.

Jedną z głównych przyczyn powstania długotrwałego bezrobocia jest niski poziom wykształcenia oraz brak kwalifikacji osób bezrobotnych. W najgorszej sytuacji na rynku pracy są osoby o najniższych kwalifikacjach, bez doświadczenia i umiejętności zawodowych. Bezrobotni o najniższym poziomie wykształcenia stanowią prawie 38% osób bez pracy.

Tabela 7. Wykształcenie osób bezrobotnych w Gminie Dobiegniew w 2017 roku

	Liczba bezrobotnych ogółem	Liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	Udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych (%)
Miasto Dobiegniew	207	62	29,95
Teren wiejski	270	118	43,70
OGÓLEM	477	180	37,74

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Strzelcach Kraj.

Jak wynika z danych, znacznie więcej osób bezrobotnych o najniższych kwalifikacjach mieszka na wsi, gdzie większa jest również skala bezrobocia ukrytego.

Przeciwdziałając bezrobociu, szczególnie w grupie osób o najniższych kwalifikacjach, również, tak jak w przypadku osób po 50 roku życia, stawiać należy na rozwój ekonomii społecznej, a do sprawdzających się dotychczas rozwiązań, które należałoby wzmocnić zaliczyć można warsztaty społeczno-zawodowe w Centrum Integracji Społecznej.

CIS w Gminie Dobiegniew funkcjonuje od 2011 roku. Programem reintegracji zawodowej i społecznej objęto do tej pory 240 osób, spośród których ok. 25% powróciło na rynek pracy. Ponadto w kontekście osób wykluczonych z rynku pracy, w szczególności młodych bezrobotnych, wdrażać należy programy pozwalające na wypracowanie pewnych nawyków i samodzielności, by ich beneficjenci mogli poczuć się pewniej na rynku pracy.

1.1.4 Ochrona zdrowia

Pod opieką przychodni w Ośrodku Zdrowia w Dobiegniewie jest 5970 pacjentów, w tym 1162 dzieci. Ośrodek udziela świadczeń zdrowotnych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej w skład których wchodzi: porady lekarskie, wizyty domowe, diagnostyka, orzecznictwo, profilaktyka, kierowanie do specjalistów, do szpitala, do sanatorium oraz na rehabilitację. Świadczenia zdrowotne realizowane są poprzez: poradnię lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, poradnię położnej podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet zabiegowy, punkt pobrania materiałów do badań, punkt szczepień.

Na terenie gminy w Dobiegniewie stacjonuje Pogotowie Ratunkowe.

Tabela 8. Liczba porad podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Ilość porad	31 043	31114	30864	31545	31544

Źródło: Bank Danych Lokalnych (07.08.2018)

Dostęp i zapewnienie właściwego standardu opieki zdrowotnej jest szczególnie istotny w sytuacji starzejącego się społeczeństwa. Jest także bardzo ważnym elementem oceny na etapie podejmowania decyzji o zamieszkaniu na danym terenie. Zapewnienie dobrego poziomu świadczeń zdrowotnych jest więc ważne w kontekście decyzji młodych mieszkańców o pozostaniu mieszkańcem gminy lub migracji.

1.1.5 Pomoc społeczna

Bezrobocie często współwystępuje z problemem ubóstwa, w tym z problemami z regulowaniem zobowiązań i powstawaniem zadłużenia czynszowego. Osoby bezrobotne najczęściej korzystają ze świadczeń pomocy społecznej, które stanowią znaczącą część budżetu samorządów. Korzystanie ze świadczeń ogranicza jakość życia całych rodzin, a także możliwości rozwoju kolejnych pokoleń. Konsekwencją jest również uzależnienie rodzin od świadczeń oraz dziedziczenie korzystania z pomocy społecznej.

Pomocą społeczną w gminie, zarówno w mieście jak i na terenach wiejskich, objęta jest znaczna część mieszkańców – prawie 17%.

Tabela 9. Korzystający z pomocy społecznej w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	562	591	593	581	536
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	1424	1420	1387	1299	1104

Źródło: Bank Danych Lokalnych (08.08.2018), Ośrodek Pomocy Społecznej

Najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej w 2017 roku było ubóstwo oraz bezrobocie.

Tabela 10. Korzystający z pomocy społecznej w Gminie Dobiegniew w 2017 r. oraz powody korzystania

Miejscowości	Liczba środowisk	Liczba osób	Powody korzystania z pomocy społecznej					
			Bezrobocie		Ubóstwo		Uzależnienia	
			Liczba środowisk	Liczba osób	Liczba środowisk	Liczba osób	Liczba środowisk	Liczba osób
Sołectwo Chomętowo	7	10	4	7	5	8	0	0
Sołectwo Głusko	8	13	7	11	8	12	0	0
Sołectwo Grąsy	16	42	9	28	12	35	0	0
Sołectwo Lubiewko	4	9	3	7	3	7	0	0
Sołectwo Ługi	12	16	6	7	7	10	0	0
Sołectwo Mierzęcín	23	52	17	38	21	50	0	0
Sołectwo Osiek	33	70	28	64	32	69	1	1
Sołectwo Ostrowiec	10	13	5	8	6	8	0	0
Sołectwo Radęcín	66	139	37	118	39	111	3	3
Sołectwo Sarbinowo	22	37	15	27	17	31	1	1
Sołectwo Słonów	18	39	14	34	14	30	1	1
Sołectwo Słówin	12	28	8	18	10	23	0	0
Sołectwo Wólogoszcz	51	118	34	83	42	94	0	0
Miasto Dobiegniew	254	518	184	405	208	424	12	13
OGÓLEM	536	1104	371	855	424	912	18	19

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej

Jak już stwierdzono, ubóstwo jest najczęstszym efektem pozostawania bez pracy, stąd współwystępowanie obu problemów w znacznej części środowisk.

Istotnym aspektem funkcjonowania rodzin jest zapewnienie dzieciom odpowiednich warunków rozwoju. W gminie ponad 40% dzieci do 17 roku życia żyje w rodzinach, które z racji niskich dochodów otrzymują na nie zasiłek rodzinny.

Tabela 11. Zasiłki rodzinne w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

Lata	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	318	298	280	284	330
Liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	580	533	517	521	518
Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	528	486	483	489	484
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (%)	43,0	41,6	42,2	43,7	40

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej, GUS, Bank Danych Lokalnych (06.02.2018).

O trudnej sytuacji rodzin świadczy bardzo wysoki odsetek dzieci objętych bezpłatnym dożywianiem w szkołach.

Tabela 12. Uczniowie objęci dożywianiem w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

Lata	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba dożywianych uczniów	322	311	297	265	250

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobiegniewie

Wprawdzie na przestrzeni lat zauważalny jest spadek liczby dożywianych dzieci, jednak wynika on głównie z mniejszej liczby dzieci ogółem. Udział uczniów korzystających z dożywiania utrzymuje się na poziomie ponad 40%.

1.1.6 Bezpieczeństwo

Poziom i poczucie bezpieczeństwa jest jednym z istotnych czynników diagnozy społecznej. Główną instytucją odpowiedzialną za bezpieczeństwo w Dobiegniewie jest jednostka Komendy Powiatowej Policji w Strzelcach Krajeńskich, funkcjonująca w ramach reaktywowanego w 2016 roku posterunku Policji. Kluczowymi aspektami w ocenie poziomu bezpieczeństwa jest liczba przestępstw i wykroczeń, a także występowanie zjawiska przemocy domowej, którego identyfikacji i przeciwdziałaniu służy procedura tzw. niebieskiej karty. W Gminie Dobiegniew w 2017 roku zanotowano:

- 106 przestępstw
- 484 wykroczenia

- w 17 środowiskach wdrożono procedurę „niebieskiej karty”

Jak wynika z danych policji, więcej przestępstw występuje na terenach wsi, natomiast wykroczeń w mieście.

Z danych wynika, że w 2017 roku znacznie pogorszyło się bezpieczeństwo mieszkańców w stosunku do roku poprzedniego – w 2016 r. odnotowano 311 zdarzeń (118 przestępstw i 193 wykroczenia). Daje to wzrost liczby zdarzeń o prawie 90%, co jest bardzo niepokojącym zjawiskiem. Mniej natomiast zgłoszono przypadków przemocy domowej – w 2016 roku założone były 43 tzw. „niebieskie karty”.

1.1.7 Podsumowanie diagnozy społecznej

Z analizy w sferze społecznej wynika, że jednym z najpoważniejszych wyzwań stojącym przed gminą jest depopulacja. Jej powodem jest utrzymujący się ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji. Trzeba podkreślić, że faktyczna skala migracji jest wyższa niż wynika ze statystyk GUS oraz fakt, że zjawisko dotyczy najczęściej młodych mieszkańców, a więc osób w wieku produkcyjnym, zakładających rodziny, w okresie wysokiej mobilności zawodowej.

Kolejnym problemem, silnie związanym z depopulacją, jest starzenie się społeczeństwa i wynikające z tego konsekwencje dla polityki społecznej (koniczność zapewnienia opieki osobom samotnym i niesamodzielnym oraz wynikające z tego wydatki), ochrony zdrowia (potrzeba specjalistycznych i rehabilitacyjnych usług medycznych) oraz potencjalne problemy na rynku pracy (brak osób w wieku produkcyjnym z odpowiednimi kwalifikacjami).

Nadal poważnym problemem gminy jest wyższe niż w regionie i kraju bezrobocie, w tym przekraczające 60% bezrobocie długotrwałe, dotykające najczęściej osoby z najniższymi kwalifikacjami a także znacząca skala zjawiska bezrobocia wśród osób młodych.

Bezrobocie jest najczęstszym powodem korzystania mieszkańców z zasiłków pomocy społecznej a także innych form wsparcia, w tym dożywiania dzieci. Warto zauważyć, że pogorszył się stan bezpieczeństwa w gminie.

Potencjałem gminy w sferze przezwycięzania najważniejszych problemów społecznych jest jej oferta edukacyjna oraz aktywna działalność Centrum Integracji Społecznej. CIS prowadzi reintegrację społeczno-zawodową osób długotrwałe bezrobotnych poprzez udział w prowadzonych warsztatach, podczas których uczestnicy wzmacniają kompetencje społeczne i nabywają umiejętności zawodowe. Mocną stroną jest również aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa czy bezrobocia poprzez działalność czterech spółdzielni socjalnych działających w gminie.

1.2. Rozwój gospodarczy

Silna gospodarka lokalna w znaczący sposób wpływa na możliwości rozwojowe i komfort życia mieszkańców oraz pozycję gminy w otoczeniu zewnętrznym. Zapewnienie warunków do dobrego funkcjonowania mieszkańców gminy prowadzących działalność gospodarczą lub chcących ją prowadzić oraz pozyskiwania inwestorów zewnętrznych jest istotnym czynnikiem rozwoju gminy. Rozwój miejscowej gospodarki jest szczególnie ważny głównie ze względu na jej potencjał turystyczny, wysokie wciąż bezrobocie i oczekiwaną poprawę jakości życia.

1.2.1 Podmioty gospodarcze

O kondycji lokalnej gospodarki świadczy udział nowo zarejestrowanych firm na 10 tys. mieszkańców oraz stabilność prowadzenia działalności gospodarczej.

Tabela 13. Podmioty gospodarcze w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

Lata	2013	2014	2015	2016	2017
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	998	1019	1008	1012	1029
Nowo zarejestrowane firmy w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	83	77	51	84	94
Firmy wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	64	65	70	81	69

Źródło: Bank Danych Lokalnych (08.02.2018).

Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Dobiegniew w analizowanym okresie wzrosła z 998 do 1029. Warto również zwrócić uwagę na rosnący udział firm zarejestrowanych na 10 tys. ludności. Jednak wysoki odsetek wyrejestrowanych firm w tym czasie świadczy o niestabilnej sytuacji lokalnych firm i dużej ich rotacji.

Analizując kondycję gospodarczą należy zwrócić uwagę na podmioty wg klas wielkości. Niezmiennie mikro i małe przedsiębiorstwa dominują na lokalnym rynku. Brak jest większych przedsiębiorstw, oferujących znaczącą liczbę stabilnych miejsc pracy.

Tabela 14. Podmioty według klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

Lata	0-9	10-49	50-249	Ogółem
2013	1485	59,4	4,6	1549
2014	1532,2	60,6	4,7	1597,5
2015	1534,8	59,4	7,1	1601,3
2016	1550,6	62,4	7,2	1620,2
2017	1599,4	58,3	9,7	1667,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (08.02.2018).

Mikro i małe przedsiębiorstwa stanowią, jak wynika z danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, ponad 90% wszystkich zarejestrowanych podmiotów. Najliczniej reprezentowana jest kategoria „pozostała działalność” (w jej skład wchodzi m.in. usługi i handel) – ok. 80%. Na przestrzeni analizowanego okresu spada liczba podmiotów w tej kategorii, ale spadek ten nie przekłada się na wzrost liczby podmiotów w innych kategoriach.

Z danych GUS wynika, że w okresie objętym analizą wzrosła liczba osób pracujących, co świadczy o poprawie na lokalnym rynku pracy.

Tabela 15. Pracujący w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

Lata	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba pracujących ogółem, w tym:	905	1 009	966	1 011	1 007
Mężczyźni	511	577	541	569	560
Kobiety	394	432	425	442	447
Pracujący na 1000 mieszkańców	133	150	144	152	151

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (27.09.2018)

W 2017 roku zatrudnienie w Dobiegniewie wynosiło 151 pracujących na 1000 ludności, co daje 1007 pracujących, w tym 560 mężczyzn i 447 kobiet.

Jak już wcześniej stwierdzono, Gmina Dobiegniew charakteryzuje się znacznym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Starzenie się ludności może mieć wpływ na dostęp pracodawców do zasobów pracy. Jednocześnie osoby starsze są bardziej narażone na bezrobocie z uwagi m.in. na przestarzałe kwalifikacje.

1.2.2 Potencjał gospodarczy

Pomimo wielu problemów, Gmina Dobiegniew jest terenem atrakcyjnym inwestycyjnie. Jej atuty to:

- ✓ znaczna ilość terenów inwestycyjnych,
- ✓ Dobiegniewska Strefa Przemysłowa i podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
- ✓ aktywność marketingowa władz lokalnych,
- ✓ transgraniczne położenie,
- ✓ brak przemysłu zanieczyszczającego środowisko.

W Dobiegniewie przy ul. Gorzowskiej od 2007 roku funkcjonuje Dobiegniewska Strefa Przemysłowa o powierzchni 3,24 ha. W sąsiedztwie znajduje się podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej o powierzchni 7,71 ha. Teren ten został laureatem

konkursu Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., uzyskując tytuł „Grunt na medal”.

Poza terenami strefy Gmina Dobiegniew posiada szereg innych atrakcyjnych terenów inwestycyjnych:

- ❖ Dobiegniew ul. Leśna – 3,14 ha
- ❖ Dobiegniew ul. Mickiewicza – 3,57 ha
- ❖ Dobiegniew ul. Nowomłyńska – 3,3 ha
- ❖ Dobiegniew ul. Nowomłyńska – 0,25 ha
- ❖ Dobiegniew ul. Gdańska – 0,59 ha
- ❖ Dobiegniew ul. Mickiewicza – 3,26 ha
- ❖ Dobiegniew ul. Staszica – 0,28 ha
- ❖ Dobiegniew ul. Poznańska – 1,09 ha
- ❖ Dobiegniew ul. Leśna – 0,51 ha
- ❖ Radęcin – 1,55 ha
- ❖ Dobiegniew-Osiek – 200 ha.

Zagospodarowanie tych terenów jest jednym z wyzwań stojących przed lokalną gospodarką.

1.2.3 Podsumowanie diagnozy gospodarczej

Kluczowe problemy w sferze gospodarczej to: niewielki udział przedsiębiorstw oferujących dużą liczbę miejsc pracy przy jednoczesnej słabej aktywności mieszkańców w zakresie samozatrudnienia.

Niepokojącym zjawiskiem jest również duża rotacja firm – wprawdzie rośnie liczba nowo rejestrowanych podmiotów, jednak znacząca jest również skala firm wykreślanych z ewidencji. Świadczy to o niskiej stabilności prowadzenia działalności gospodarczej. Warto też zwrócić uwagę na bardzo wysoki udział sektora handlu i usług wśród prowadzonych firm – oznacza to, że przedsiębiorstwa produkcyjne, które w większym stopniu tworzą nowe miejsca pracy, mają stosunkowo niewielkie znaczenie w gospodarce gminy.

Problemem gospodarki jest również starzejące się społeczeństwo i niskie kwalifikacje osób bezrobotnych.

Trzeba jednocześnie zwrócić uwagę na rosnące zatrudnienie, rosnącą liczbę firm oraz możliwości tworzenia nowych podmiotów czy to w ramach stref przemysłowych czy też poza nimi dzięki wykorzystaniu oferowanych przez gminę wolnych terenów gospodarczych.

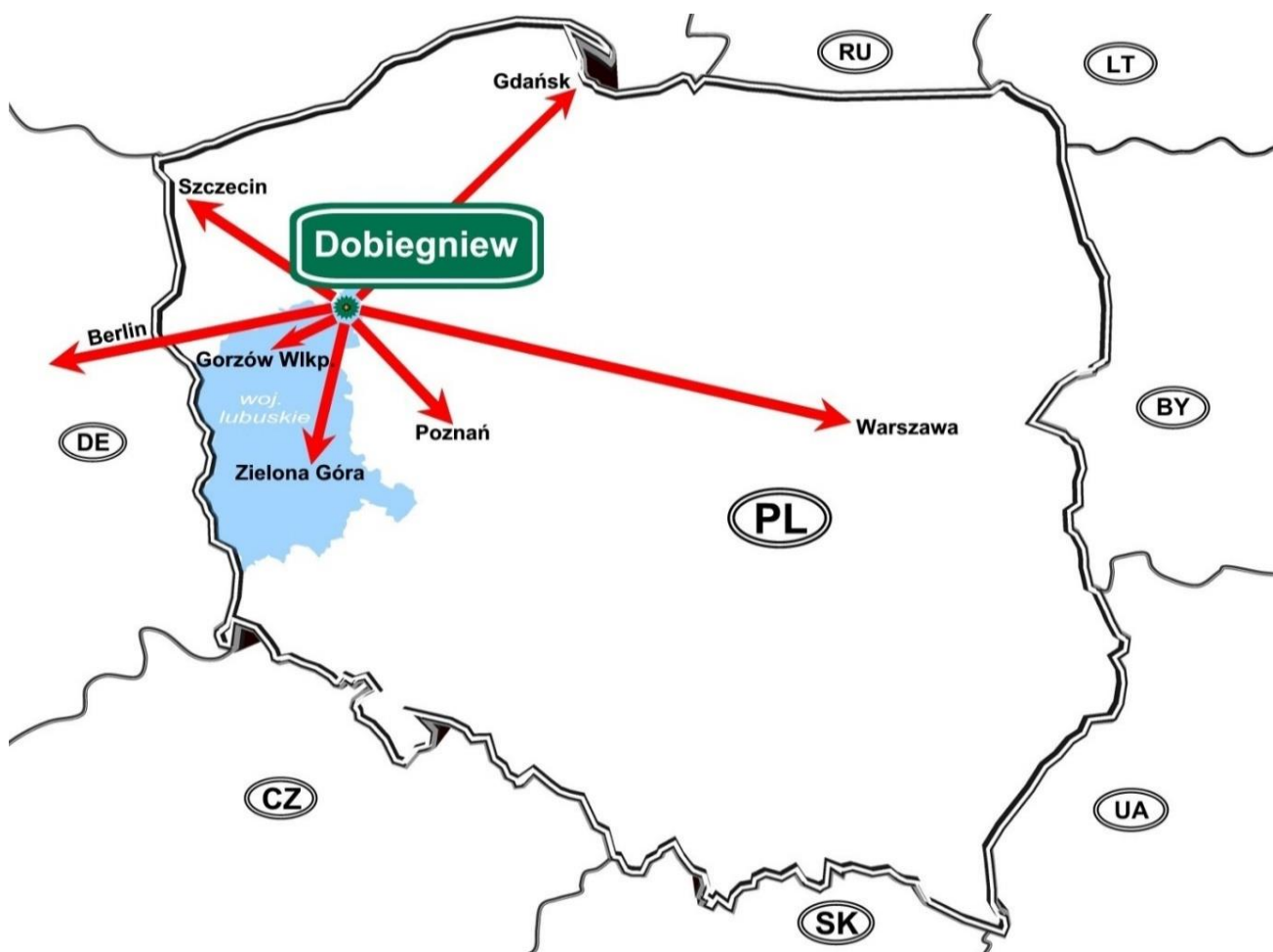
2. Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe rozwoju gminy Dobiegniew

Czynnikiem wpływającym na sytuację społeczno-gospodarczą gminy jest jej położenie oraz uwarunkowania środowiskowe.

2.1 Potencjały środowiska naturalnego

Gmina Dobiegniew jest jedną z 83 gmin województwa lubuskiego. Położona jest na północno-wschodnim skraju województwa w powiecie strzelecko-drezdeneckim.

Mapa 1. Położenie Gminy Dobiegniew

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

2.1.1 Położenie Gminy Dobiegniew

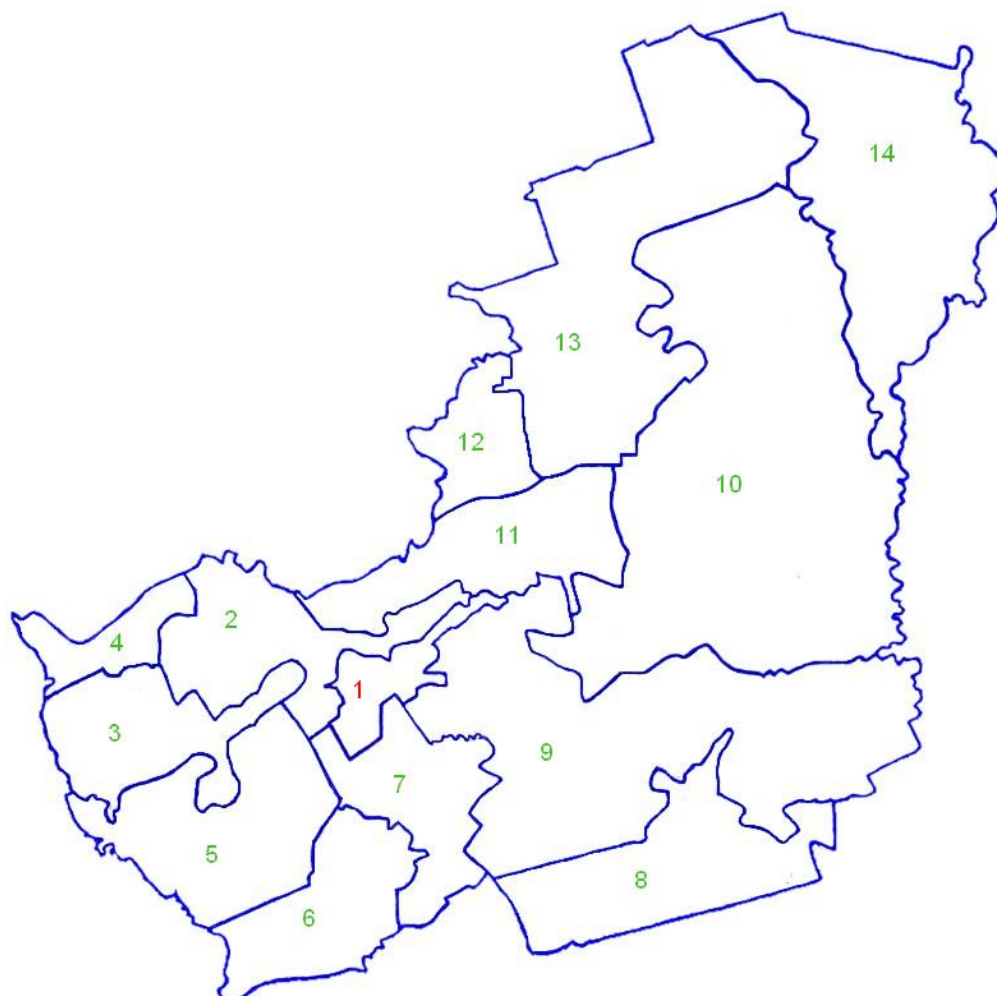
Dobiegniew to gmina graniczna województwa lubuskiego: graniczy z województwami wielkopolskim i zachodniopomorskim. Jej sąsiadami są gminy: na północy Bierzwnik i Drawno, na wschodzie Człopa i Krzyż Wlkp., na południu Drezdenko, a na zachodzie Strzelce Krajeńskie. Skrajne położenie gminy jest powodem dużych odległości od miast pełniących ważne funkcje w regionie: Gorzów Wielkopolski – ok. 50 km, Zielona Góra – ok. 170 km.

W skład gminy wchodzi miasto Dobiegniew i 13 sołectw: Chomętowo, Głusko, Grąsy, Lubiewko, Ługi, Mierzęcín, Osiek, Ostrowiec, Rolewice, Sarbinowo, Słonów, Słówin, Wołogószcz. Siedzibą administracyjną gminy jest miasto Dobiegniew. Ludność miasta i gminy liczy 6664 mieszkańców (stan na 31.12.2017r.), a jej powierzchnia to 35 127 ha, w tym miasto 569 ha⁴.

---

⁴ Uchwała nr XLIV/266/14 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 24 stycznia 2014 roku w sprawie ustalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Dobiegniew <http://bip.dobiegniew.pl/?mod=news&cid=137>

Mapa 2. Podział administracyjny Gminy Dobiegniew na jednostki pomocnicze

Źródło: opracowanie własne

1 miasto Dobiegniew, Teren wiejski – Sołectwa: **2** Osiek, **3** Chomętowo, **4** Lubiewko, **5** Ługi, **6** Ostrowiec, **7** Słonów, **8** Sarbinowo, **9** Mierzęcín, **10** Wołoszcz, **11** Grąsy, **12** Słowin, **13** Radęcín, **14** Głusko

Gmina Dobiegniew położona jest w obrębie prowincji Niż Środkowoeuropejski, regionie Pojezierze Południowopomorskie. Zachodnia jej część należy do podregionu Pojezierze Dobiegniewskie (590 km²), wschodnia natomiast do podregionu Równina Drawska (1155 km²). Miasto Dobiegniew leży nad południowo-zachodnim brzegiem jeziora Wielgie, po zachodniej stronie rzeki Mierzęckiej Strugi na wysokości 50-70 m n.p.m.

2.1.2 Budowa geologiczna i rzeźba terenu

Teren Gminy Dobiegniew jest strefą kontrastów krajobrazowych - w rzeźbie terenu występują częste przejścia pomiędzy płaskimi, monotonnymi równinami sandrowymi do form bardziej urozmaiconych o większych wysokościach względnych.

Zdjęcie 1 Rzeźba terenu Gminy Dobiegniew

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

Krajobraz gminy na północy i wschodzie (Równina Drawska) tworzą rozległe płaskie powierzchnie. Część zachodnia i południowa (Pojezierze Dobiegniewskie) jest nieco bardziej urozmaicona. Od jeziora Wielgie do południowego brzegu jeziora Radęcińskiego rozciąga się strefa pagórków, pomiędzy którymi znajdują się jeziora podnoszące walory krajobrazowe.

2.1.3 Klimat

Klimat Gminy Dobiegniew charakteryzuje się przejściowymi warunkami; objęty jest wpływami Oceanu Atlantyckiego i kontynentu europejskiego. Gmina Dobiegniew to znaczne obszary leśne. Pogoda wewnątrz kompleksów leśnych bywa odmienna niż na obrzeżach. Wiosną i latem częste są lokalne deszcze i burze, w maju i wrześniu typowa jest stała, ciepła pogoda, co sprzyja turystyce oraz rekreacji.

2.1.4 Zasoby wodne

Gmina Dobiegniew posiada bardzo bogatą sieć hydrologiczną, w skład której wchodzi: rzeki, jeziora, kanały oraz rowy. Największe zagęszczenie sieci kanałów oraz rowów znajduje się w zlewni rzeki Drawy i Międzyrzeczkiej Strugi

Zdjęcie 2. Jezioro Osiek

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

Jednym z atutów Gminy Dobiegniew są liczne jeziora. Znajduje się ich tutaj ok. 100 o powierzchni ponad 1 ha. Główne skupisko jezior to północna i południowo-zachodnia część gminy. Większość jezior posiada dobrą klasę czystości wód. Są to zbiorniki o bogatej roślinności podwodnej, obfitujące w wiele gatunków ryb. Największymi naturalnymi zbiornikami wodnymi są jeziora: Osiek, Wielgie, Radęcino, Lipie. Występowanie tak licznych jezior ma znaczący wpływ na walory turystyczne gminy i możliwości rozwoju w tym zakresie.

Wprawdzie Gmina Dobiegniew nie ma zbyt bogatej sieci rzek, jednak te, które występują na jej terenie charakteryzują się wysokimi walorami krajobrazowymi. Przepływa rzeka Drawa, prawy dopływ Noteci, mająca charakter malowniczego górskiego potoku. Drugą główną

rzeką jest Płociczna. Obie przepływają przez liczne jeziora, charakteryzują się dużą zmiennością krajobrazu, obie mają również wysoką klasę czystości wód. Mierzęcka Struga, prawobrzeżny dopływ Drawy, łączy jeziora Osiek i Wielgie z Drawą, stanowiąc część projektu turystyczno-rekreacyjnego „Lubuskie Mazury”.

2.1.5 Flora i fauna

Szata roślinna gminy to przede wszystkim zwarte kompleksy leśne Puszczy Drawskiej. Lasy i tereny zadrzewione to ok. 65% powierzchni gminy. Przeważają lasy iglaste. Największe bogactwo gatunkowe roślin skupia się w Drawieńskim Parku Narodowym. W Puszczy występuje ponad 50 gatunków drzew, przeważają sosna, buk, dąb szypułkowy, grab, brzoza, olsza czarna i jesion. Na uwagę zasługuje występowanie gatunków zagrożonych wyginięciem m.in. bażyna czarna, żurawina drobnolistkowa, jarząb brekinia, a także porosty, których 20 gatunków jest objętych całkowitą ochroną.

Bogactwo fauny gminy również skupia się w DPN - lasy to ostoja zwierzyny, występują w nich: jelenie, sarny, dziki, lisy, borsuki, kuny, a także wydry i bobry a także ptaki: jastrząb, zimorodek, pliszka, rybołów, orzeł bielik, żuraw, czapla, myszołów, puchacz, nad jeziorami zaś kormoran. Czystość wód w rzekach i jeziorach sprawia, że żyje w nich wiele gatunków ryb. W Drawie i Płocicznej są to tak rzadkie gatunki jak: minóg rzeczny i strumieniowy, troć wędrowną i certa, liczne populacje gatunków rzadkich w skali kraju - pstrąga potokowego, lipienia, strzebli potokowej i głowacza białopłetwego. Wyjątkowa różnorodność gatunków zwierząt stanowi olbrzymi walor turystyczny gminy.

Gmina Dobiegniew objęta jest obszarem NATURA 2000. Obejmuje ona:

- 1) obszary specjalnej ochrony ptaków,
- 2) specjalne obszary ochrony siedlisk.

Obszar specjalnej ochrony ptaków w Lasach Puszczy nad Drawą obejmuje 35 116,9 ha Gminy Dobiegniew. Celem jest ochrona populacji dziko występujących ptaków oraz utrzymanie ich siedlisk w nie pogorszym stanie.

Włączenie prawie całej gminy do obszaru specjalnej ochrony ptaków świadczy o unikalnych walorach naturalnych, potencjale turystycznym, stwarzać może jednak ograniczenia w przedsięwzięciach o charakterze inwestycyjnym. Wszelkie podejmowane na terenie miasta i gminy inwestycje muszą spełniać wymogi europejskiej sieci ekologicznej.

2.1.6 Podsumowanie diagnozy środowiskowej

Podsumowując analizę w sferze środowiskowej należy zwrócić uwagę na peryferyjne położenie gminy a także bliskość granicy. Istotna jest również dostępność komunikacyjna, co daje możliwości rozwoju gospodarczego w tym rozwoju turystyki zagranicznej.

Istotny dla gospodarki gminy jest jej potencjał turystyczny wynikający z walorów naturalnych (urozmaicona rzeźba terenu, jeziora, szlaki turystyczne). Atutem gminy jest środowisko przyrodnicze Puszczy Drawskiej w tym Drawieńskiego Parku Narodowego, obszary NATURA 2000, zorganizowane plaże nad jeziorami Osiek, Wielgie, Żabie i Radęcino, istnienie szlaków wodnych, w tym szlaku „Lubuskie Mazury” łączącego rzeki woj. lubuskiego z Landem Brandenburgii.

O możliwościach rozwoju turystyki stanowi również bogactwo fauny i flory. Wszystkie te elementy dają możliwość stworzenia atrakcyjnej, całorocznej oferty turystycznej dla gości z kraju i zagranicy. Wyróżniające warunki glebowe są szansą dla rozwoju rolnictwa, upraw ekologicznych oraz agroturystyki.

2.2 Zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna i transport

Gmina Dobiegniew jest obszarem o niskim uprzemysłowieniu i dużym zalesieniu, co w kontekście możliwości rozwoju turystyki i jej wpływu na rozwój gospodarczy stanowi ogromny walor. Około 65% terenu stanowią lasy i tereny zadrzewione, ok. 8% akweny i ciekł wodne, a około 25% uprawy rolne. Jedną z cech stanowiących o atrakcyjności terenu jest duża liczba jezior, których główne skupisko znajduje się w północnej i południowo-zachodniej części gminy.

2.2.1 Zagospodarowanie przestrzenne

Kierunki zagospodarowania przestrzennego określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego⁵. Najważniejsze wnioski wynikające z dokumentu to:

- racjonalne zagospodarowanie terenów zabudowanych,
- eliminowanie barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób niepełnosprawnych,
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa poprzez modernizację dróg,

---

⁵ Uchwała Nr XLIV/266/14 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 28 stycznia 2014r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Dobiegniew, bip.dobiegniew.pl

- ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów,
- poprawa dostępności usług podstawowych dla wszystkich mieszkańców gminy.

Zasadniczym celem Studium jest umożliwienie prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Jak wynika z danych, znaczącą część powierzchni gminy stanowią lasy i tereny zadrzewione oraz grunty pod wodami. Warto też zwrócić uwagę na znaczący udział terenów rekreacji i wypoczynku.

Tabela 16. Wykorzystanie terenów w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017 (ha)

Sposób zagospodarowania	2013	2014	2015	2016	2017
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	21 954	21 962	-	-	-
grunty pod wodami razem	1 995	1 995	-	-	-
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	823	824	-	-	-
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	66	66	-	-	-
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	11	11	-	-	-
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	13	17	-	-	-
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	45	44	-	-	-
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	40	43	-	-	-
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	595	594	-	-	-

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (2.10.2018)

Analiza struktury przestrzenno-funkcjonalnej pozwala zidentyfikować najważniejsze problemy gminy w przestrzeni publicznej.

Tabela 17. Przestrzeń publiczna Gminy Dobiegniew (ha)

WYSZCZEGÓLNIENIE	TERENY LEŚNE		TERENY WYPOCZYNEK		DROGI		WODY		UŻYTKI KOPALNIANE		UŻYTKI EKOLOG		TERENY RÓŻNE		NIEUŻYTKI	
	M	TW	M	TW	M	TW	M	TW	M	TW	M	TW	M	TW	M	TW
Agencja Nieruchomości Rolnych i	52	19354		2	17	223	141	1854		1		24		27		
Gmina		13	17	21	24	199							1		5,6	6,3
Kościoty						1							1	35		
Powiat					2	75										
Województwo					4	34										
Razem	52	19367	17	23	37	532	141	1854		1		24	2	62	5,6	6,3

M – miasto Dobiegniew

TW – teren wiejski

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

Najistotniejsze problemy przestrzenne dotyczą nieużytków - w mieście mają one powierzchnię 5,6 ha, na terenach wiejskich – w sumie 6,3 ha. Przedstawione dane świadczą o skupisku problemów funkcjonalno-przestrzennych w mieście – wprowadzie więcej gminnych nieużytków położonych jest na terenach wiejskich, to z uwagi na niewielkie rozmiary działek i ich rozproszenie, nie stanowią problemu w przestrzeni. Inaczej sytuacja przedstawia się w mieście, gdzie na stosunkowo małej powierzchni jest ok. 5,6 ha gminnych nieużytków.

2.2.2. Zasób mieszkaniowy

Lokalami mieszkalnymi w imieniu Gminy Dobiegniew administruje Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „Komunalni” sp. z o.o. Administrowany zasób lokalowy w 98% znajduje się w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych.

Tabela 18. Zasób mieszkaniowy w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Mieszkania ogółem	2345	2358	2368	2379	Brak danych
Mieszkania komunalne ogółem	183	Brak danych	171	171	Brak danych
Mieszkania na 1000 mieszkańców	345,2	350,9	354,1	356,5	Brak danych

Źródło: Bank Danych Lokalnych (08.02.2018)

Uwagę zwraca kurczący się komunalny zasób mieszkaniowy. Wyposażenie mieszkań w podstawową infrastrukturę i instalacje wymaga poprawy. Centralne ogrzewane w 2016 roku było w 75% mieszkań w mieście i niespełna 57% na wsi.

Tabela 19. Udział mieszkań wyposażonych w instalacje w ogólnej liczbie mieszkań

Lata		2013	2014	2015	2016	2017
Wyposażenie mieszkań w mieście	Wodociąg	99,3	99,3	99,3	99,3	-
Wyposażenie mieszkań w mieście	Łazienka	94,0	94,0	94,0	94,4	-
Wyposażenie mieszkań w mieście	centralne ogrzewanie	74,8	74,9	75,0	75,1	-
Wyposażenie mieszkań na wsi	Wodociąg	95,7	95,7	95,7	95,7	-
Wyposażenie mieszkań na wsi	Łazienka	82,9	83,0	83,1	83,2	-
Wyposażenie mieszkań na wsi	centralne ogrzewanie	56,2	56,4	56,7	56,9	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych (03.10.2018)

Administrator lokali komunalnych w gminie zobowiązany jest do ponoszenia kosztów utrzymania części wspólnych nieruchomości, pokrywa też w całości koszty remontów lokali komunalnych. Administrowana substancja wymaga wielu prac remontowych, Obecnie prowadzone remonty w niewielkim stopniu pokrywają potrzeby w tym zakresie.

Niezbędna jest również budowa nowych mieszkań, co jest istotnym warunkiem odwrócenia negatywnych tendencji demograficznych, pozostawania i osiedlania się w gminie nowych mieszkańców.

Tabela 20. Remonty komunalnych zasobów mieszkaniowych w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Roboty remontowe					
remont dachu	16	-	25	-	-
wymiana stolarki budowlanej	16	-	12	-	-
kanalizacja	0	-	0	4	-
zasoby, do których doprowadzono nowe instalacje	0	-	0	4	-
ocieplenie budynków	0	-	5	-	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych (03.10.2018)

2.2.3 Gospodarka wodno-ściekowa

Jak wynika z danych z wodociągu korzystało w 2016 roku prawie 91% mieszkańców gminy, z kanalizacji zaś tylko niespełna 74%.

Tabela 21. Udział korzystający z instalacji wodnej i kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności Gminy Dobiegniew w latach 2013-2017

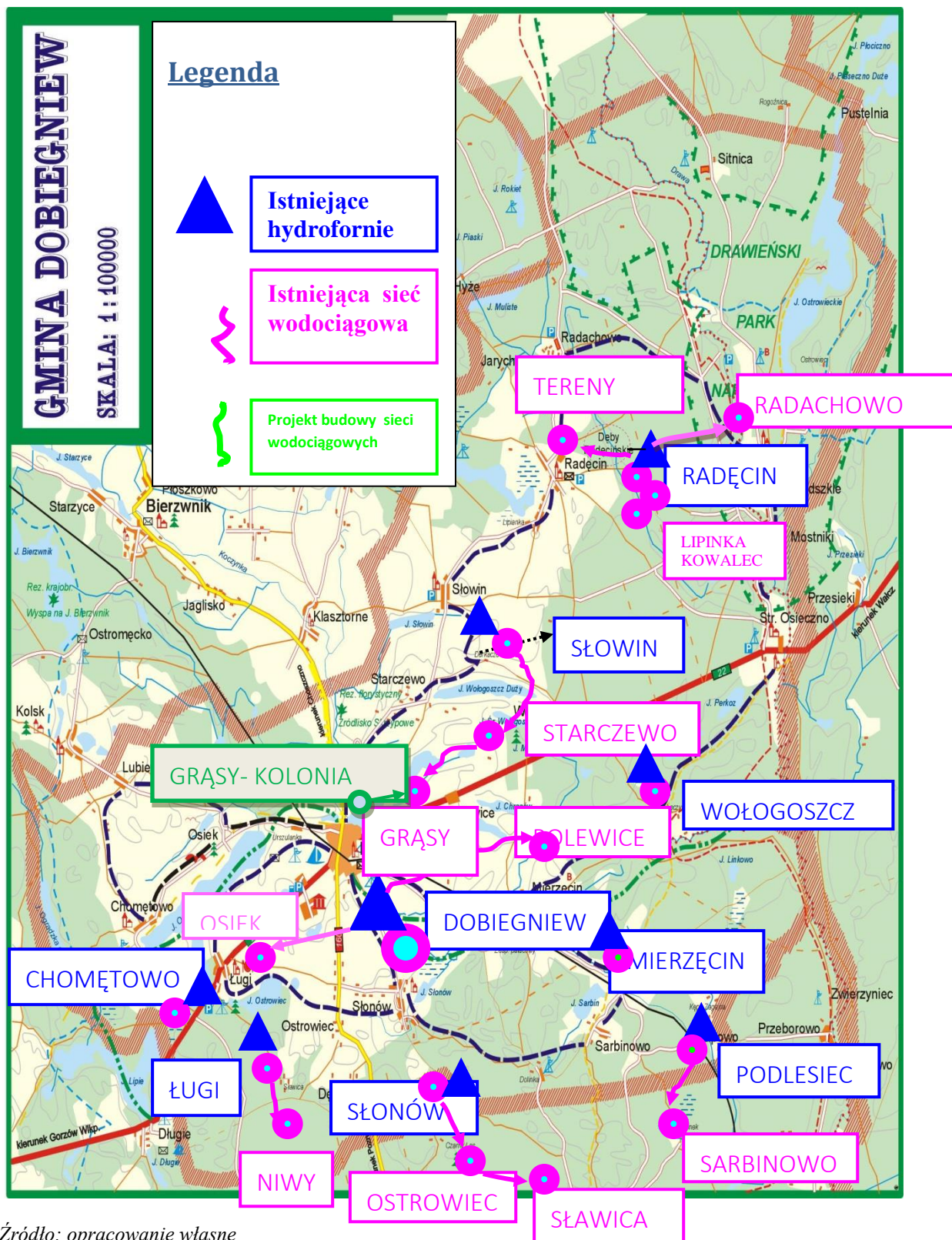
	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Wodociąg:	82,7	90,7	90,8	90,8	Brak danych
w mieście	95,8	99,9	99,9	99,9	Brak danych
na wsi	71,3	82,7	82,9	82,9	Brak danych
Kanalizacja	67,0	73,3	73,5	73,7	Brak danych
w mieście	90,0	90,0	90,0	90,2	Brak danych
na wsi	46,9	58,8	59,2	59,4	Brak danych

Źródło: Bank Danych Lokalnych (08.02.2018)

Gmina Dobiegniew ma stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć wodociągową. Długość rozdzielczej sieci wodociągowej wynosi ogółem 66,5 km, w tym w mieście 15,7 km, na obszarach wsi 50,8 km. W mieście prawie 100% ludności korzysta z wodociągów komunalnych, a na terenach wiejskich ponad 80%. Woda dostarczana jest do 6276 mieszkańców. Pozostali mieszkańcy korzystają z przydomowych studni.

Miasto Dobiegniew oraz miejscowości Rolewice i Urszulanka są zaopatrywane w wodę ze stacji uzdatniania wody w Dobiegniewie. Pozostały teren zaopatrywany jest w wodę z hydroforni Radęcin, Słowin, Chomętowo, Ługi, Słonów, Mierzęcin, Wołogoszcz, Podlesiec, którymi administruje Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „KOMUNALNI” Spółka z o.o. Stacja oraz część hydroforni jest w złym stanie technicznym i wymaga modernizacji. Na terenach wiejskich znajdują się sieci wodociągowe wykonane z rur azbestowych, które w krótkim okresie czasu należy wymienić na PE.

Mapa 3. Sieć wodociągowa w Gminie Dobiegniew w 2017 roku

Źródło: opracowanie własne

Część sieci wodociągowej jest przewymiarowana, co powoduje że woda zagniwa, przebarwia się, zmienia zapach.

Na terenie gminy znajdują się dwie oczyszczalnie ścieków. Oczyszczalnia biologiczno-mechaniczna w Dobiegniewie stanowi własność gminy. Została wybudowana w drugiej połowie lat osiemdziesiątych i wymaga modernizacji. Oczyszczalnia, trzciniowo – korzeniowa w Głusku należy do Nadleśnictwa Głusko. Maksymalna przepustowość oczyszczalni w Dobiegniewie wynosi 600 m³/dobę, a średnie jej obciążenie 405,5 m³/dobę. Średnia ilość oczyszczonych ścieków w ciągu roku wynosi ok. 150 000 m³.

Na terenie Gminy Dobiegniew funkcjonuje 58 przydomowych oczyszczalni ścieków. Ze złożonych sprawozdań przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „KOMUNALNI“ Sp. z o.o. za rok 2017 wynika, że do stacji zlewnej - oczyszczalni ścieków w Dobiegniewie trafiło łącznie 5.830,5 m³ nieczystości ciekłych (ścieków bytowych). Łącznie z obszaru wiejskiego wywieziono 4.921,5 m³, a z miejskiego 909 m³.

Z kanalizacji korzysta 73,7% mieszkańców Gminy Dobiegniew – jednak w mieście jest to 90,2%, zaś na wsi 59,4%.

Tabela 22. Sieć kanalizacji sanitarnej w Gminie Dobiegniew w 2017 roku (km)

Miejscowości	Długość sieci kanalizacji sanitarnej			
	Przyłącza	Grawitacyjna	Ciśnieniowa	Razem
	Km	Km	Km	Km
Dobiegniew	4,305	14,909	1,460	20,674
Rolewice	0,208	0,843	2,246	3,297
Urszulanka	0,320	2,100	2,798	5,218
Chomętowo	1,101	1,591	2,764	5,456
Osiek	0,600	0,900	1,485	2,985
Ługi	1,270	3,126	4,400	8,796
Radęcin, Kowalec Lipinka, Starczewo Słowiń	2,229	8,696	11,572	22,497
Mierzęcin	0,630	1,660	3,258	5,548
Słonów, Ostrowiec, Osiedle Młodych	2,235	6,934	7,060	16,229
Razem	12,898	40,759	37,043	90,700

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

Z uwagi na stan infrastruktury niezbędne są prace remontowe sieci wodno-kanalizacyjnej i jej automatyzacja, co pozwoli poprawić parametry oczyszczonych ścieków, zmniejszyć koszty oraz lepiej chronić środowisko.

2.2.4 Zaopatrzenie w ciepło

Na obszarze Gminy Dobiegniew brak jest scentralizowanego systemu ciepłowniczego. Zlokalizowane na terenie miasta i gminy budynki mieszkalne oraz niemieszkalne zasilane są

w ciepło ze źródeł indywidualnych, z kotłowni lokalnych własnych lub dwóch kotłowni eksploatowanych przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „Komunalni” Sp. z o.o. (przy ul. Szkolnej i ul. Mickiewicza), opalanych paliwem stałym. Stan techniczny kotłowni jest zły i wymaga pilnej modernizacji. Jak wynika z danych, centralne ogrzewanie na wsi ma ok. 57% mieszkań, w mieście 75%. Zasadne jest więc podjęcie działań mających na celu remont i rozbudowę systemu ciepłowniczego, co pozwoli na redukcję indywidualnych palenisk, zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz ograniczenie kosztów produkcji ciepła.

Na terenie Gminy Dobiegniew brak jest sieci gazowej. Mieszkańcy wykorzystują na potrzeby gospodarstw domowych gaz z butli gazowych, których dystrybucją zajmują się podmioty indywidualne. Gmina w 2017 roku podpisała list intencyjny w związku z planowaną budową sieci dystrybucji gazu na terenie miasta Dobiegniew.

2.2.5 Gospodarka odpadami

Odpady i związane z nimi zagrożenia stają się w ostatnich latach coraz bardziej uciążliwym problemem. Na terenie gminy gospodarką odpadami zajmuje się Celowy Związek Gmin SGO5 z siedzibą w Starym Kurowie, którego członkiem jest gmina Dobiegniew.

Wykonawca odpowiedzialny za zbieranie, transport i utylizację odpadów jest wyłaniany w przetargu nieograniczonym. Odpady są odbierane z nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej (1118 nieruchomości), w zabudowie wielorodzinnej (140) oraz z terenów niezamieszkałych (367). W Banku Danych Lokalnych GUS nie ma danych dla Gminy Dobiegniew wskazujących na udział odpadów odzyskiwanych wobec ogółu wytworzonych. Problemem w zakresie gospodarki odpadami są również liczne dzikie wysypiska śmieci. Świadczy to o niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców oraz potrzebie wprowadzenia systemu, który będzie pozwalał na indywidualne rozliczenie gospodarstwa z odbieranych odpadów.

Ważnym zadaniem dla gminy jest również utylizacja azbestu. W Gminie Dobiegniew jest go 942,71 megagramów (Mg).

Tabela 23. Azbest do utylizacji w Gminie Dobiegniew w 2017 roku

<i>Miejscowości</i>	<i>ILOŚĆ AZBESTU DO UTYLIZACJI (Mg)</i>
Chomętowo	106,95
Głusko	30,85
Grąsy	58,55
Lubiewko	15,02
Ługi	70,75
Mierzęcín	27,80

Osiek	71,81
Ostrowiec	11,75
Radęcin	227,26
Sarbinowo	50,72
Ślönów	76,32
Słöwin	25,70
Wołogoszcz	110,69
Teren wiejski	884,17
Miasto Dobiegniew	58,54
Ogółem	942,71

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

Z danych wynika znaczne zróżnicowanie ilości azbestu do utylizacji w mieście i na terenach wiejskich - dla terenów wiejskich współczynnik ten wynosi 0,026 Mg/1 ha, w mieście 0,103 Mg/1 ha.

2.2.6 Telekomunikacja i energetyka

Stan techniczny infrastruktury telekomunikacyjnej poprawił się w ostatnich latach. Problemy z dostępem do usług telekomunikacyjnych i internetu występują w bardziej oddalonych zakątkach gminy, szczególnie położonych na obszarach leśnych. W 2017 roku została na terenie gminy wybudowana „szkieletowa sieć” światłowodowa. W latach 2018-2019, planuje się budowę sieci światłowodowej tzw. „ostatniej mili”, która zapewni powszechny dostęp do internetu szerokopasmowego dla wszystkich mieszkańców gminy.

Cały obszar gminy jest zelektryfikowany. Przez teren gminy przebiegają jednotorowe napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV relacji GPZ Krzęcin – GPZ Dobiegniew – kierunek Drawski Młyn, które zostały zmodernizowane w 2018 roku, a także linie średniego i niskiego napięcia. Na terenie miasta Dobiegniew znajduje się stacja transformatorowa 110/15kV. Ponadto na terenie gminy funkcjonują dwie elektrownie wodne: EW Kamienna, z początków XX w., położona na rzece Drawie oraz EW Nowy Młyn, położona na rzece Mierzęcka Struga.

Trzeba jednak podkreślić, że modernizacji wymaga oświetlenie uliczne, które jest energochłonne, a przez to drogie i wpływające na pogorszenie stanu środowiska.

2.2.7 Transport

Gminę Dobiegniew charakteryzuje dobrze rozwinięta sieć drogowa. Układ drogowy na terenie gminy jest równomierny i gęsto rozmieszczony, stanowiąc dobre połączenie z sąsiednimi gminami. Minusem w zakresie skomunikowania jest znaczna odległość od

większych ośrodków miejskich i drogi szybkiego ruchu S3 (50 km), czy autostrady A2 (70 km).

Układ drogowy gminy Dobiegniew składa się z drogi krajowej, dróg wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa 22 relacji Kostrzyn nad Odrą-Gdańsk, wiodąca od przejścia granicznego polsko-rosyjskiego w Grzechotkach do granicy polsko-niemieckiej w Kostrzynie, klasy głównej ruchu przyspieszonego.

Na terenie gminy zlokalizowane są dwie drogi wojewódzkie:

- nr 160 Choszczno-Drezdenko-Międzychód,
- nr 161 Dobiegniew-Podlesiec-Przeborowo,

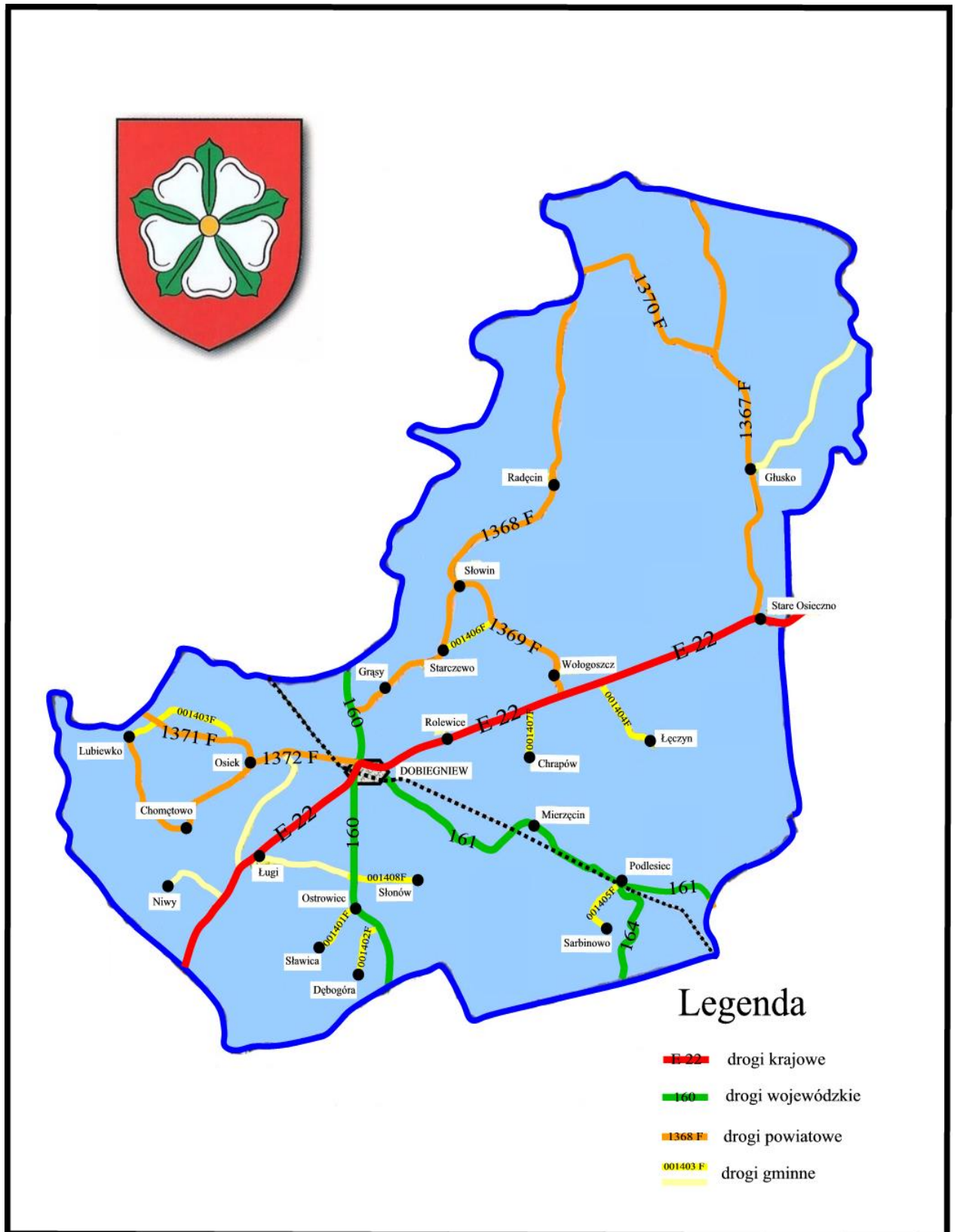
Gmina Dobiegniew obsługiwana jest przez sześć dróg powiatowych:

- nr 1368 F granica powiatu-Radęcin-Lipinka-Słwin-Grąsy-Dobiegniew,
- nr 1737 F granica powiatu-Kolsk-Dobiegniew,
- nr 1372 F Lubiewko-Chomętowo-Osiek,
- nr 1367 F granica powiatu-Sitnica-Głusko-Stare Osieczno,
- nr 1370 R Rokitno-Moczele,
- nr 1369 F Słwin-Derkacze-Wołogoszcz.

Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy wynosi około 58 km.

Pozostałe drogi na terenie gminy Dobiegniew są drogami gminnymi. Ich łączna długość wynosi około 177 km, w tym publiczne drogi gminne w granicach administracyjnych miasta – 15,12 km, drogi publiczne poza granicami miasta – 17,86 km oraz drogi dojazdowe do pól i pozostałe – 145,58 km - posiadają nawierzchnie gruntowe, wymagają przebudowy. Przy drogach brak jest ścieżek pieszo–rowerowych, co stwarza zagrożenie dla pieszych i rowerzystów. Nawierzchnie dróg są w znacznej części w złym stanie technicznym. W przypadku dróg wojewódzkich 40%, a w powiatowych 50% wymaga nowych nawierzchni. Konieczna jest modernizacja drogi krajowej 22.

Mapa 4. Sieć drogowa w Gminie Dobiegniew w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne

Przez teren gminy biegnie linia kolejowa nr 351 relacji Poznań-Szczecin. Gmina ma więc bezpośrednie połączenie z większymi ośrodkami miejskimi min.: Szczecinem, Poznaniem, Warszawą, Wrocławiem, Krakowem. Kolej obsługuje ruch pasażerski i towarowy. Aktualnie trwają prace projektowe modernizacji linii kolejowej, aby pociągi mogły jeździć z prędkością do 160 km/godzinę. W mieście Dobiegniew znajduje się dworzec kolejowy, natomiast w miejscowościach Mierzęcין i Podlesiec są przystanki kolejowe dla pasażerów.

Możliwość wykorzystania tego rodzaju transportu jest dla rozwoju Gminy Dobiegniew bardzo korzystna, ponieważ zapewnia obsługę pasażerską oraz towarową.

2.2.8 Podsumowanie diagnozy przestrzennej

Atutem gminy jest wysoki udział terenów leśnych, pod wodami oraz służących turystyce, co powinno sprzyjać rozwojowi tej branży.

Zasadniczym problemem w sferze przestrzennej jest wysoki poziom nieużytków zarówno w mieście jak i na terenach wiejskich. W mieście tereny zdegradowane, wymagające zagospodarowania nie tylko nie wspierają rozwoju gminy ale stanowią problem funkcjonalny – nie są miejscem aktywności gospodarczej, spotkań, integracji mieszkańców, natomiast negatywnie wpływają na postrzeganie miasta, estetykę przestrzeni i bezpieczeństwo mieszkańców.

Z diagnozy wynika również kurczący się komunalny zasób mieszkaniowy, niska jego jakość oraz niewielka skala prowadzonych remontów. Poprawy wymaga wyposażenie mieszkań w infrastrukturę, zwłaszcza centralne ogrzewanie. Istniejące kotłownie miejskie wymagają modernizacji, a system ciepłowniczy rozbudowy, aby można było ograniczyć skalę dominującego obecnie w gminie indywidualnego ogrzewania piecowego, które przyczynia się do zanieczyszczania powietrza. Wpływ na jakość powietrza ma również zły stan nawierzchni wielu dróg, brak systemu ścieżek rowerowych oraz wymagające wymiany na energooszczędne oświetlenie uliczne.

Gmina ma wprawdzie dobrze rozwiniętą sieć wodno-kanalizacyjną, jednak wymaga ona modernizacji. Jest to konieczne z uwagi na poprawę jakości dostarczanej mieszkańcom wody oraz czystości odprowadzanych ścieków.

Wyzwaniem dla gminy jest również rozwój systemu gospodarki odpadami, który będzie przeciwdziałał powstawaniu dzikich wysypisk śmieci.

3. Jakość życia w Gminie Dobiegniew

Za animację życia społecznego i kulturalnego mieszkańców odpowiada Urząd Miejski w Dobiegniewie.

3.1 Kultura i kapitał społeczny

Dobiegniew jest gminą wielokulturową – na jej terenach żyją katolicy oraz osoby wyznania prawosławnego. Znaczną część lokalnej społeczności stanowią osoby pochodzenia ukraińskiego czy łemkowskiego.

Rolę gminnego centrum kultury pełni aula widowiskowa w Gminnym Zespole Szkół. Na terenach wiejskich działalność kulturalna prowadzona jest w oparciu o świetlice wiejskie, które pełnią rolę lokalnych centrów kultury (w Chomętowie, Grąsach, Ługach, Osieku, Ostrowcu, Radęcinie, Rolewicach, Słonowie, Słownie).

W gminie organizowane są liczne imprezy kulturalne o charakterze lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. W 2017 roku zorganizowano jedną imprezę masową.

Tabela 24. Imprezy masowe na terenie Gminy Dobiegniew w latach 2013-2017

	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok	2017 rok
Liczba imprez masowych	Brak danych	1	5	6	1
Liczba uczestników	Brak danych	2500	12000	5000	1100

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych 8.08.2018

Do najważniejszych wydarzeń w gminie należą:

- Gminne Święto Plonów i Turniej Wsi,
- Noc Świętojańska w Słownie,
- Dni Głuska,
- Przegląd Klubów Seniora w Ługach pn. „I znów zakwitły jabłonie”,
- Watra Łemkowska w Ługach,
- Przegląd Kolęd i Pastoralek,
- Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy.

O potencjale kapitału społecznego świadczy działalność funkcjonujących na terenie Gminy Dobiegniew organizacji pozarządowych.

Tabela 25. Organizacje pozarządowe – stowarzyszenia, fundacje, grupy nieformalne

	NAZWA ORGANIZACJI	PROFIL DZIAŁALNOŚCI	ILOŚĆ CZŁONKÓW
1.	Stowarzyszenie Klub Sportowy Błękitni Dobiegniew	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działalności szkoleniowo-wychowawczej wśród dzieci i młodzieży poprzez: <ul style="list-style-type: none"> a. organizację szkoleń na instruktorów, sędziów sportowych itp.; b. działania na rzecz zapobiegania przestępczości wśród dzieci i młodzieży; c. zapobieganie używania środków uzależniających i odurzających. - tworzenie pozytywnych wzorców zachowań młodzieży poprzez: <ul style="list-style-type: none"> a. spotkania z wybitnymi działaczami, trenerami, zawodnikami; b. uczestnictwo w programach kulturalnych; c. uczestnictwo w zawodach, turniejach, konkursach. - integrację młodzieży z Polski i Europy poprzez: <ul style="list-style-type: none"> a. aktywne uczestnictwo w zawodach i turniejach. b. zabieganie o wysoki poziom moralny zawodników i działaczy c. propagowanie rozwoju kultury fizycznej i turystyki poprzez aktywny udział w realizacji programów środowiskowych - prowadzenie działań na rzecz rozwoju bazy rekreacyjnej i sportowej. 	83 osoby
2.	Stowarzyszenie Klub Sportowy Zorza Rolewice	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działalności szkoleniowo-wychowawczej wśród dzieci i młodzieży - tworzenie pozytywnych wzorców zachowań młodzieży - integrację młodzieży - aktywne uczestnictwo w zawodach i turniejach. - propagowanie rozwoju kultury fizycznej i turystyki poprzez aktywny udział w realizacji programów środowiskowych - prowadzenie działań na rzecz rozwoju bazy rekreacyjnej i sportowej. 	35 osób
3.	Stowarzyszenie Klub Sportowy Arka Mierzęcin	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działalności szkoleniowo-wychowawczej wśród dzieci i młodzieży - tworzenie pozytywnych wzorców zachowań młodzieży - integrację młodzieży - aktywne uczestnictwo w zawodach i turniejach. - propagowanie rozwoju kultury fizycznej i turystyki poprzez aktywny udział w realizacji programów środowiskowych - prowadzenie działań na rzecz rozwoju bazy rekreacyjnej i sportowej. 	30 osób
4.	Uczniowski Klub Sportowy Dobiesław	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, propagowanie ruchu i zdrowego trybu życia oraz aktywnego spędzania wolnego czasu i wypoczynku - prowadzenie dodatkowe zajęć wychowania fizycznego dla uczniów - udział w zawodach sportowych - organizatorem rozgrywek międzyszkolnych na terenie Dobiegniewa o zasięgu rejonu, czy powiatu. - prowadzenie edukacji sportowej wśród dzieci, młodzieży i upowszechnianie aktywnego stylu życia i czynnego wypoczynku. - ochrona i promocja zdrowia 	30 osób
5.	Uczniowski Klub Sportowy Spartakus	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, propagowanie ruchu i zdrowego trybu życia oraz aktywnego spędzania wolnego czasu i wypoczynku 	25 osób

		<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie dodatkowe zajęć wychowania fizycznego dla uczniów - udział w zawodach sportowych - organizatorem rozgrywek międzyszkolnych na terenie Dobiegniewa o zasięgu rejonu, czy powiatu. - prowadzenie edukacji sportowej wśród dzieci, młodzieży i upowszechnianie aktywnego stylu życia i czynnego wypoczynku. - ochrona i promocja zdrowia 	
6.	Stowarzyszenie Grać Fair Play	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, propagowanie ruchu i zdrowego trybu życia oraz aktywnego spędzania wolnego czasu i wypoczynku. - prowadzenie edukacji sportowej wśród dzieci, młodzieży, dorosłych i mieszkańców całego kraju i upowszechnianie aktywnego stylu życia i czynnego wypoczynku. - stwarzanie właściwych warunków do uprawiania piłki nożnej oraz specjalistycznego szkolenia w tej dziedzinie oraz innych sportów ruchowych. - promowanie rywalizacji sportowej wg zasad fair play. - ochrona i promocja zdrowia. - integracja kibiców i środowiska sportowego. - działania w zakresie turystyki i krajoznawstwa, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. - działania w zakresie oświaty, wychowania, szkolnictwa wyższego, nauki i techniki. - promowanie aktywności zawodowej, rozwoju osobistego i samokształcenia. - promocja i organizacja wolontariatu, zwłaszcza przy wydarzeniach sportowych. - stworzenie niezależnej platformy wspólnej dla środowisk piłkarskich oraz wyczynowych sportowców, oraz nawiązanie współpracy ze środowiskami i instytucjami o podobnych celach. - promowanie pozytywnych postaw w relacjach interpersonalnych, ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania mowie nienawiści, - podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej oraz promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą. 	15 osób
7.	Polski Związek Wędkarski Koło Sandacz w Dobiegniewie	<ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie sportu wędkarskiego, organizowanie zawodów w dyscyplinach wędkarskich w kraju, na zasadach obowiązujących w PZW oraz uczestnictwo w zawodach za granicą; - organizowanie rekreacyjnych imprez wędkarskich; - popularyzowanie idei wędkarstwa i działalności PZW wśród dzieci i młodzieży oraz prowadzenie pracy oświatowo-wychowawczej w zakresie wychowania, nauki, techniki, kultury fizycznej i sportu, związanych z ochroną przyrody i ochroną środowiska naturalnego, - edukację wędkarską i turystykę - współpracę z organizacjami zajmującymi się resocjalizacją, zwalczaniem nałogów i patologii społecznych oraz prowadzącymi pracę ze środowiskami zagrożonymi wychowawczo; - prowadzenie egzaminów na kartę wędkarską 	8 osób

8.	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP – OSP Gminy Dobiegniew	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami. - udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. - informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. - rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej. - wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej oraz niniejszego statutu. - działania na rzecz ochrony środowiska. 	156 osób
9.	Polski Związek Łowiecki Koło Ryś w Dobiegniewie	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie gospodarki łowieckiej; - troska o rozwój łowiectwa i współdziałanie z administracją rządową i samorządową jednostkami organizacyjnym i Państwowego Gospodarstw Leśnego Lasy Państwowe i parkami narodowymi oraz organizacjami społecznymi w ochronie środowiska przyrodniczego w zachowaniu i rozwoju populacji zwierząt łownych i innych zwierząt dziko żyjących; - pielęgnowanie historycznych wartości kultury materialnej i duchowej łowiectwa; - ustalanie kierunków zasad rozwoju łowiectwa - czuwanie nad przestrzeganiem przez członków Zrzeszenia prawa, zasad etyki, obyczajów i tradycji łowieckich; - organizowanie szkolenia w zakresie prawidłowego łowiectwa i strzelectwa myśliwskiego; - prowadzenie i popieranie działalności wydawniczej i wystawienniczej o tematyce łowieckiej; - prowadzenie i popieranie hodowli użytkowych psów myśliwskich i ptaków łowczych; 	70 osób
10.	Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых Sekcja Dobiegniew	<ul style="list-style-type: none"> - zrzeszanie hodowców gołębi pocztowych. - racjonalny rozwój hodowli gołębia pocztowego. - upowszechnianie i propagowanie w społeczeństwie hodowli ptaków, ze szczególnym uwzględnieniem gołębi pocztowych. - organizowanie lotów i wystaw w ramach sportu i rekreacji. - prowadzenie działalności wychowawczej wśród członków Związku i jego sympatyków. - rozszerzanie w społeczeństwie wiedzy o przyrodzie i życiu ptaków. - kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w rywalizacji sportowej. 	21 osób
11.	Polski Związek Działkowców Okręg Gorzów Wlkp. – ROD w Dobiegniewie	<ul style="list-style-type: none"> - zakładanie i prowadzenie ROD, - rozwój ROD w sposób zapewniający działkowcom i ich rodzinom aktywny wypoczynek i możliwość prowadzenia upraw ogrodniczych na własne potrzeby, - przywracanie społeczności i przyrodzie terenów zdegradowanych, - ochrona środowiska przyrodniczego, - podnoszenie standardów ekologicznych otoczenia, - kształtowanie zdrowego otoczenia człowieka, - ochrona przyrody, 	85 osób

12.	Stowarzyszenie Gospodyń i Gospodarzy w Słownie	<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie szkoleń i kursów - pozaszkolne formy kształcenia przysposabiające do pracy zawodowej - organizowanie działalności edukacyjnej na różnych szczeblach kształcenia - organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży, osób samotnych, niepełnosprawnych i innych; w kraju i za granicą - organizowanie drużyn sportowych oraz innych form sportowo-rekreacyjnych - organizowanie korepetycji dla dzieci i młodzieży zdolnej oraz potrzebującej pomocy - prowadzenie imprez charytatywnych - zakładanie i prowadzenie świetlic środowiskowych - prowadzenie usług gastronomicznych - organizowanie usług i imprez okolicznościowych - organizowanie wycieczek turystyczno-krajoznawczych w kraju i za granicą - wydawanie książek, broszur, publikacji oraz gazetki lokalnej - zagospodarowanie terenu 	19 osób
13.	Klub Seniora Seniorości Dobiegniew	<ul style="list-style-type: none"> - przeciwdziałanie wykluczeniu osób starszych - aktywizacja intelektualna, społeczna, kulturowa i fizyczna - edukacja, - prowadzenie działań charytatywnych i na rzecz osób niepełnosprawnych, 	15 osób
14.	Klub Seniora Radęcinianki w Radęcinie	<ul style="list-style-type: none"> - przeciwdziałanie wykluczeniu osób starszych - aktywizacja intelektualna, społeczna, kulturowa i fizyczna - edukacja, - prowadzenie działań charytatywnych i na rzecz osób niepełnosprawnych, 	13 osób
15.	Koło Emerytów i Rencistów w Dobiegniewie	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działalności charytatywnej i udziela pomocy członkom Związku w sprawach socjalno-bytowych; - organizacja i prowadzenie zajęć edukacyjnych i zespołów artystycznych oraz - organizacja prezentujących uczestnictwo w przeglądach prezentujących twórczość artystyczną członków Związku; - współdziałanie z organami władzy, administracji publicznej i samorządowej oraz z instytucjami i organizacjami społecznymi w kraju i za granicą; - podejmowanie różnorodnych działań służących uzyskiwaniu środków finansowych na - - organizowanie pobytów i wyjazdów wypoczynkowych; - organizowanie wszelkie formy rehabilitacji psychologicznej, medycznej, społecznej i zawodowej; - prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu zdrowia 	80 osób
16.	Stowarzyszenie Woldenberczyków	<ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie tradycyjnych wartości patriotyczno-wychowawczych ze szczególnym uwzględnieniem postaw żołnierzy września 1939 r. – „Woldenberczyków”, - udział w sprawowaniu opieki nad pamiątkami po „Woldenberczykach” na terytorium całego kraju, a w szczególności w województwie lubuskim (pomniki, cmentarze, tablice pamiątkowe, szkoły, muzea), - udzielanie pomocy Fundacji „Woldenberczyków”, - upowszechnianie wiedzy historycznej w odniesieniu do drugiej wojny światowej, - prowadzenie działalności w zakresie integracji społecznej i kontynentalnej zmierzającej do pojednania społeczności 	112 osób

		międzynarodowej.	
17.	Stowarzyszenie Związek Sybiraków – Koło Dobiegniew	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działalności charytatywnej. - opieka nad inwalidami i członkami rodzin po zmarłych i poległych Sybirakach. - upamiętnianie losów zesłańców polskich i opieka nad ich grobami. - przeciwstawianie się wszelkim przejawom totalitaryzmu, nietolerancji, będących zagrożeniem wolności człowieka i jego godności. - popularyzację i upowszechnianie wartości patriotycznych i obywatelskich oraz poszanowanie kultury, tradycji narodowych i ogólnoludzkich. 	61 osób
18.	Stowarzyszenie Klub Strzelecki Delta	<ul style="list-style-type: none"> - podstawowym celem jest popularyzacja, rozwój i podnoszenie poziomu strzelectwa sportowego - podnoszenia poziomu wykształcenia teoretyczno-praktycznego swoich członków a w szczególności aktywnych zawodników klubu - pielęgnowanie i popularyzacja tradycji narodu i oręża polskiego; - krzewienie wiedzy na temat współczesnych problemów obronności Rzeczypospolitej Polskiej. - organizowanie okolicznościowych imprez masowych w ramach działalności dotyczącej organizacji imprez sportowych - kształtowanie u członków klubu poczucia obywatelskiej odpowiedzialności za kraj. - popularyzowanie, organizowanie oraz zapewnienie warunków masowego uprawiania przede wszystkim przez młodzież sportów obronnych, strzelectwa kulowego i pneumatycznego. - propagowanie obrony cywilnej. - popularyzowanie problemów ekologicznych Polski i współuczestniczenie w działaniach mających na celu ochronę przyrody polskiej. - współdziałanie z władzami administracji państwowej samorządami terytorialnymi przedsiębiorstwami, stowarzyszeniami i organizacjami w celu zapewnienia jak najlepszych warunków do działania LOK zwłaszcza do osiągnięcia jej celów statutowych; - szkolenie młodzieży z rodzin patologicznych, oraz młodzieży i osób niepełnosprawnych. 	52 osoby
19.	Stowarzyszenie Jachtklub Dobiegniew	<ul style="list-style-type: none"> - działania na rzecz poprawy warunków uprawiania żeglarstwa i innych sportów wodnych, - wychowanie młodzieży poprzez naukę żeglowania, - wspieranie w podnoszeniu poziomu sportowego i przygotowaniach do osiągnięcia jak najlepszych wyników sportowych, - popularyzacja żeglarstwa i innych sportów wodnych, - podejmowanie, prowadzenie i rozwijanie współpracy w dziedzinie żeglarstwa, 	72 osoby
20.	Zmęczeni na Starcie Klub Biegaczy w Dobiegniewie	<ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie kultury fizycznej i zdrowego trybu życia - udział w biegach , w tym maratony i półmaratony - promocja gminy w kraju i za granicą - akcje charytatywne 	65 osób

21.	Związek Harcerstwa Polskiego – Dobiegniewska Drużyna Harcerska i Zuchowa	<ul style="list-style-type: none"> - stwarzanie warunków do wszechstronnego rozwoju człowieka, - kształtowanie osobowości człowieka odpowiedzialnego, - upowszechnianie w społeczeństwie takich wartości jak: wolność, prawda, sprawiedliwość, demokracja, samorządność, równouprawnienie, tolerancja i przyjaźń, - umożliwienie nawiązywania kontaktów międzyludzkich ponad wszelkimi podziałami, - propagowanie wiedzy na temat przyrody, ekologii oraz kształtowanie potrzeby kontaktu z przyrodą. 	42 osoby
-----	--	--	----------

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

Organizacje te stanowią istotny potencjał dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, tworzenia oddolnych inicjatyw, budowania i umacniania lokalnej tożsamości oraz wzmacniania walorów turystycznych gminy.

Istotną rolę w życiu kulturalnym gminy odgrywają zabytki, jednak należy zadbać o pełniejsze ich wykorzystanie w rozwoju turystyki. Najważniejsze obiekty o znaczeniu historyczno-kulturowo-turystycznym to m.in.:

- parafialny kościół gotycki p.w. Chrystusa Króla w Dobiegniewie
- fragmenty XIV-wiecznych murów obronnych z basztą w Dobiegniewie
- kościoły filialne w pobliskich wsiach, w tym nad rzeką Drawą w Starym Osiecznie
- zespół pałacowy z XIX wieku w Mierzęcinie
- najstarsza w Europie czynna elektrownia wodna „Kamienna” z przełomu XIX i XX wieku
- pałac i dwie oficyny z XIX wieku w Osieku
- resztki osady pokrzyżackiej z XIV wieku na półwyspie w Chomętowie.

Zdjęcie 3. Baszta lupinowa w Dobiegniewie z fragmentem muru obronnego

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

3.1.1 Muzeum Woldenberczyków

Jednym z najważniejszych miejsc związanym z historią w gminie jest Muzeum Woldenberczyków w Dobiegniewie, powstałe na terenie Oflagu IIC Woldenberg. W okresie II wojny światowej (od końca maja 1940 roku do 25 stycznia 1945 roku) na terenie miasta istniał największy obóz jeniecki dla polskich oficerów pod nazwą „Oflag IIC Woldenberg”. Obóz został usytuowany przy drodze do Strzelec Krajeńskich w odległości 1 km na zachód od miasta i zajmuje 25 ha.

Muzeum mieści się w jednym z budynków poobozowych. Ekspozycja składa się z dwunastu części: Kampania wrześniowa, Ogólne informacje o obozie, Życie codzienne, Rekonstrukcja izby jenieckiej, Konspiracja, Poczta obozowa, Życie kulturalne, Drzeworyty, Nauka, Sport, Ewakuacja, Zjazdy Woldenberczyków.

Ekspozycje muzealne to pamiątki z życia, twórczości i walki konspiracyjnej polskich jeńców. To unikatowe ekspozycje z czasów niewoli związane z kulturą, nauką, sportem, wojskowością подарowane przez Woldenberczyków. W zbiorach znajdują się m.in. znaczki poczty obozowej, drzeworyty, rzeźby, rękopisy i maszynopisy, nuty, zdjęcia, dyplomy, rozkazy polskiej i niemieckiej komendantury obozowej, identyfikatory, obozowe środki płatnicze,

maski teatralne, przedmioty codziennego użytku, obrazy, grafika, projekty architektoniczne itp.

Jak wynika z danych, placówkę w 2017 roku odwiedziło 5500 osób.

Tabela 26. Zwiedzający Muzeum Woldenberczyków i organizowane imprezy oświatowe w latach 2013-2017

Lata		2013	2014	2015	2016	2017
Zwiedzający	Ogółem	4100	3800	3785	4150	5500
	W przeliczeniu na 1000 mieszkańców	599	563	565	621	825
Imprezy oświatowe w muzeum		24	4	10	10	16

Źródło: Bank Danych Lokalnych (04.08.2018)

Natomiast liczba wydarzeń oświatowych w analizowanym okresie spadła z 24 w 2013 roku do 16 w 2017.

Gmina przygotowała projekt przebudowy i rozbudowy budynku muzeum. Zakłada on modernizację ekspozycji, rozbudowę muzeum o nową część z salą konferencyjną i przestrzenią do organizacji wystaw czasowych, zagospodarowanie terenu wokół muzeum ze ścieżką edukacyjną i makietą obozu. Kultuwując pamięć o jeńcach oflagu gmina wraz ze Stowarzyszeniem Woldenberczyków organizuje zjazdy Rodzin Woldenberskich, a Szkoła Podstawowa w Dobiegniewie nosi imię Żołnierzy Września – Woldenberczyków.

Wpływ na rozwój społeczny ma czytelnictwo. Na terenie gminy zlokalizowana jest Biblioteka Publiczna w Dobiegniewie, mieszcząca się w budynku Gminnego Zespołu Szkół, ponieważ nie ma własnej siedziby. Jej utworzenie jest planowane w ramach projektu Zagospodarowanie placu przy ul. Kardynała Wyszyńskiego z przebudową zabytkowego arsenału na Centrum Aktywacji Lokalnej. Księgozbiór biblioteki to ok. 34,0 tys. woluminów, a liczba czytelników wynosiła w 2017 roku ok. 1,2 tys. osób.

Tabela 27. Księgozbiór bibliotek i czytelnicy na 1000 mieszkańców w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok	2017 rok
księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców	4605,3	4675,8	4725,2	4785,0	4809,3
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców	173	172	166	167	162

Źródło: Bank Danych Lokalnych (04.08.2018)

Na przestrzeni pięciu lat powiększył się księgozbiór biblioteki w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Ubyło jednak czytelników, co może wynikać z preferowania innych form spędzania czasu wolnego przez mieszkańców.

3.2 Sport

Sztandarową imprezą sportową o międzynarodowym charakterze, organizowaną przez gminę w pierwszym tygodniu lipca, corocznie od 1995 roku, jest Międzynarodowy Młodzieżowy Turniej Piłki Nożnej Dobiegiew Cup im. Kazimierza Górskiego. Podwaliny pod organizację turnieju dała olimpiada obozowa, jaka odbywała się w Oflagu IIC Woldenberg w 1944 roku, przerwana przez wybuch Powstania Warszawskiego. W dotychczasowych edycjach brały udział drużyny z całej Polski oraz zespoły duńskie, angielskie, niemieckie, ukraińskie, białoruskie, szwedzkie, rosyjskie, estońskie, łotewskie i litewskie. Corocznie w turnieju bierze udział ok. 1200 młodych sportowców, którzy podczas sześciodniowych zmagani piłkarskich rozgrywają ok. 250 spotkań.

Miejscem rozgrywek turniejowych jest kompleks sportowy przy ul. Leśnej w Dobiegiewie, gdzie oprócz boisk do piłki nożnej znajdują się: hala sportowa, boisko wielofunkcyjne (piłka ręczna, koszykówka, siatkówka), 2 korty tenisowe, skate-park, rzutnia do rzutu oszczepem i pchnięcia kulą oraz rzutu dyskiem i młotem, skałka wspinaczkowa, pole do skoku w dal i trójskoku. Obiekt wymaga rozbudowy pod kątem ruchu turystycznego –potrzebne są m.in. nowe parkingi oraz ścieżki rowerowe

Zdjęcie 4. Kompleks sportowy

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

Kompleks sportowy to miejsce zajęć i turniejów sportowych organizowanych również przez Gminny Zespół Szkół. To jednocześnie siedziba i miejsce treningów Klubu Sportowego „Błękitni”. Ponadto w gminie działają też kluby sportowe: „Arka” Mierzęcín i „Zorza” Rolewice oraz uczniowskie kluby sportowe: „Dobiesław” i „Spartakus”.

Jak wynika z danych GUS, w 2016 roku liczba klubów sportowych była większa o 1 wobec 2014 roku, liczba ćwiczących wzrosła zaś o 31 osób⁶.

Poza kompleksem przy ul. Leśnej w gminie funkcjonuje boisko ORLIK przy Szkole Podstawowej przy ul. Gdańskiej, siłownia zewnętrzna w parku miejskim oraz boiska sportowe w miejscowościach: Mierzęcín, Osiek, Radęcín, Rolewice, a także boiska do piłki plażowej nad jeziorami Osiek, Żabie i Radęcino.

3.3 Rekreacja i turystyka

Gmina Dobiegniew jest obszarem o stosunkowo niskim uprzemysłowieniu i dużym zalesieniu, co stanowi ogromny walor w kontekście możliwości rozwoju turystyki. Około 65% terenu gminy stanowią lasy i tereny zadrzewione, ok.6% akweny i ciekły wodne.

⁶ Bank Danych Lokalnych (04.08.2018) – dostępne dane z lat 2014 i 2016

Ciekawie ukształtowany teren, czyste jeziora i rzeki, niska gęstość zaludnienia gwarantują turystom odpoczynek oraz atrakcyjne spędzenie czasu. Głównym atutem są piękne jeziora, lasy gwarantujące doskonałe warunki do uprawiania sportów wodnych, turystyki rowerowej i pieszej.

Zdjęcie 5. Dobiegniew z lotu ptaka

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

Szczególne miejsce na mapie turystycznej gminy zajmuje Drawieński Park Narodowy położony na granicy województw zachodniopomorskiego i lubuskiego o powierzchni 11107,58 ha. Jego atrakcją jest rzeka Drawa oraz wodny szlak turystyczny znajdujący się w granicach Gminy Dobiegniew. Liczy on 40 km i nosi nazwę Międzynarodowego Szlaku Kajakowego im. Jana Pawła II, który w latach 1955-1967 uczestniczył w spływach kajakowych rzeką Drawą.

Zdjęcie 6. Spływ Drawą

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

Bogactwo i walory środowiska naturalnego Drawieńskiego Parku Narodowego oraz Pojezierza Dobiegniewskiego zaowocowały utworzeniem transgranicznego projektu „Lubuskie Mazury”.

Zdjęcie 6. Na szlaku „Lubuskich Mazur”

Źródło: Urząd Miejski w Dobiegniewie

Ma on na celu zintensyfikowanie rozwoju turystyki województwa lubuskiego ze szczególnym uwzględnieniem turystyki żeglarskiej, kajakowej, a także rowerowo-pieszkiej. Jeziora w

okolicach Dobięgniewa tworzą najdłuższy, po jeziorach mazurskich, szlak żeglowny w Polsce, stąd nazwa „Lubuskie Mazury”. Szlak liczący łącznie ponad tysiąc hektarów lustra wody prowadzi przez bardzo malowniczą okolicę, w której nie brakuje unikalnej w skali kraju fauny i flory. Szlak przebiega od jeziora Lipie w miejscowości Długie (Gmina Strzelce Kraj.) poprzez jeziora Słowa, Osiek i Wielgie i Mierzęką Strugą łączy się ze szlakiem kajakowym na rzece Drawie, zaliczanym do najbardziej malowniczych szlaków Polski. Dzięki transgranicznemu projektowi „Lubuskie Mazury” szlaki turystyczne Gminy Dobięgniew są częścią międzynarodowej drogi wodnej łączącej rzeki woj. lubuskiego z Landem Brandenburgii.

Mapa 5. Połączenie sieci zbiorników wodnych „Lubuskich Mazur” z drogami wodnymi o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: „Zalecenia dotyczące działań na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej w regionie przygranicznym Brandenburgia – Polska oraz ich promocja rynkowa”

O atrakcyjności „Lubuskich Mazur” świadczą funkcjonujące na terenie gminy dwa kluby żeglarskie: Panta Rhei i Jachtklub Dobięgniew.

W rozwoju turystyki i rekreacji oraz kreowania produktu turystycznego gminy istotne znaczenie posiada infrastruktura turystyczno-rekreacyjna i towarzysząca. Z roku na rok

poprawia się stan infrastruktury turystycznej, więc obszar gminy staje się coraz atrakcyjniejszy dla odwiedzających, korzystających z różnych form wypoczynku.

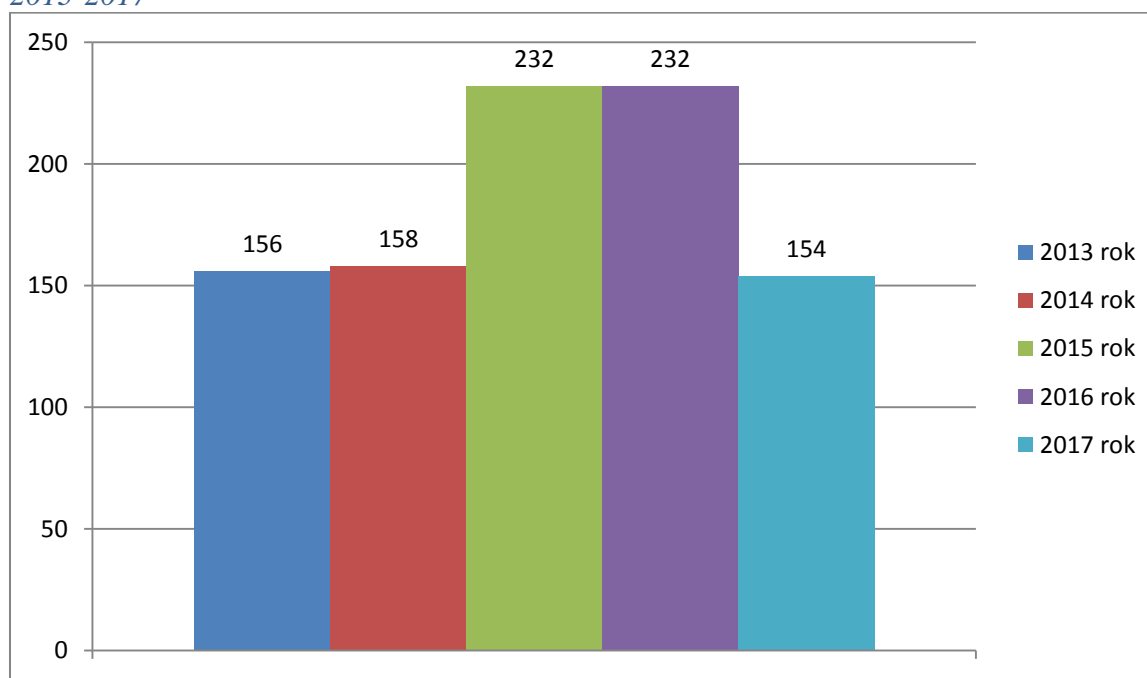
Na terenie Gminy Dobiegniew funkcjonują cztery zespoły camperowo-kempingowe przy plażach nad jeziorami Osiek w Osieku, Żabie w Ługach, Wielgie w Dobiegniewie i Radęcino w Radęcinie, z pełnym zapleczem sanitarnym, infrastrukturą sportowo rekreacyjną i wypożyczalnią sprzętu wodnego.

Gmina dysponuje bazą licznych obiektów sportowych i rekreacyjnych, z których mogą skorzystać mieszkańcy i turyści. Dostępna infrastruktura sportowa wraz z wyposażeniem pozwala na uprawianie wielu zróżnicowanych dyscyplin.

Na terenie gminy są 154 całoroczne miejsca noclegowe, w tym 18 miejsc w kwaterach agroturystycznych.

Baza noclegowa zmienia się na przestrzeni lat. W 2017 roku liczba miejsc noclegowych spadła aż o 34%, osiągając najniższą wartość ze wszystkich badanych lat, co jest sytuacją niepożądaną dla gminy, której jednym z głównych kierunków rozwoju jest turystyka. Dlatego niezbędne są działania rozbudowujące infrastrukturę turystyczną, poprawiające jej stan, a także wsparcie gminy dla przedsiębiorców działających w branży turystycznej. Niezbędne jest stworzenie spójnej całorocznej oferty wypoczynku dla różnych grup odbiorców z kraju i zagranicy a także aktywna, skuteczna promocja zarówno walorów środowiskowych gminy jak i organizowanych w niej wydarzeń.

Wykres 6. Miejsca noclegowe w obiektach turystycznych w Gminie Dobiegniew w latach 2013-2017

Źródło: Bank Danych Lokalnych (04.08.2018)

3.4 Podsumowanie diagnozy w zakresie jakości życia

Gminę Dobiegniew charakteryzuje różnorodność kulturowa, której potencjał nie do końca jest wykorzystywany. Działalność kulturalna gminy koncentruje się w szkolnej auli, bibliotece zaś na terenach wiejskich – w świetlicach. Miasto nie ma bowiem domu kultury, sali widowiskowej czy amfiteatru, zaś biblioteka nie posiada swojej siedziby. Wprawdzie w gminie jest zarejestrowana znacząca liczba organizacji pozarządowych, ale nie mają odpowiedniego potencjału finansowego oraz miejsca na realizację swoich lub wspólnych z samorządem czy przedsiębiorcami projektów.

Na terenie gminy znajdują się cenne zabytki, spośród których miejscem szczególnie istotnym dla historii jest Muzeum Woldenberczyków. Jednak obecnie potencjał tego miejsca oraz innych zabytków nie jest w pełni wykorzystany – zasadne jest stworzenie oferty turystycznej, w której będą one odgrywać kluczową rolę w promocji gminy.

Gmina jest organizatorem wydarzeń kulturalnych oraz sportowych o charakterze lokalnym, regionalnym a także krajowym. Posiada infrastrukturę sportową oraz turystyczną. Trzeba jednak zauważyć, że wydarzenia te mają charakter sezonowy i brakuje im odpowiedniej promocji, która zachęciłaby turystów do odwiedzenia gminy. Natomiast baza sportowa i turystyczna gminy wymagają rozbudowy, zwłaszcza w zakresie zaplecza noclegowego, aby możliwe było stworzenie wspólnie z przedsiębiorcami działającymi w branży turystycznej

całorocznej oferty przemysłu czasu wolnego zarówno dla gości krajowych jak i zagranicznych. Istotnym aspektem rozwoju turystyki powinna stać się oferta dla klientów biznesowych, dla których istotnym elementem jest zaplecze konferencyjne oraz możliwość zapewnienia uczestnikom atrakcyjnej formy spędzenia czasu wolnego.

4. Podsumowanie diagnozy Gminy Dobiegniew

Diagnoza Gminy Dobiegniew była prowadzona w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-infrastrukturalnej oraz jakości życia.

Zdefiniowano kluczowe problemy społeczne:

- depopulację spowodowaną ujemnym przyrostem naturalnym, migracjami oraz starzeniem się społeczeństwa,
- bezrobocie i wynikające z niego ubóstwo, o którym świadczy wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej, dożywianych dzieci,
- niski poziom bezpieczeństwa - rosnąca skala przestępstw i wykroczeń,

W sferze gospodarczej dominujące problemy to:

- niski poziom przedsiębiorczości oraz duża rotacja firm świadcząca o brak stabilności prowadzonej działalności gospodarczej,
- wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym, co oznacza ograniczony dostęp pracodawców do zasobów pracy oraz koszty związane ze wsparciem osób starszych.

Sferę przestrzenną i infrastrukturalną techniczną charakteryzuje:

- sieć transportowa wymagająca remontów i modernizacji,
- niewielki udział budynków podłączonych do sieci ciepłowniczej oraz duży udział indywidualnych palenisk, emisja pyłów i gazów do atmosfery,
- wysoki udział budynków komunalnych wymagających remontu,
- niezagospodarowane tereny poprzemysłowe/popegeerowskie w tym znajdujące się w centrum miasta
- problem dzikich wysypisk

W zakresie jakości życia należy zwrócić uwagę na:

- konieczność rozbudowy infrastruktury placówek kultury oraz miejsc spotkań dla mieszkańców i organizacji pozarządowych
- współpracę z NGO przy realizacji zadań społecznych gminy
- wykorzystanie potencjału turystycznego zabytków oraz obiektów sportowych

- rozbudowę infrastruktury turystycznej oraz wsparcie firm z tej branży w zakresie stworzenia i promocji oferty turystycznej gminy

5. Analizy benchmarkingowe

Benchmarking jest to badanie porównawcze (analiza porównawcza), które pierwotnie stosowano w biznesie jako narzędzie zarządzania przedsiębiorstwem. Metoda jest stosowana również przez władze lokalne, które określają w ten sposób stopień rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych jednostek terytorialnych. Punktem odniesienia dla danej jednostki są inne jej odpowiadające – gminy, miasta, powiaty czy województwa.

Kontynuacją diagnozy Gminy Dobiegniew, która pozwoli pełniej poznać słabe i mocne strony gminy Dobiegniew oraz rozpoznać jej szanse i zagrożenia jest analiza jej sytuacji na tle innych gmin, podobnych pod względem kluczowych czynników rozwoju – położenia, warunków naturalnych i wynikających z tego determinant, sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz znaczenia turystyki w gospodarce, dostępności i jakości infrastruktury, działalności w sferze kultury, rekreacji oraz kondycji finansowej gminy. Do analizy porównawczej wybrano gminy Lubniewice i Drawno. Wybór gmin wynika z następujących przesłanek:

- wszystkie analizowane jednostki to gminy miejsko-wiejskie,
- bliskie położenie jednostek – gminy Dobiegniew i Lubniewice znajdują się w województwie lubuskim, Drawno zaś w zachodniopomorskim, jest jednak gminą sąsiadującą z gminą Dobiegniew,
- uwarunkowania środowiska naturalnego – wszystkie analizowane jednostki posiadają potencjał turystyczny istotny dla ich rozwoju gospodarczego.

Gmina Drawno leży w województwie zachodniopomorskim w powiecie choszczeńskim. Siedzibą gminy jest miasto Drawno. Powierzchnia gminy wynosi 321 km kw, w tym miasto zajmuje 5 km kw. Gmina położona jest w południowej części województwa a jedną z sąsiadujących z nią gmin jest Gmina Dobiegniew. Obydwie gminy są gminami rolno-leśnymi o przewadze terenów leśnych. Na terenie gminy Drawno, tak jak w przypadku gminy Dobiegniew znajduje się część Drawieńskiego Parku Narodowego ze wszystkimi jego walorami naturalnymi i turystycznymi. Tak jak w przypadku Gminy Dobiegniew, atrakcją gminy Drawno są jeziora (jest ich 10), zaś sama gmina leży pomiędzy jeziorami Dubie i Rudno, przez które przepływa rzeka Drawa. Na terenie gminy Drawno znajduje się fragment DPN o powierzchni 1 903,42 ha (odcinek doliny rzeki Drawy od jeziora Dubie w Drawnie do

lasów między szosami Zatom – Radęcin i Bogdanka – Głusko). Położenie wśród lasów i jezior, istnienie szlaków turystycznych pieszych i wodnych stanowi o atrakcyjności turystycznej gminy Drawno. Wśród zabytków najcenniejsze to ruiny zamku Wedłów oraz kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Nieustającej Pomocy⁷.

Gmina Lubniewice jest gminą miejsko wiejską w województwie lubuskim, powiecie sulęcińskim. Siedzibą samorządu są Lubniewice. Powierzchnia gminy wynosi 130 km kw, w tym miasto ok. 12 km kw. Walorem gminy również jest jej położenie i warunki naturalne – znaczący udział lasów, wynoszący 70% powierzchni gminy (w Gminie Dobiegniew ok. 65%).

Tabela 28. Powierzchnia lasów w gminach 2017 roku (ha)

Gmina	Powierzchnia lasów ogółem
Dobiegniew	319,95
Drawno	75,85
Lubniewice	109,12

Źródło: BDL 24.08.2018

O walorach przyrodniczych gminy stanowią:

- Obszar chronionego krajobrazu "Jeziora Lubniewickie" o powierzchni 6935 ha. Centrum obszaru tworzą Lubniewice z trzema jeziorami: Lubniewsko, Lubiąż i Krajnik z przepływającą przez nie rzeką Lubniewką. Ze względu na piękne jeziora o urozmaiconej linii brzegowej oraz otaczające je lasy, jak też czyste powietrze, obszar ten pełni funkcję rekreacyjną dla wypoczywających tu turystów i wczasowiczów.
- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy "Uroczysko Lubniewsko" utworzony dla zachowania w stanie naturalnym jeziora Lubniewsko
- Rezerwat Przyrody Janie im. Włodzimierza Korsaka powstały w celu ochrony zarastającego jeziora Janie z charakterystyczną roślinnością wodną i bagienną, będącego ostoją licznych gatunków ptaków wodnych.

Najważniejsze zabytki gminy są w Lubniewicach (gotycki kościół z XV w. z neogotycką wieżą z 1882 r., pałac z 1793 r., przebudowany w stylu neoklasycyzmu w 1846 r. zwany "Starym Zamkiem"), Glisnie (pałac z 1793 roku z parkiem z przełomu XVIII/XIX wieku), Jarnatowie (kościół barokowy z 1770 roku, założenie folwarczne z XVIII wiecznym pałacem

⁷ Informacje na podstawie www.drawno.pl

i parkiem) oraz Rogach (pałac nad jeziorem Zofiówka - wybudowany w latach 1906 – 1913).⁸

Z ogólnej charakterystyki gmin wynika, że we wszystkich istotną rolę odgrywają walory środowiska naturalnego sprzyjające rozwojowi turystyki. Istotnym obszarem porównania sytuacji gmin jest sytuacja społeczna, a w niej kwestie demograficzne.

Tabela 29. Liczba mieszkańców gmin w latach 2013-2017 (os)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegiew	6793	6719	6688	6673	6664
Drawno	5236	5222	5177	5127	5123
Lubniewice	3154	3181	3135	3122	3116

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Z analizy wynika, że we wszystkich gminach systematycznie ubywa mieszkańców. Spadek liczby ludności dotyczy jednak szczególnie osób młodych, ponieważ depopulacji w analizowanym okresie towarzyszył jednoczesny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 30. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w latach 2013-2017 (os)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegiew	1242	1291	1358	1397	1444
Drawno	880	924	943	967	1010
Lubniewice	548	580	616	624	666

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Proces starzenia się społeczności we wszystkich analizowanych gminach będzie mieć konsekwencje zarówno dla lokalnego rynku pracy (brak osób do pracy) oraz systemu opieki społecznej i ochrony zdrowia (wzrost liczby osób niesamodzielnych, wymagających opieki). Wpływ na rynek pracy oraz rozwój kapitału społecznego ma wykształcenie mieszkańców gmin mierzone współczynnikiem skolaryzacji (dla gmin jest on obliczany jedynie dla szkoły podstawowej oraz gimnazjum).

Tabela 31. Współczynnik skolaryzacji netto w gminach w latach 2013-2017 (%)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
szkoła podstawowa					
Dobiegiew	93,16	93,49	94,21	93,96	-----
Drawno	92,18	86,63	82,87	85,57	-----
Lubniewice	93,75	97,66	94,15	95,45	-----
Gimnazjum					
Dobiegiew	82,46	82,38	87,69	91,06	-----

⁸ Informacje o gminie na podstawie www.lubniewice.pl

Drawno	80,85	83,44	83,44	85,52	-----
Lubniewice	85,11	81,25	89,80	93,33	-----

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Jak wynika z danych, odsetek osób uczących się na danym poziomie kształcenia w relacji do liczby osób w grupie wiekowej odpowiadającej temu poziomowi kształcenia w Gminie Dobiegniew utrzymywał się na poziomie blisko 94% i 91%. Porównując sytuację w analizowanych samorządach, najlepsza była w gminie Lubniewice, zaś najgorsza w Drawnie (różnica odpowiednio o prawie 10 i 8 punktów procentowych).

Poziom wykształcenia oraz posiadane kwalifikacje są jednym z kluczowych uwarunkowań związanych z zatrudnieniem. Miernikiem sytuacji na rynku pracy jest stopa bezrobocia.

Tabela 32. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach w latach 2013- 2017 (%)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	19,5	14,5	14,7	12,6	11,6
Drawno	14,6	12,3	11,3	11,0	10,2
Lubniewice	9,4	8,2	6,9	5,6	3,9

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Wszędzie stopa bezrobocia znacząco spadła w analizowanym okresie, jednak w Gminie Dobiegniew w 2017 roku wynosiła wciąż znacznie ponad 11%, podczas gdy w Drawnie nieco ponad 10% a w Lubniewicach niespełna 4%.

Innym miernikiem kondycji lokalnego rynku pracy i sytuacji ekonomicznej jest stabilność prowadzenia działalności gospodarczej. Na warunki jej prowadzenia oprócz sytuacji w kraju mają wpływ działania władz lokalnych na rzecz przedsiębiorców.

Tabela 33. Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru region w gminach w latach 2013-2017 (%)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	6,5	6,4	7,0	8,0	6,7
Drawno	8,2	12,3	8,4	8,9	8,3
Lubniewice	7,8	10,0	10,7	10,3	7,0

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Analiza danych wskazuje, że najgorszym okresem dla lokalnych firm były lata 2014-2016, kiedy to odsetek wyrejestrowywanych podmiotów był najwyższy. W 2017 roku był on najwyższy w Drawnie, najniższy w Dobiegniewie.

Jak już wcześniej wskazano, atutem wszystkich analizowanych gmin są potencjały środowiska naturalnego, które stwarzają możliwości rozwoju turystyki. Podstawowym czynnikiem rozwoju turystyki, obok lokalnych atrakcji, jest infrastruktura, a w niej miejsca noclegowe.

Tabela 34. Miejsca noclegowe całoroczne w gminach w latach 2013-2017 (szt.)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	131	133	207	207	154
Lubniewice	378	378	388	476	382
Drawno	12	12	12	12	12

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Jak wynika z danych, najwięcej turystów mogła przyjąć, także poza sezonem letnim, gmina Lubniewice, o połowę mniej miejsc było w 2017 roku w gminie Dobiegniew, a w Drawnie jedynie 12. Niepokojącym sygnałem jest spadek liczby miejsc w latach 2016-2017 w Dobiegniewie i Lubniewicach.

O tym, czy potencjał turystyczny jest wykorzystywany, świadczy liczba gości hoteli i innych ośrodków oferujących całoroczne noclegi.

Tabela 35. Turyści korzystający z noclegów w gminach w latach 2013-2017 (szt.)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	10 002	10 083	-	-	-
Lubniewice	10 407	13 920	-	-	-
Drawno	1 381	1 111	-	-	-

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Ponieważ brak danych za lata 2015-2017, można jedynie stwierdzić, że w 2014 roku z każdego miejsca noclegowego w Dobiegniewie skorzystało prawie 76 turystów, w Lubniewicach 37 a w Drawnie ponad 92. Znaczący wpływ na rozwój turystyki mają goście spoza kraju, tym bardziej, że wszystkie analizowane gminy są położone w niedalekiej odległości od granicy z Niemcami.

Tabela 36. Noclegi udzielone turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych w gminach w latach 2013-2017 (os.)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	1407	1454	1564	1584	1530
Drawno	110	91	125	107	20
Lubniewice	796	1353	2181	2343	1 790

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Jak wynika z danych, turyści zagraniczni w 2014 roku stanowili największy odsetek gości w przypadku Dobiegniewa (ponad 14%), w Lubniewicach prawie 10%, a w Drawnie 8%.

Wpływ na rozwój gospodarczy oraz warunki życia ludności ma zasób mieszkaniowy oraz dostęp do infrastruktury. Jak wynika z danych, najwięcej mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców było w analizowanym okresie w Lubniewicach. Znacząco mniej było ich w Dobiegniewie a następnie w gminie Drawno.

Tabela 37. Średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności w latach 2013-2017

Nazwa					
	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	1,6	1,7	1,6	1,7	1,8
Lubniewice	4,2	3,6	3,7	2,9	2,9
Drawno	1,1	1,3	1,2	1,2	1,4

Źródło: GUS, BDL (10.10.2018)

Jednak, co warto podkreślić, we wszystkich analizowanych samorządach wzrosła liczba mieszkań na 1000 mieszkańców.

Tabela 38. Mieszkania na 1000 mieszkańców w gminach w latach 2013-2017

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	345,2	350,9	354,1	356,5	-
Drawno	340,2	340,1	348,6	352,0	-
Lubniewice	352,2	354,3	357,7	362,0	-

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

W 2016 roku najwyższy odsetek odnotowano w gminie Lubniewice, a najniższy w Drawnie. Podobnie sytuacja wygląda jeśli chodzi o dostęp do infrastruktury. Jak wynika z danych największy odsetek ludności ma dostęp do sieci wodociągowej w gminie Lubniewice.

Tabela 39. Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w liczbie ludności ogółem (%)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	82,7	90,7	90,8	90,8	-----
Drawno	83,8	85,5	89,8	89,8	-----
Lubniewice	89,9	92,5	92,6	92,6	-----

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku dostępu do kanalizacji – w Drawnie w 2016 roku korzystało z niej nieco ponad 60% mieszkańców, w Dobiegniewie blisko 74%, a w Lubniewicach o ok 7 p.p. więcej.

Tabela 40. Udział ludności korzystającej z kanalizacji w liczbie ludności ogółem (%)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	67,0	73,3	73,5	73,7	-----
Drawno	62,0	62,1	62,6	63,0	-----
Lubniewice	78,6%	81,2	81,4	81,5	-----

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Warto zauważyć, że we wszystkich analizowanych gminach systematycznie rośnie odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodno-kanalizacyjnej. Wciąż jednak znacząca ilość ścieków wymagających oczyszczenia trafia do wody lub gleby. Najwięcej jest ich w gminie Lubniewice, o połowę mniej w pozostałych analizowanych jednostkach.

Tabela 41. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku w latach 2013-2017 (m³)

Nazwa	na 1 mieszkańca				
	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	21,0	22,2	20,7	24,1	20,7
Lubniewice	36,0	34,5	34,1	37,7	45,4
Drawno	23,9	22,8	21,3	20,9	20,5

Źródło: GUS, BDL (10.10.2018)

Wpływ na jakość życia ma dostęp do kultury, w tym czytelnictwo. Jak wynika z danych, największy księgozbiór na 100 mieszkańców ma gmina Dobiegniew, najmniejszy Drawno.

Tabela 42. Księgozbiór biblioteka na 1000 ludności w gminach w latach 2013-2017 (szt.)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	4 605,3	4 675,8	4 725,2	4 785,0	4 809,3
Lubniewice	2 622,1	2 735,3	3 014,7	3 190,6	3 387,7
Drawno	4 654,3	4 018,6	4 011,0	2 582,0	2 710,3

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Nieco inaczej przedstawia się sytuacja jeśli chodzi o korzystanie z tych zasobów. Pomimo, że księgozbiór w Dobiegniewie jest znacząco większy niż w Lubniewicach, korzystało z niego w 2017 roku jedynie dwie osoby więcej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Niepokoi też systematyczny spadek czytelnictwa w gminie.

Tabela 43. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców w gminach w latach 2013-2017

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	173	172	166	167	162
Lubniewice	128	146	144	155	160
Drawno	175	166	158	133	121

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Świadczy to preferowaniu przez mieszkańców gminy Dobiegniew innych form spędzania czasu wolnego a skutkuje nie wykorzystywaniem potencjału ważnego ośrodka kulturotwórczego, jakim jest biblioteka. W gminie Drawno aktywność czytelnicza jest najmniejsza ale też księgozbiór najskromniejszy, w Lubniewicach systematycznie rośnie liczba korzystających z biblioteki na 1000 osób.

Z uwagi na brak placówek muzealnych w gminach Lubniewice i Drawno oraz brak imprez masowych w Drawnie w bazie GUS, nie jest możliwe objęcie analizą tego zakresu działalności kulturalnej.

Porównując gminy warto zwrócić uwagę na ich kondycję finansową. Analiza wskazuje na systematyczny wzrost dochodów na mieszkańca we wszystkich analizowanych samorządach.

Tabela 44. Dochody na 1 mieszkańca gmin w latach 2013-2017 (pln)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	4 018,69	3 665,31	3 600,51	4 273,70	4 867,97
Drawno	3176,62	3 285,25	4 072,35	4 225,21	4 393,92
Lubniewice	3 544,90	3 464,62	4 145,48	4 045,51	4 431,82

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Przy czym wzrost ten wynosił 849,28 w Dobiegniewie, 1217,30 w Drawnie i 886,92 w Lubniewicach. W minionym roku najwyższe dochody na mieszkańca miała gmina Dobiegniew. W przypadku wydatków największe na mieszkańca były w 2017 roku w gminie Lubniewice.

Tabela 45. Wydatki na 1 mieszkańca gmin w latach 2013-2017 (pln)

Gmina/lata	2013	2014	2015	2016	2017
Dobiegniew	3 601,32	3 616,14	3 378,98	3 894,69	4 455,64
Drawno	3 026,22	3 267,22	3 737,21	3 956,53	4 144,55
Lubniewice	3 612,70	3 748,43	4 015,97	4 159,37	4 683,15

Źródło: GUS, BDL (22.08.2018)

Wzrosły one w okresie analizy o 1070,45 zł, w gminie Dobiegniew o 854,32 zł, a w Drawnie o 1118,33 zł.

Podsumowując analizę porównawczą gmin Dobiegniew, Drawno i Lubniewice należy stwierdzić, że wszystkie charakteryzuje depopulacja i starzenie się społeczności. Największy współczynnik skolaryzacji na obu poziomach kształcenia mają Lubniewice. Niestety Dobiegniew charakteryzuje najwyższa stopa bezrobocia. Jednak jeśli chodzi o rynek pracy firmy działające w gminie mają bardziej stabilną sytuację – odsetek wyrejestrowanych w Dobiegniewie jest najniższy spośród analizowanych jednostek. Poprawy w przypadku

Dobiegniewa wymaga dostępność całorocznych miejsc noclegowych – jest ich znacząco mniej wobec gminy Lubniewice, mniej było też turystów zagranicznych.

Dobiegniew ma też mniej mieszkań na 1000 mieszkańców niż Lubniewice i nieco niższy od tej gminy odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodno-kanalizacyjnej. Gmina Dobiegniew ma największy księgozbiór ale korzystających z niego na 1000 mieszkańców tylko nieco więcej niż Lubniewice. Analiza finansów gmin wskazuje, że gmina Dobiegniew ma najwyższe dochody na mieszkańca, ale najwyższe wydatki są w gminie Lubniewice.

6. Podsumowanie dotychczasowych działań Gminy Dobiegniew w zakresie realizacji strategii obowiązującej w latach 2007- 2017

Strategia Rozwoju Gminy na lata 2007 – 2017 została uchwalona 28 grudnia 2007 roku⁹.

Wskazano w niej trzy cele główne:

1. Zwiększenie szans rozwoju gospodarczego i społecznego
2. Poszanowanie środowiska naturalnego przy wykorzystaniu jego walorów krajobrazowych.
3. Skuteczne działania na rzecz rozwoju zasobów ludzkich

Celom głównym podporządkowano cele operacyjne, które były osiągnięte poprzez realizację poszczególnych zadań w latach 2007-2017. Cele główne zostały zrealizowane m.in. przez projekty wskazane w poniższym zestawieniu, zarówno infrastrukturalne jak i przedsięwzięcia o charakterze społecznym.

Tabela 46. Przedsięwzięcia realizujące cele Strategii rozwoju Gminy Dobiegniew na lata 2007-2017

Nazwa zadania	Koszt realizacji (zł)	Okres realizacji/ Termin zakończenia
I. Cel główny: Zwiększenie szans rozwoju gospodarczego i społecznego		
Kompleksowa usługa oświetlenia drogowego w gminie Dobiegniew – zmiana oświetlenia na energooszczędne	2.160.000	2007 r.
Modernizacja drogi w Osieku – I etap	283.178	2008 r.
Modernizacja układu komunikacyjnego centrum Dobiegniewa – modernizacja nawierzchni dróg Starorynkowa – Staszica	1.415.330	2009 r.
Przebudowa drogi gminnej we wsi Ługi, gmina Dobiegniew	1.300.416	2009 r.
Modernizacja ulicy Wiśniowej i Czereśniowej w Dobiegniewie	399.091	2009 r.
Budowa oświetlenia drogowego - ulice Wiśniowa i Czereśniowa w Dobiegniewie	39.978	2009 r.
Budowa i rozbudowa sieci wod.-kan.: ul. Słowackiego, B. Chrobrego, Osiedle Młodych	571.717	2010 r.

⁹ Załącznik do uchwały nr XVI/98/2007 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 28 grudnia 2007 roku.

Modernizacja kotłowni przy ul. Mickiewicza 3 wraz z budową przyłączy c.o.	610.310	2010 r.
Budowa ciągu pieszego w miejscowości Dobiegniew – ul. Gorzowska	450.000	2010 r.
Budowa oświetlenia drogowego w miejscowości Słonów	44.746	2010 r.
Modernizacja – przebudowa drogi ulicy Krasickiego i Wileńskiej w Dobiegniewie	1.067.059	2011 r.
Kompleksowe rozwiązanie problemów wodno-ściekowych na terenie Gminy Dobiegniew poprzez budowę wodociągu w miejscowości Radachowo i kanalizacji sanitarnej Słonowa, Ostrowca i Osiedla Młodych w Dobiegniewie	3.386.117	2011 r.
Przebudowa drogi gminnej nr 001409F we wsi Mierzęcín	1.675.254	2012 r.
Remont drogi we wsi Słonów	319.742	2013 r.
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w ul. Akacyjowej, Bolesława Chrobrego, Słowackiego i Asnyka	277.461	2014 r.
Przebudowa drogi, ulicy Ściegiennego oraz Stefana Batorego w Dobiegniewie	381.881	2015 r.
Przebudowa drogi we wsi Radęcín, Gmina Dobiegniew	544.520	2016 r.
Budowa sieci wodociągowej od miejscowości Osiek do miejscowości Urszulanka	73.791	2016 r.
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Gminie Dobiegniew – Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Mierzęcín	32.566	2016 r.
Modernizacja oczyszczalni ścieków w Dobiegniewie.	29.324	2016 r.
Poprawa jakości oświetlenia drogowego na terenie Gminy Dobiegniew	108.000	2016 r.
Przebudowa drogi od miejscowości Łęczyn do drogi krajowej 22, Gmina Dobiegniew	1.378.192	2017 r.
II. Cel główny: Poszanowanie środowiska naturalnego przy wykorzystaniu jego walorów krajobrazowych.		
Budowa ciągu pieszo-rowerowego wraz z pomostami nad jeziorem Wielgie w Dobiegniewie	976.909	2013 r.
Zmniejszenie presji na obszary Drawieńskiego Parku Narodowego – Zespół kempingowy w Dobiegniewie	1.149.556	2013 r.
Zmniejszenie presji na obszary Drawieńskiego Parku Narodowego – Zagospodarowanie plaży nad jeziorem Osiek w miejscowości Osiek	1.223.057	2013 r.
Zmniejszenie presji na obszary Drawieńskiego Parku Narodowego – Zagospodarowanie plaży nad jeziorem Osiek w miejscowości Ługi	1.009.710	2013 r.
Zmniejszenie presji na obszary Drawieńskiego Parku Narodowego – Zagospodarowanie plaży nad jeziorem Radęcín	1.109.590	2014 r.
Zmniejszenie presji na obszary Drawieńskiego Parku Narodowego – Odbudowa spalonego mostu na jeziorze Chomętowo	531.913	2014 r.
Zmniejszenie presji na obszary Drawieńskiego Parku Narodowego – Budowa wież widokowych w miejscowości Chomętowo i Radęcín	420.803	2014 r.
Zmniejszenie presji na obszary Drawieńskiego Parku Narodowego: a) Remont pomostu nad jeziorem Radęcín, b) Budowa wiaty nad jeziorem Osiek	213.135	2015 r.
Remont zabytkowej baszty – ul. Zabytkowa; I etap	111.754	2008 r.
Remont pomnika „ŻOŁNIERZOWI POLSKIEMU”	141.964	2008 r.
Remont zabytkowej baszty – ul. Zabytkowa; II etap	227.002	2010 r.
III. Cel główny: Skuteczne działania na rzecz rozwoju zasobów ludzkich		
Międzynarodowy Młodzieżowy Turniej Piłki Nożnej Dobiegniew Cup	300 000 zł/rok	2007-2017
Przegląd Klubów Seniora „I znów zakwitły jabłonie”	5 000 zł/rok	2007-2017
Watra Łemkowska	30 000 zł/rok	2007-2017
Konkurs poezji obozowej	3 000 zł/rok	2007-2017
Zjazd Rodzin Woldenberskich	5 000 zł/rok	2007-2017
Obchody wybuchu II wojny światowej pn. „Nigdy więcej wojny”	10 000 zł/rok	2007-2017
Polsko – niemieckie spotkanie seniorów	10 000 zł/rok	2007-2017
Polsko – niemieckie spotkanie wędkarzy	10 000 zł/rok	2007-2017

Projekt „Edukacja kluczem rozwoju” współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego	207 151,23 zł	01.09.2013-31.10.2014
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Dobiegniew – I etap: a) termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej przy ul. Gdańskiej, b) termomodernizacja budynku Przedszkola Miejskiego	1.566.953	2008 r.
Budowa kompleksu sportowego w ramach programu „MOJE BOISKO – ORLIK 2012”	1.217.872	2008 r.
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Dobiegniew – II etap: a) termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej przy ul. Obr. Pokoju, b) termomodernizacja budynku Hali Sportowej przy ul. Leśnej, c) wymiana instalacji c.o. w budynku: Przedszkola Miejskiego przy ul. Mickiewicza, Szkoły Podstawowej przy ul. Obr. Pokoju oraz Szkoły Podstawowej przy ul. Gdańskiej	1.374.436	2009 r.
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Dobiegniew – III etap: a) termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Radęcinie, b) termomodernizacja Zespołu Szkół przy ul. Poznańskiej w Dobiegniewie	847.392	2010 r.
Budowa Międzynarodowego Ośrodka Sportu i Rekreacji „Leśna” w Dobiegniewie – I etap	2.579.267	2011 r.
Budowa Centrum Integracji Społeczności Mniejszościowej we wsi Ługi	513.925	2008 r.
Budowa Wiejskiego Domu Kultury we wsi Rolewice	539.244	2009 r.
Remont świetlicy wiejskiej w Słonowie – II etap	213.698	2009 r.
Remont świetlicy wiejskiej w Chomętowie wraz z zagospodarowaniem terenu	64.215	2009 r.
Centrum ratownictwa medyczno-pożarowego – budowa budynku wielofunkcyjnego w Dobiegniewie	5.239.232	2010 r.
Budowa Centrum Integracji Społeczności Lokalnej w Radęcinie	997.547	2011 r.
PRZYSTANEK OSIEK – Budowa Bazy Integracji Społeczności Przygranicznej w Osieku	940.874	2012 r.

Źródło: Zestawienie własne

W sumie w latach 2007-2017 gmina wydatkowała na realizację zadań inwestycyjnych w ramach celów strategii w sumie 39 758 721 zł w tym: na cel I – 16 548 673 zł, na cel II – 7 115 393 złotych, na cel III – 16.094.666 złotych. Dodatkowo organizacja wydarzeń cyklicznych w ramach Celu III kosztowała rocznie 373 000 zł. W latach 2007-2017 na działania społeczne wydatkowano 4 310 151 zł. Realizacja celów strategii to w sumie koszt 44 068 872 zł.

7. Scenariusz rozwoju Gminy Dobiegniew

Diagnoza Gminy Dobiegniew, wynikająca z niej analiza słabych stron oraz potencjałów oznacza dla samorządu potrzebę przyjęcia takiej strategii działania, która będzie zakładać przełamywanie i redukcję skali zjawisk negatywnych, a koncentrować się na

maksymalnym wykorzystaniu szans, wzmacnianiu potencjałów rozwojowych gminy oraz jej mocnych stron.

Scenariusz rozwoju Gminy Dobiegniew w sferze społecznej zakłada zahamowanie negatywnych trendów demograficznych – w gminie przybywa mieszkańców w wyniku dodatniego przyrostu naturalnego, młodzież po ukończeniu edukacji na uczelniach wraca do gminy mając w niej perspektywy na zatrudnienie oraz dostęp do niezbędnej infrastruktury. Udało się przezwyciężyć problemy społeczne – bezrobocie oraz ubóstwo a także poprawić dostęp do wysokiej jakości usług społecznych.

Na rozwój kapitału społecznego samorząd pozyskuje fundusze zewnętrzne. Mieszkańcy biorą czynny udział w życiu gminy, angażują się w jej działalność kulturalną, uczestniczą w wydarzenia sportowych oraz działalności organizacji pozarządowych. Działalność kulturalna i bogata oferta wypromowanych wydarzeń wpływa na zwiększenie liczby odwiedzających gminę gości. Organizacje pozarządowe aktywnie współpracują z samorządem w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego i postaw przedsiębiorczych.

Poprawiała się sytuacja gospodarcza gminy - pozyskała ona nowych inwestorów, w tym zagranicznych, dzięki którym powstały nowe miejsca pracy.

Samorząd pozyskał fundusze zewnętrzne na przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz rozwój przedsiębiorczości. W gminie rozwinęło się ekologiczne rolnictwo, co w połączeniu z walorami naturalnymi gminy służy rozwojowi agroturystyki.

Gmina ma coraz bogatszą ofertę turystyczną, zwłaszcza związaną ze sportami wodnymi, zróżnicowaną, wysokiej jakości bazę turystyczną oraz skuteczną promocję co sprzyja odwiedzinom gości z kraju i zagranicy. Współpraca z samorządami partnerskimi oraz bliskość granicy dodatkowo wpłynęła na rozwój turystyki zagranicznej.

Poprawiła się dostępność komunikacyjna gminy dzięki modernizacji drogi krajowej 22.

Gmina zainwestowała w ochronę środowiska – gospodarke wodno-ściekową, odpadami, ograniczyła niską emisję dzięki pozyskaniu funduszy zewnętrznych na ten cel, wyremontowała kotłownię co doprowadziło do redukcji palenisk indywidualnych. W efekcie poprawiły się walory naturalne gminy. Gmina zainwestowała w rozwój ścieżek rowerowych, co zarówno poprawiło stan środowiska jak i walory turystyczne.

Tereny zdegradowane zostały zrewitalizowane – zagospodarowano place, wybudowano i wyremontowano mieszkania komunalne, zadbano o powstanie i remonty infrastruktury społecznej istotnej dla zaspokojenia potrzeb wszystkich grup mieszkańców.

8. Wizja, misja oraz cele rozwojowe Gminy Dobiegniew

Wizja jest w strategii projekcją przyszłości, do jakiej, dzięki realizacji przyjętych w dokumencie celów dąży samorząd oraz mieszkańcy. Wizja Gminy Dobiegniew w efekcie realizacji scenariusza rozwoju oraz osiągnięciu celów wyznaczonych w strategii została sformułowana w następujący sposób:

Gmina Dobiegniewa w 2028 roku jest obszarem harmonijnego i zrównoważonego rozwoju. Jest znanym ośrodkiem turystycznym województwa lubuskiego. W gminie rozwinęła się przedsiębiorczość generująca stabilne, atrakcyjne miejsca pracy, co pozwoliło przezwyciężyć problemy społeczne. Przyjazna przestrzeń publiczna, dobrze rozwinięta infrastruktura oraz czyste środowisko sprawia, że gmina oferuje wysoki standard życia mieszkańcom, konkurencyjne warunki przedsiębiorcom oraz atrakcyjne formy spędzania czasu wolnego turystom z kraju i zagranicy.

Wizja jest przyszłym obrazem podkreślającym pożądane kierunki rozwoju. Natomiast misja jest wskazaniem priorytetów, drogą do urzeczywistnienia wizji. Misją gminy jest:

ZAPEWNIENIE PRZYJAZNEGO MIEJSCA DO ŻYCIA, PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ I WYPOCZYNKU POPRZEZ WSPIERANIE I KSZTAŁTOWANIE ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO ORAZ PRZESTRZENNEGO.

Na podstawie misji sformułowanej w oparciu o przeprowadzone analizy, zidentyfikowane problemy i potencjały, wskazano trzy cele strategiczne odnoszące się do sfer: społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz przyporządkowane im cele operacyjne.

Wskazanie priorytetów rozwojowych pozwoli władzom samorządowym, innym instytucjom oraz podmiotom mającym wpływ na rozwój gminy Dobiegniew skoordynować zaplanowane działania. Zadaniem samorządu lokalnego jest podejmowanie aktywności na rzecz zwiększenia atrakcyjności gospodarczej gminy, poprawy warunków zamieszkania i stanu infrastruktury towarzyszącej, budowania kapitału społecznego, społeczeństwa obywatelskiego, zapewniania oferty w sferze kultury, sportu oraz rekreacji.

Szczególnie istotnym aspektem w rozwoju społeczno-gospodarczym jest szeroko rozumiana aktywność mieszkańców – zarówno ta związana z postawami przedsiębiorczymi, samozatrudnieniem, tworzeniem nowych miejsc pracy jak i ta obywatelska, będąca motorem oddolnych inicjatyw, tworzenia kapitału społecznego, której wyrazem jest zaangażowanie w życie lokalnej społeczności. Jest to szczególnie ważne w przypadku młodzieży, dla której

stworzenie atrakcyjnej oferty edukacyjnej, zgodnej w potrzebami rynku pracy, zapewnienie warunków rozwoju osobistego i zawodowego, możliwości realizowania pasji i zainteresowań powinno przełożyć się na decyzję o pozostaniu w gminie lub powrocie do niej po ukończonej nauce. Jest to warunkiem zahamowania negatywnych trendów demograficznych – depopulacji i starzenia się społeczeństwa – zapewnienia odpowiedniej liczby i jakości zasobów rynku pracy oraz docelowo poprawy sytuacji ekonomicznej gminy. W przypadku osób starszych, długotrwale bezrobotnych oraz z innych grup defaworyzowanych na rynku pracy istotnym narzędziem ich aktywizacji jest rozwój ekonomii społecznej.

Wsparciem dla samorządu w obszarze aktywizacji osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, edukacji obywatelskiej, kultury, sportu, rekreacji powinny w większym stopniu stać się organizacje pozarządowe, które mogą realizować te zadania w ramach otwartych konkursów na działania z zakresu pożytku publicznego. Wartością dodaną powinno stać się zaangażowanie w działalność III sektora mieszkańców dotychczas nieaktywnych w tej dziedzinie.

Ważną rolę do odegrania w procesie aktywizacji zawodowej ma przedsiębiorczość, która jest głównym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego. Wspieranie tworzenia nowych firm, miejsc pracy poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych, infrastruktury, pomoc w zakładaniu i prowadzeniu firm, współpraca z instytucjami otoczenia biznesu jest istotnym zadaniem władz samorządowych. Powinny one również dążyć do współpracy przedsiębiorców ze szkołami i organizacjami pozarządowymi na rzecz realizacji wspólnych przedsięwzięć

W gminie Dobiegniew o rozwoju gospodarczym w dużej mierze decyduje branża turystyczna. Dlatego władze lokalne powinny tworzyć warunki do rozwoju miejsc pracy w turystyce oraz agroturystyce poprzez wspieranie tworzenia i rozbudowy infrastruktury turystycznej oraz wykorzystanie, przy jednoczesnej ochronie, naturalnych walorów cennych przyrodniczo. Wraz z przedsiębiorstwami branży turystycznej oraz organizacjami należy stworzyć ofertę przemysłu czasu wolnego, która będzie obejmować wszystkie sezony, zostanie skierowana do różnych grup odbiorców, w tym dla klientów biznesowych, z kraju i zagranicy. Istotnym aspektem rozwoju turystyki i rekreacji jest skuteczna promocja przedstawiająca kompleksową ofertę obejmującą wszystkie podmioty działające w branży turystycznej.

Atutami w kreowaniu oferty turystycznej gminy, oprócz jej walorów przyrodniczych, są Muzeum Woldenberczyków i inne zabytki, których szersze wykorzystanie powinno stać się motorem rozwoju branży. Racjonalne wykorzystanie zasobów cennych przyrodniczo,

zabytków do stworzenia oferty czasu wolnego przyniesie korzyści środowiskowe i ekonomiczne zapewniając zrównoważony rozwój gminy.

Dla rozwoju ruchu turystycznego oraz zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców należy zadbać o przyjazną przestrzeń publiczną oraz poprawę warunków środowiskowych poprzez rozbudowę i poprawę stanu istniejącej infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej, ciepłowniczej oraz właściwą gospodarkę odpadami.

Poprawie warunków zamieszkania powinny służyć remonty istniejącego zasobu oraz budowa nowych mieszkań komunalnych. Otaczająca je przestrzeń publiczna powinna być zarówno funkcjonalna jak i estetyczna a także dostępna dla wszystkich grup mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych. Ważnym aspektem funkcjonowania przestrzeni publicznej jest poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, do którego poprawy przyczyniają się zarówno inwestycje w rozwój monitoringu jak i poprawa stanu dróg, w tym budowa ścieżek rowerowych oraz poprawa stanu oświetlenia ulicznego.

Wysoki standard infrastruktury komunalnej oraz dostępność i poziom funkcjonowania placówek publicznych (opieki nad małym dzieckiem, edukacji, ochrony zdrowia, kultury, sportu) odgrywa ważną rolę w ocenie gminy jako miejsca zamieszkania i pracy, rozwoju przedsiębiorczości. Poprawa obsługi mieszkańców przez samorząd powinna odbywać się również poprzez jak najszersze zastosowanie w zarządzaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych (infrastruktura służąca poprawie bezpieczeństwa, wodno-ściekowa, ciepłownicza, gospodarka odpadami). Pozwoli to zmniejszyć zużycie surowców, uszczelnić systemy zapobiegając marnotrawieniu surowców i nadmiernej eksploatacji środowiska oraz zmniejszyć koszty obsługi sieci. Jest to szczególnie istotne wobec wyzwań Unii Europejskiej do 2020 – ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, zużycia energii i większego wykorzystania odnawialnych jej źródeł. Należy więc podjąć działania w zakresie zmniejszenia wykorzystania paliw stałych, redukcji nieekologicznych palenisk indywidualnych, modernizacji i rozbudowy systemu ciepłowniczego oraz nowoczesnego zarządzania nim. Kolejnym obszarem koniecznych działań jest właściwa gospodarka odpadami oraz wodno-ściekowa zapobiegająca zanieczyszczeniu gleby a także wód. Jest to istotne również z uwagi na położenia gminy na obszarze NATURA 2000, jej walory środowiskowe i turystyczne.

Na podstawie misji sformułowano cele strategiczne, wynikające z nich cele operacyjne dla wszystkich obszarów analizy – społecznego, gospodarczego oraz przestrzenno-środowiskowego.

Tabela 47. Struktura celów strategii rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028 roku

Cel strategiczny I. Tworzenie warunków do rozwoju społecznego Gminy Dobiegniew (C I)
Cel operacyjny 1. Wspieranie aktywności i rozwoju społecznego (C I.1)
Cel operacyjny 2. Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego i tożsamości lokalnej (C I.2)
Cel strategiczny II. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy Dobiegniew (C II)
Cel operacyjny 1. Wspieranie powstawania i stabilnego funkcjonowania przedsiębiorstw (C II.1)
Cel operacyjny 2. Wspieranie i rozwój potencjału turystycznego gminy (C II.2)
Cel strategiczny III. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych, wysokiej jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury w Gminie Dobiegniew (C III)
Cel operacyjny 1. Ochrona środowiska naturalnego, w tym ograniczenie niskiej emisji i poprawa gospodarki wodno-ściekowej (C III.1)
Cel operacyjny 2. Realizacja budownictwa komunalnego oraz kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej (C III.2)

Źródło: Opracowanie własne

9. Projekty służące realizacji celów strategii

Poniższe zestawienie zawiera wykaz projektów, dzięki realizacji których zostaną osiągnięte cele strategii oraz zrealizowana wizja gminy w 2028 roku. Dla każdego z nich został określony cel strategiczny oraz operacyjny, które realizuje w najpełniejszym stopniu.

Każdemu projektowi w poniższym zestawieniu przypisano wskaźnik realizacji, który będzie służył monitorowaniu poszczególnych przedsięwzięć jak również pozwoli na śledzenie postępów strategii, okres realizacji oraz planowane źródła finansowania. W przypadku niektórych projektów okres realizacji obejmuje lata wcześniejsze wobec roku uchwalenia dokumentu – wynika to z prowadzonych prac dokumentacyjnych, przygotowujących zadania inwestycyjne.

Tabela 48. Zestawienie projektów służących realizacji celów strategii

TYTUŁ PROJEKTU	OPIS DZIAŁAŃ	WARTOŚĆ	WSKAŹNIK PRODUKTU	OKRES REALIZACJI	PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
C I. Tworzenie warunków do rozwoju społecznego Gminy Dobiegniew					
C I.1. Wspieranie aktywności i rozwoju społecznego					
Budowa Centrum Pomocy Społecznej w Dobiegniewie przy ulicy Tuwima	<p>Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne - starzenie się społeczeństwa często wiąże się z niesamodzielnością i koniecznością zapewnienia opieki osobom starszym. Celem projektu jest poprawa warunków osób niesamodzielnych, wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkających w Gminie Dobiegniew. Powstanie placówki pozwoli na rozszerzenie zakresu działalności OPS o mieszkania interwencyjne oraz dom dziennego pobytu (obecnie takich placówek nie ma w Gminie Dobiegniew) w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby społeczne.</p> <p>W ramach projektu zostanie zmodernizowany i rozbudowany budynek byłej remizy strażackiej na potrzeby OPS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia zabudowy 460,71 m², - powierzchnia użytkowa - 698,85 m², - kubatura – 3.394 m³. <p>Na parterze zaprojektowano świetlicę, jadalnię oraz salę pobytu dziennego. Na piętrze zaprojektowano trzy mieszkania interwencyjne, pomieszczenia biurowe oraz dwa pomieszczenia zajęć grupowych. Wewnątrz budynku zaprojektowano windę dla osób niepełnosprawnych.</p>	2 620 000	Liczba wybudowanych/przebudowanych /wyremontowanych obiektów infrastruktury społecznej – 1 szt.	2017-2022	<p>Etap I – 95% k.k. w ramach PO PT 2014-2020 – umowa dotacji nr DPT/BDG-II/POPT/64/16, Wkład własny Gminy Dobiegniew</p> <p>Etap II – środki krajowe Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Gmina Dobiegniew</p>
Szkolenia,	Celem projektu jest poprawa zdolności do	30 000	Liczba kursów zawodowych poprawiających	2019-2028	Gmina

<p>kursy zawodowe i warsztaty rozwoju osobistego dla uczestników reintegracji społeczno-zawodowej w Centrum Integracji Społecznej w Dobiegniewie</p>	<p>zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych. Dzięki projektowi poszerzony zostanie zakres działań realizowanych w ramach Centrum Integracji Społecznej. Uczestnicy reintegracji społeczno-zawodowej w ramach działających warsztatów będą zdobywać nowe umiejętności, zmniejszające dystans do zatrudnienia w trakcie szkoleń podnoszących ich kwalifikacje. Zaplanowano: kurs spawacza, kurs operatora wózka widłowego, kurs palacza, kurs obsługi kosi i piły, kurs obsługi kasy fiskalnej. Kursy realizowane będą przez uprawnione instytucje szkoleniowe. Zaplanowano trzy edycje kursów.</p> <p>Projekt zakłada również przeprowadzenie cyklu warsztatów rozwoju osobistego dla uczestników reintegracji społeczno-zawodowej w CIS w Dobiegniewie.</p> <p>Warsztaty rozwoju osobistego podzielone będą na bloki tematyczne. Będą to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształcenie umiejętności społecznych pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu, - nauka planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza poprzez możliwość osiągnięcia własnych dochodów, przez zatrudnienie lub własną działalność gospodarczą, - uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania budżetem itp. 	<p>/edycja</p>	<p>zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym – 5/edycja</p>		<p>Dobiegniew</p>
<p>Modernizacja kształcenia zawodowego w Gminie Dobiegniew</p>	<p>Realizacja projektu ma przyczynić się do poprawy zdolności do zatrudnienia i przeciwdziałaniu bezrobociu absolwentów szkół. Z diagnozy wynika bowiem, że bezrobocie osób młodych jest wciąż poważnym problemem Gminy Dobiegniew. Projekt zakłada poprawę poziomu wiedzy i</p>	<p>660 715</p>	<p>Liczba uczniów kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawców – 15 osób Liczba uczniów biorących udział w działaniach ukierunkowanych na rozwijanie postaw innowacyjnych i kreatywnych – 20 osób</p>	<p>1.07.2016-30.06.2022</p>	<p>Europejski Fundusz Społeczny, wkład własny Gminy Dobiegniew</p>

	<p>kompetencji uczniów szkoły branżowej I stopnia w Dobiegniewie, uczestniczących w szkoleniach, kursach i stażach oraz praktykach zawodowych. W ramach projektu zaplanowano:</p> <p>1) kursy i szkolenia pozwalające na zdobycie nowych umiejętności i poszerzenie dotychczasowych, umożliwiając zwiększenie atrakcyjności zawodowej. Dobór kursów jest zgodny z zapotrzebowaniem uczniów i aktualnymi zmianami zachodzącymi na lokalnym i regionalnym rynku pracy</p> <p>2) doradztwo edukacyjno-zawodowe</p> <p>3) utworzenie Szkolnego Punktu Informacji i Kariery</p> <p>4) zdobywanie kwalifikacji zawodowych poprzez praktyki i staże uczniów realizowane u pracodawców, wspierane szkoleniami z zakresu umiejętności interpersonalnych, aby kompleksowo zwiększać szanse absolwentów na zdobycie i utrzymanie zatrudnienia.</p>				
	C I.2. Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego i tożsamości lokalnej				
Nasze Ługi	<p>Projekt „Nasze Ługi” zakłada działania integracyjne skierowane do społeczności lokalnej w celu odnowienia więzi sąsiedzkich, poprawę relacji międzypokoleniowych, wypracowania pozytywnych wzorców do naśladowania przez młodsze pokolenia, pobudzenie kreatywności oraz poprawienie wizerunku wsi. Projekt obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • warsztaty rękodzielnicze „Zrób to sam” (robótki na drutach, na szydełku, haftowanie, wyszywanie, ozdoby decoupage, stroiki, itp.) • zajęcia muzyczne, 	15 000/rok	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 10 ¹⁰ szt.	2018-2028	Gmina Dobiegniew

¹⁰ Ponieważ Strategia Rozwoju Gminy Dobiegniew została uchwalona .....,wartość docelowa wskaźnika „Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości” jest ustalona dla okresu 2019-2028.

	<ul style="list-style-type: none"> • warsztaty kulinarne z zasadami zdrowego żywienia, • zajęcia poprawiające sprawność ruchową, • prace porządkowe na terenie sołectwa. 				
Łemkowska Watra	<p>Projekt zakłada organizowanie corocznego wydarzenia - Łemkowskiej Watry w Ługach. Odbędzie się prezentacja zespołów muzycznych, rękodzieła ludowego, spotkania z osobami związanymi z kulturą, historią i tradycją Łemków. Celem projektu jest wzajemne poznanie kultur, co służyć będzie kultywowaniu tradycji, historii, a także integracji mieszkańców i budowaniu lokalnej tożsamości. Działania będą skierowane do wszystkich mieszkańców gminy oraz gości z całej Polski i spoza jej granic. Podczas Watry w Ługach odbędzie się cykl koncertów, podczas których zaprezentuje się kilkanaście zespołów muzycznych związanych z tradycją i kulturą łemkowską. Swoje prace zaprezentują twórcy ludowi z terenów południowej Polski, czyli rodzinnych stron Łemków. Tytułowa Watra to ognisko, które zostanie rozpalone przez najstarszego Łemka z terenu gminy Dobiegniew i będzie płonęło w centralnym punkcie terenu podczas całego spotkania.</p>	50 000/rok	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 10 szt..	2018-2028	Stowarzyszenie Lemko Tower, Gmina Dobiegniew
Międzykulturowe warsztaty muzyczne	<p>Projekt zakłada zorganizowanie kilkudniowych warsztatów muzycznych dla dzieci i młodzieży. W warsztatach corocznie weźmie udział 20 dzieci pochodzenia łemkowskiego i polskiego. Celem projektu jest wzajemne poznanie kultur, co służyć będzie integracji mieszkańców, poznawaniu tradycji, historii i budowaniu lokalnej tożsamości. Uczestnicy będą mieli okazję odkryć wspólne pieśni, melodie i tradycje muzyczne, które często funkcjonują w obu kulturach. Pomoże to zbudować inny poziom relacji pomiędzy Łemkami i Polakami. Kilkudniowe warsztaty poprowadzą muzycy z zespołów wywodzących się ze</p>	15 000/rok	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 10 szt.	2018-2028	Stowarzyszenie Lemko Tower

	środowiska łemkowskiego i polskiego. Warsztaty obejmą zajęcia w ramach grupy instrumentalnej i grupy wokalne, będą prowadzone w obu językach.				
Obchody wybuchu II wojny światowej pn. „Nigdy więcej wojny”	Uroczystości rocznicowe odbywają się przy pomnikach Czynu Żołnierskiego i Woldenberczyka oraz przy Muzeum Woldenberczyków na terenie byłego Oflagu IIC Woldenberg. Obchody połączone są z występami chórów, przedstawieniem inscenizacji przygotowanych przez młodzież szkolną, zwiedzaniem muzeum i wystawy pojazdów wojskowych. Oprawę historyczną zapewniają grupy rekonstrukcyjne. Celem wydarzenia jest umacnianie lokalnej tożsamości i integracja mieszkańców wokół ważnych wydarzeń w historii gminy.	10 000/rok	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 10 szt.	2018-2028	Gmina Dobiegniew
Zjazd Rodzin Woldenberskich	Zjazd Rodzin Woldenberskich jest organizowany co dwa lata wspólnie ze Stowarzyszeniem Woldenberczyków. Po oficjalnych uroczystościach w Muzeum Woldenberczyków odbywa się spotkanie członków rodzin z młodzieżą i mieszkańcami Gminy Dobiegniew oraz zaproszonymi gośćmi. Wydarzenie ma służyć integracji zarówno środowiska rodzin jak i mieszkańców gminy wokół ważnych wydarzeń historycznych.	20 000/ zjazd	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 5 szt.	2018-2028	Gmina Dobiegniew
Konkurs Recytatorski Poezji Oflagu IIC Woldenberg	Konkurs jest wydarzeniem corocznym nawiązaniem do poezji obozowej tworzone przez m.in.: Edwarda Fiszerę, Romana Kwaśniewskiego, Leona Kruczkowskiego, Jerzego Wojciechowskiego, Jana Knothe, Aleksandra Bema, Antoniego Paprockiego, Józefa Bohatkiewicza, Henryka Rostworowskiego, Andrzeja Siła Nowickiego i wielu innych. Wydarzenie jest adresowane do uczniów starszych klas szkół podstawowych i średnich. Celem jest umacnianie lokalnej tożsamości i	5 000/rok	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 10 szt.	2018-2028	Gmina Dobiegniew

	integracja mieszkańców wokół ważnych wydarzeń w historii gminy.				
Polsko niemieckie spotkanie seniorów	Spotkanie seniorów z Polski i Niemiec, odbywające się każdego roku, ma na celu przełamanie barier i uprzedzeń pomiędzy najstarszymi mieszkańcami, pamiętającymi jeszcze często skutki ostatniej wojny. Przedstawienie dorobku kulturowego i tradycji regionu, wspólna biesiada przy ognisku, muzyce i tańcach ma znaczenie dla budowania wzajemnych relacji, przyjaźni i poznawania się nawzajem. Celem projektu jest integracja środowiska seniorów, budowania relacji międzypokoleniowych oraz pozytywnego wizerunku seniorów jako grupy społecznej, która pomimo starszego wieku, wielu problemów z nim związanych jest aktywna, ma swoje pasje i zainteresowania oraz potrafi z ogromnym zaangażowaniem je realizować.	13 000/rok	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 10 szt.	2018-2028	Euroregion „Pro Europa Viadrina” Gmina Dobiegniew
Polsko – niemieckie spotkanie strażaków	Realizacja projektu przyczynia się do nawiązania trwałej współpracy środowisk strażackich i lokalnej społeczności. Walory Gminy Dobiegniew, tj. duża ilość jezior pozwalają na zorganizowanie ćwiczeń pokazowych z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu oraz szkolenia z zakresu nowoczesnych technik ratownictwa wodnego. Zważywszy na to, że Ochotnicze Straże Pożarne zajmują się również sportem, edukacją i wychowaniem młodzieży w zakresie bezpieczeństwa, zaplanowano zorganizowanie pokazowych zawodów sportowo-pożarniczych. Projekt będzie służył budowaniu społeczeństwa obywatelskiego, integracji między różnymi grupami mieszkańców.	15 000/rok	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 10 szt.	2018-2028	Euroregion „Pro Europa Viadrina” Gmina Dobiegniew
Polsko niemieckie	Celem projektu jest propagowanie zdrowego stylu życia, rozwijania pasji, zainteresowań wśród	12 000/ rok	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 10	2018-2028	Euroregion „Pro Europa

spotkanie wędkarzy	mieszkańców. Jego realizacja wpływa na pogłębianie relacji pomiędzy mieszkańcami Gmin Dobiegniew i Gólow oraz wzmacnia integrację pomiędzy kołami wędkarskim. Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do nawiązania trwałej współpracy środowisk, służy integracji różnych grup mieszkańców. Jest też okazją do promocji walorów turystycznych gminy.		szt.		Viadrina” Gmina Dobiegniew
Rajd Nordic walking	Celem projektu jest integracja różnych grup mieszkańców, wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych, propagowanie zdrowego stylu życia, rozwijania pasji, zainteresowań wśród mieszkańców. Realizatorem projektu jest UKS „Dobiesław”. Klub będzie odpowiedzialny za wybór trasy, przyjmowanie zapisów, wykonanie odznak dla uczestników, przygotowanie mapek dla uczestników, zapewnienie autokaru, cateringu, organizację rajdu nordic walking, z grami i zabawami integracyjnymi dla uczestników. Uczestnicy rajdu to młodzież szkolna, rodzice oraz wszyscy chętni mieszkańcy.	3 000/rok	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 10 szt.	2018-2028	Gmina Dobiegniew, UKS „Dobiesław”
Międzynarodowy Młodzieżowy Turniej Piłki Nożnej Dobiegniew Cup im. Kazimierza Górskiego	Międzynarodowy Młodzieżowy Turniej Piłki Nożnej Dobiegniew Cup rozgrywany jest rokrocznie od 1995 roku w pierwszym tygodniu lipca. Celem projektu jest integracja różnych grup mieszkańców, propagowanie zdrowego stylu życia, rozwijania pasji, zainteresowań zwłaszcza wśród najmłodszych mieszkańców. W dotychczasowych edycjach wzięły udział drużyny z całej Polski oraz zespoły duńskie, niemieckie, angielskie, ukraińskie, białoruskie, szwedzkie, litewskie, łotewskie i estońskie. Atrakcjami turnieju są pokazowe mecze piłki nożnej z udziałem najlepszych polskich drużyn klubowych oraz szereg imprez towarzyszących o charakterze kulturalno-rekreacyjnym między innymi festyny z obsadą renomowanych polskich artystów, spływy kajakowe, wycieczki do Drawieńskiego Parku Narodowego oraz Muzeum Woldenberczyków -	300 000/rok	Liczba wydarzeń służących budowaniu więzi sąsiedzkich i umacnianiu lokalnej tożsamości – 10 szt..	2018-2028	Gmina Dobiegniew, PZPN, Marszałek Województwa Lubuskiego, Starostwo Powiatowe, wpłaty uczestników

	idea turnieju wywodzi się z tradycji olimpiady sportowej, którą w roku 1944 zorganizowali jeńcy Obozu Oflag II C Woldenberg. W turnieju piłkarskim uczestniczy około 60 drużyn rocznie, w sumie ok. 1000 młodych zawodników. Turniej Dobiegniew CUP to również szereg zajęć o charakterze edukacyjno-kulturalno-rekreacyjnym. Wszystkie te przedsięwzięcia mają na celu zbliżenie do siebie grup młodzieżowych, budowanie lokalnej tożsamości młodych mieszkańców ale także promocji gminy.				
	C II. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy Dobiegniew				
	C II.1. Wspieranie powstawania i stabilnego funkcjonowania przedsiębiorstw				
Pakiet dla przedsiębiorców	Projekt jest odpowiedzią na problem bezrobocia i niestabilnej sytuacji lokalnych firm wskazany w diagnozie. Stowarzyszenie Wspierania Małej Przedsiębiorczości (działa w gminie od 1994 roku) oferuje pakiet dla przedsiębiorców lub osób planujących rozpocząć prowadzenie takiej działalności m.in. w lokalach usługowo-handlowych w parterach budynków powstałych na „placu popegeerowskim” w ramach projektu „Zagospodarowanie placu przy ul. Kardynała Wyszyńskiego z przebudową zabytkowego arsenału na Centrum Aktywacji Lokalnej”. Celem projektu jest wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy, rozwoju sektora MMSP w gminie. W ramach pakietu dla przedsiębiorców SWMP proponuje: – Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości: preferencyjne pożyczki (inwestycyjne, inwestycyjno-obrotowe, w formie tzw. start-	500 000	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – 10 szt.	2018-2028	Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości, Fundusz Pożyczkowy PARP, Fundusz Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej TOR#10

	<p>up),</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ośrodek Wsparcia Przedsiębiorczości: usługi informacyjne, doradcze, szkoleniowe, finansowe; doradztwo prowadzone non profit (na temat możliwości pozyskiwania środków unijnych, programach Powiatowego Urzędu Pracy, pomocy PFRON, programy naprawcze, szkolenia z zakresu ekonomii społecznej) - Lubuski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej: działania animacyjne, doradztwo marketingowe, finansowe, prawne, w zakresie zakładania podmiotów społecznych i podmiotów ekonomii społecznej, wsparcie biznesowe, wsparcie pomostowe finansowe i niefinansowe. 				
Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości	<p>Celem projektu jest tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój mikro i małych przedsiębiorstw, promocja samozatrudnienia. Z diagnozy gminy wynika bowiem, że bezrobocie jest jednym z kluczowych problemów społecznych. Aby zmniejszyć skalę zjawiska i mu przeciwdziałać Gmina Dobiegniew zaplanowała następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie zakładki na stronie internetowej miasta dedykowanej przedsiębiorczości, która będzie zawierać bieżące informacje na temat działalności jst w sferze gospodarczej, propozycje dla podmiotów gospodarczych oferowanych m.in. przez SWMP, informacje o konkursach o dotacje z funduszy europejskich dla przedsiębiorców oraz osób zainteresowanych założeniem firmy - bezpłatne szkolenia dla przedsiębiorców i osób planujących założenie działalności gospodarczej w zakresie zakładania działalności gospodarczej i poszerzania zakresu działalności, w tym możliwości 	50 000	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – 30 szt.	2018-2028	Gmina Dobiegniew

	<p>finansowania rozwoju firm z funduszy zewnętrznych, w tym UE</p> <ul style="list-style-type: none"> - cykliczne spotkania Burmistrza Dobiegniewa z przedsiębiorcami – wymiana doświadczeń, informacji, uwag, propozycje nowych działań - cykliczne spotkania z pracownikami Urzędu Skarbowego – możliwość bezpłatnego doradztwa podatkowego. 				
	C II.2. Wspieranie i rozwój potencjału turystycznego gminy				
<p>Ochrona cennych siedlisk Drawieńskiego Parku Narodowego oraz przyległych obszarów Natura 2000 poprzez relokację ruchu turystycznego na szlak wodny Mierzęcka Struga – etap II.</p> <p>Część I - Budowa infrastruktury turystycznej w miejscowości Dobiegniew i Łęczyn.</p> <p>Część II -</p>	<p>Celem projektu jest ochrona walorów naturalnych gminy przy jednoczesnym ich wykorzystaniu do rozwoju turystyki dzięki budowie niezbędnej infrastruktury. Projekt jest odpowiedzią na wynikające z diagnozy niewystarczające wykorzystanie potencjału turystycznego gminy oraz niedostateczny rozwój infrastruktury turystycznej. Zmiana w tym zakresie będzie oznaczać rozwój turystyki jako branży oferującej nowe miejsca pracy i rozwój gospodarczy regionu</p> <p>W ramach projektu zostaną zrealizowane następujące działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa i rozbudowa pomostów spacerowego w kształcie łuku z miejscami do cumowania łodzi, 2. Budowa mostka (kładki) nad rzeką Mierzęcka Struga. 3. Budowa dwóch zadaszonych suszarek na kajaki, 4. Budowę ścieżki drewnianej do pomostu widokowego okrągłego i do pomostu spacerowego, 5. Budowa budynku socjalno – biurowego. 6. Budowa dwóch wiat rekreacyjnych, drewnianych. 7. Budowa siłowni zewnętrznej i ogrodzonego placu zabaw dla dzieci, 	6 656 000	Powierzchnia obszaru objętego ochroną – 127 ha	2018-2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020; II oś priorytetowa, działanie 2.4. 2. Wkład własny Gminy Dobiegniew

<p>Rozbudowa infrastruktury turystycznej w miejscowości Osiek nad jeziorem Osiek”.</p>	<p>8. Budowa ścieżki edukacyjno - przyrodniczej wzdłuż jeziora oraz dwóch parkingów, 9. Budowa "klasy edukacyjnej" na powietrzu. 10. Montaż elementów małej architektury (ławki, kosze, stojaki na rowery, tablice informacyjne, figurki zwierząt). w Łączynie: 1. Budowa pomostu drewnianego. 2. Budowa drewnianej suszarki do kajaków, 3. Budowa zjazdu z drogi gruntowej z parkingiem żwirowym, 4. Budowa ogrodzenia, 5. Montaż małej architektury(dwie wiaty, kosze, toaleta przenośna, palenisko). w Osieku: 1. Budowa pomostu spacerowego z częścią do cumowania łodzi. 2. Budowa pomostu do wyciągania kajaków z wody. 3. Budowa pomostu widokowego, prostokątnego. 4. Budowa pawilonu socjalno-magazynowego na plaży. 5. Budowa wiaty do spożywania posiłków na polu namiotowym. 6. Budowa ścieżki edukacyjnej z punktami widokowymi, tablicami, schodami i mostkami drewnianymi. 7. Budowa ścieżki spacerowej, drewnianej przy jeziorze. 8. Budowa kiosku informacyjnego. 9. Montaż elementów małej architektury.</p>				
<p>Budowa ścieżek pieszo-rowerowych: 1. Ścieżka „Wstęga Dobiegniewa” 2. Wzdłuż jeziora</p>	<p>Celem projektu jest wykorzystanie walorów turystycznych gminy i ich wzmocnienie poprzez budowę niezbędnej infrastruktury. Z diagnozy wynika bowiem potrzeba rozwoju infrastruktury oraz niewystarczające wykorzystanie potencjału turystycznego gminy. W ramach projektu zaplanowano: 1. Wykonanie nawierzchni twardych.</p>	<p>6 500 000</p>	<p>Długość wybudowanych ścieżek pieszo-rowerowych – 16,0 km</p>	<p>2019-2028</p>	<p>1. Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej 2. Program</p>

Osiek(od plaży Osiek do Mostu Przyjaźni). 3.Wzdłuż jeziora Wielgie (od „rybakówki” do plaży miejskiej)	2. Budowę miejsc odpoczynku. 3.Budowę oświetlenia. 4. Budowę małej architektury (ławki, kosze, tablice informacyjne)				Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wkład własny Gminy Dobiegniew
Rozbudowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego przy ul. Leśnej w Dobiegniewie.	Realizacja projektu przyczyni się do poprawy i lepszego wykorzystania potencjału turystycznego gminy a także promowania zdrowego stylu życia wśród mieszkańców. Rozwój turystyki jako branży oferującej nowe miejsca pracy będzie oznaczać rozwój gospodarczy regionu W ramach projektu zaplanowano następujące zadania: 1. Budowa boiska do piłki nożnej o nawierzchni sztucznej z zadaszeniem. 2. Budowa parkingów. 3. Odbudowa strzelnic (długa, krótka) 4. Budowa ścieżek pieszo- rowerowych do muzeum i plaży miejskiej w Osieku.	3 800 000	Liczba wybudowanych/przebudowanych /wyremontowanych obiektów infrastruktury służących rozwojowi turystyki – 1 szt.	2020-2026	1.Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wkład własny Gminy Dobiegniew
Przebudowa i rozbudowa obiektu Muzeum Woldenberczyk ów przy ulicy Gorzowskiej 11 w Dobiegniewie	Celem projektu jest poprawa i lepsze wykorzystanie potencjału turystycznego gminy, zachowanie dziedzictwa kulturowego i ochrona zabytków. Projekt zakłada realizację następujących działań: 1. Przebudowa budynku istniejącego – 423,83m ² 2. Dobudowa nowego budynku – 298,12m ² 3. Budowa pawilonu na makiety – 45m ² 4. Drogi dojazdowe, parkingi, ciągi pieszo-jezdne – 2 417 m ² 5. Budowa chodników - 327m ² 6.Ogrodzenie obozowe zewnętrzne – 165m 7. Replika wieży obozowej , bramy wjazdowej i budki wartowniczej Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowane niewystarczające wykorzystanie potencjału turystycznego gminy jako istotnej branży w rozwoju gospodarczym.	3 850 000	Liczba wybudowanych/przebudowanych /wyremontowanych obiektów infrastruktury służących rozwojowi turystyki – 3 szt.	2018-2020	1. Program INTERREG V A BB-PL 2014 – 20120. 2. Wkład własny Gminy Dobiegniew

	C III. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych, wysokiej jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury w Gminie Dobiegniew				
	C III.1. Ochrona środowiska naturalnego, w tym ograniczenie niskiej emisji i poprawa gospodarki wodno-ściekowej				
Przebudowa dróg gminnych nr 001412F i 001412F we wsi Słonów, gmina Dobiegniew.	<p>Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. W ramach projektu zaplanowano:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonanie nawierzchni asfaltowej o długości 0,6219 km 2. Wykonanie ciągów pieszo rowerowych z koski betonowej o długości 0,5950 km 3. Wykonanie przejścia o podwyższonym standardzie bezpieczeństwa. 4. Przebudowanie 5 skrzyżowań z drogą powiatową. 5. Wykonanie kanalizacji deszczowej. <p>Projekt jest odpowiedzią na wskazany w diagnozie zły stan dróg w gminie.</p>	W gminie. 1 788 000	Długość przebudowanej drogi – 0,6219 km	2019 - 2020	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wkład własny Gminy Dobiegniew
Przebudowa drogi, ulicy Słowackiego i Adama Asnyka w Dobiegniewie.	<p>Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. W ramach projektu zaplanowano:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonanie nawierzchni asfaltowej o długości 0,948 km 2. Wykonanie chodników z kostki betonowej. 3. Przebudowanie 2 skrzyżowań z drogą powiatową. 4. Wykonanie kanalizacji deszczowej. 5. Wykonanie oświetlenia drogowego. <p>Projekt jest odpowiedzią na wskazany w diagnozie zły stan dróg w gminie.</p>	3 000 000	Długość przebudowanej drogi – 0,948 km	2018 - 2022	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wkład własny Gminy Dobiegniew

Przebudowa dróg, ulic na Osiedlu Młodych w Dobiegniewie (ul. Kwiatowa, Piękna, Pogodna, Słoneczna, Norwida).	Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. W ramach projektu zaplanowano: 1. Wykonanie nawierzchni asfaltowej o długości 0,91 km 2. Wykonanie chodników z kostki betonowej 3. Wykonanie kanalizacji deszczowej. 4. Wykonanie oświetlenia drogowego. Projekt jest odpowiedzią na wskazany w diagnozie zły stan dróg w gminie.	1 100 000	Długość przebudowanej drogi – 0,910 km	2022 -2023	1. Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wkład własny Gminy Dobiegniew
Przebudowa ulicy Jedności i Szkolnej w Dobiegniewie.	Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. W ramach projektu zaplanowano: 1. Wykonanie nawierzchni asfaltowej o długości 0,950 km 2. Wykonanie chodników z kostki granitowej i płyt betonowych. 3. Budowa sieci C.O. 4. Wymiana sieci wodno-kanalizacyjnej. 5. Modernizacja oświetlenia drogowego. 5. Wykonanie kanalizacji deszczowej. Projekt jest odpowiedzią na wskazany w diagnozie zły stan dróg w gminie.	2 800 000	Długość przebudowanej drogi – 0,950 km	2018-2023	Etap I – 95% k.k. w ramach PO PT 2014-2020 – umowa dotacji nr DPT/BDG-II/POPT/64/16, Wkład własny Gminy Dobiegniew Etap II 1. Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej
Przebudowa ulic, Dembowskiego, Kościuszki, Teatralnej i Parkowej w Dobiegniewie.	Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. W ramach projektu zaplanowano: 1. Wykonanie nawierzchni asfaltowej o długości 0,590 km 2. Wykonanie chodników i parkingów z kostki betonowej. 4. Wymiana sieci wodno-kanalizacyjnej. 5. Modernizacja oświetlenia drogowego. 5. Wykonanie kanalizacji deszczowej.	1 600 000	Długość przebudowanej drogi – 0,590 km	2018-2023	2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wkład własny Gminy

	Projekt jest odpowiedzią na wskazany w diagnozie zły stan dróg w gminie.				Dobiegniew
Przebudowa ulic, Kardynała Wyszyńskiego, Krótkiej i Zabytkowej w Dobiegniewie	Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. W ramach projektu zaplanowano: 1. Wykonanie nawierzchni asfaltowej o długości 0,510 km 2. Wykonanie chodników i parkingów z kostki betonowej. 3. Budowa sieci C.O. 4. Wymiana sieci wodno-kanalizacyjnej. 5. Modernizacja oświetlenia drogowego. 5. Wykonanie kanalizacji deszczowej. Projekt jest odpowiedzią na wskazany w diagnozie zły stan dróg w gminie.	2 100 000	Długość przebudowanej drogi – 0,510 km	2018-2023	
Przebudowa ulicy Dąbrowskiego w Dobiegniewie	Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. W ramach projektu zaplanowano: 1. Wykonanie nawierzchni asfaltowej o długości 0,160 km 2. Wykonanie chodników z kostki betonowej o długości 0,320 km 3. Wymiana sieci wodno-kanalizacyjnej. 4. Modernizacja oświetlenia drogowego. 5. Wykonanie kanalizacji deszczowej. Projekt jest odpowiedzią na wskazany w diagnozie zły stan dróg w gminie.	250 000	Długość przebudowanej drogi – 0,160 km	2019-2024	1. Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wkład własny Gminy Dobiegniew
Modernizacja dróg gruntowych w miejscowościach: Sarbinowo, Podlesiec, Mierzęcin, Wołogoszcz, Derkacze,	Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. W ramach projektu zaplanowano: 1. Zmiana nawierzchni gruntowych na nawierzchnie asfaltową. 2. Wykonanie kanalizacji deszczowej. 3. Wykonanie chodników. 4. Modernizacja oświetlenia drogowego.	6 500 000	Długość przebudowanej drogi – 8,0 km	2019-2028	1. Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej 2. Program Rozwoju Obszarów

Grąsy, Ługi, Niwy, Osieku, Radęcinie.	Projekt jest odpowiedzią na wskazany w diagnozie zły stan dróg w gminie.				Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wkład własny Gminy Dobiegniew
Budowa i modernizacja oświetlenia drogowego.	Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez ograniczenie zużycia energii oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców. W ramach projektu zaplanowano: 1. Budowa nowych punktów oświetleniowych – ok. 30 szt. 2. Wymiana opraw oświetleniowych na energooszczędne – 1.100 opraw. Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy środowiskowe oraz pogorszenie stanu bezpieczeństwa w gminie.	1 600 000	1. Liczba nowych punktów oświetleniowych – 30 szt. 2. Liczba wymienionych opraw oświetleniowych – 1.100 szt.	2018-2028	1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska 2. Środki własne Gminy Dobiegniew
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjno – tłocznej w miejscowości Grąsy i Starczewo, Gmina Dobiegniew.	Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez budowę infrastruktury ograniczającej poziom zanieczyszczenia gleby i wód. 1. Budowa sieci grawitacyjnej Dz. 200 o długości 2,336 km 2. Budowa sieci kanalizacji tłocznej PE 100 o długości 1,970 km. 3. Budowa przyłączy kanalizacyjnych 160 PCW, 41 szt. o długości 206,30 m 4. Budowa dwóch pompowni ścieków. 5 Modernizacja pompowni ścieków w Starczeniu. Projekt jest odpowiedzią na wskazane w diagnozie problemy z dostępem do kanalizacji na terenach wiejskich.	1 185 000	Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 4,512 km	2016-2021	1. Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska 4. Wkład własny Gminy Dobiegniew
Budowa sieci sanitarnej grawitacyjno-tłocznej oraz sieci wodociągowej	Celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez budowę infrastruktury ograniczającej poziom zanieczyszczenia gleby i wód. 1. Budowa sieci grawitacyjnej Dz. 200 o długości	739 000	1. Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 1,398 km 2. Długość wybudowanej sieci wodociągowej – 1,289 km	2016-2021	1. Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027 2. Program

w miejscowości Grąsy-kolonia	0,616 km 2. Budowa sieci kanalizacji tłocznej PE 100 o długości 0,782 km. 3. Budowa przyłączy kanalizacyjnych 160 PCW - 2 szt. o długości 40 m 4. Budowa pompowni ścieków. 5. Budowa sieci wodociągowej PE 100 o długości 1,289 km Projekt jest odpowiedzią na wskazane w diagnozie problemy z dostępem do kanalizacji oraz sieci wodociągowej na terenach wiejskich.				Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska 4. Wkład własny Gminy Dobiegniew
Przebudowa kotłowni węglowej przy ul. Szkolnej 1 wraz z rozbudową sieci ciepłowniczej	Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego mieszkańców. Zakres projektu to: 1. Rozbiórka komina stalowego o wysokości 30 m 2. Wymiana 2 kotłów na kotły o mocy 900KW i kocioł o mocy 200KW 3. Wymiana naczynia wzbiorczego – Vc 800 dm ³ 4. Wymiana pomp kotłowni – 3 szt 5. Wymiana pomp sieciowych – 3 szt. 6. Wykonanie nowych wentylacji kotłowni i składu opału 7. Wymiana instalacji elektrycznej 8. Budowa sieci ciepłowniczej 1,301km Potrzeba realizacji projektu wynika ze złego stanu technicznego infrastruktury ciepłowniczej oraz wysokiego udziału szkodzących środowisku indywidualnych palenisk.	3 652 000	1. Liczba wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych obiektów infrastruktury ciepłowniczej – 1 szt. 2. Długość wybudowanej sieci ciepłowniczej – 1,301 km	2017-2023	Etap I – 95% k.k. w ramach PO PT 2014-2020 – umowa dotacji nr DPT/BDG-II/POPT/64/16, wkład własny Etap II 1. Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska 4. Wkład własny Gminy Dobiegniew
Rozbudowa oczyszczalni	Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez budowę	10 839 000	Liczba wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych/zmodernizowanych obiektów	2018-2024	Etap I – 95% k.k. w ramach

<p>ścieków wraz z główną przepompownią ścieków w Dobiegniewie</p>	<p>infrastruktury ograniczającej poziom zanieczyszczenia gleby i wód. Zakres projektu to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Remont głównej przepompowni ścieków 2. Przebudowa istniejących dwóch biobloków 3. Budowa nowego biobloku WS-400 4. Wymiana piaskownika 5. Remont stacji odwadniania osadu 6. Wymiana punktu zlewnego 7. Remont budynku administracyjnego 8. Demontaż istniejących stacji dmuchaw i budowa nowej 9. Przebudowa systemu zasilania w energię elektryczną oraz obiektu w zasilanie awaryjne 10. Przebudowa i rozbudowa systemu AKPiA 11. Remont oświetlenia zewnętrznego, ciągów komunikacyjnych, ogrodzenia. <p>Potrzeba realizacji projektu wynika ze złego stanu technicznego infrastruktury kanalizacyjnej.</p>		<p>infrastruktury wodno-kanalizacyjnej – 1 szt.</p>		<p>PO PT 2014-2020 – umowa dotacji nr DPT/BDG-II/POPT/64/16, wkład własny Etap II</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska 4. Wkład własny Gminy Dobiegniew
<p>Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody na terenie Gminy Dobiegniew wraz z wymianą wodomierzy i radiowym programem zdalnego odczytu</p>	<p>Celem projektu jest poprawa stanu środowiska i jego ochrona poprzez zmniejszenie strat wody, poprawa jej jakości, poprawa warunków życia mieszkańców oraz ograniczenie kosztów.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Remonty budynków 2. Remont studni 3. Wymiana pomp 4. Wymiana zbiorników na wodę 5. Wymiana odzależniaczy i filtrów 6. Wymiana osprzętu 7. Modernizacja systemu napowietrzania 8. Wymiana systemu sterującego pracą ujęć wody 9. Przebudowa systemu zasilania w energię elektryczną oraz obiektów w zasilanie awaryjne 10. Przebudowa i rozbudowa systemu AKPiA 	<p>3 500 000</p>	<p>Liczba wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury wodno-kanalizacyjnej – 9 szt.</p>	<p>2019-2023</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. konkurs dotacji MłiR „HUMAN SMART CITIES. Inteligentne miasta współtworzone przez mieszkańców” 2. Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027

	<p>11.. Montaż wodomierzy z nakładkami radiowymi 12. Program do zdalnego odczytu wodomierzy wraz z rozliczeniem zużycia mediów 13. E-klient</p> <p>Potrzeba realizacji projektu wynika ze zdiagnozowanego złego stanu technicznego stacji oraz konieczności poprawy jakości wody.</p>				<p>3. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska 4. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 5. Wkład własny Gminy Dobiegniew</p>
<p>Remont przepompowni ścieków wraz z systemem zdalnego zarządzania ich pracą</p>	<p>Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez budowę infrastruktury ograniczającej poziom zanieczyszczenia wód. Zakres projektu to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Remont przepompowni 2. Wymiana pomp 3. Remont studni 4. Wymiana systemu zasilania 5. Wymian instalacji wentylacyjnej 6. Budowa systemu zdalnego sterowania pracą przepompowni ścieków wraz z ich wizualizacją. <p>Z uwagi na wskazany w diagnozie zły stan techniczny infrastruktury niezbędne są prace remontowe sieci kanalizacyjnej i jej automatyzacja.</p>	<p>1 300 000</p>	<p>Liczba wybudowanych/przebudowanych/ wyremontowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury wodno-kanalizacyjnej– 18 szt.</p>	<p>2019-2023</p>	<p>1. konkurs dotacji MiIR „HUMAN SMART CITIES. Inteligentne miasta współtworzone przez mieszkańców” 2. Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027 3. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska 4. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 5. Wkład własny Gminy Dobiegniew.</p>

<p>Inteligentne rozwiązania w gospodarce odpadami</p>	<p>Celem projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego i jego ochrona poprzez rozbudowę i modernizację systemu gospodarki odpadami. Zakres projektu to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup pojazdów do wywozu odpadów komunalnych z wagą i systemem do monitoringu odpadów, 2. Pojemniki z chipami, systemem identyfikacji pojemnika i właściciela oraz rodzaju odpadów, 3. System, program do obsługi gospodarki odpadami wraz z programem e-klient/. <p>Potrzeba realizacji projektu wynika z problemu dzikich wysypisk powodujących zanieczyszczenie gleby i wód, niewystarczającej świadomości ekologicznej mieszkańców.</p>	<p>2 000 000</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zakupionych pojazdów w ramach systemu gospodarki odpadami – 2 szt. 2. Liczba zakupionych pojemników na odpady w ramach systemu gospodarki odpadami – 2000 szt. 	<p>2019-2023</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. konkurs dotacji MiIR „HUMAN SMART CITIES. Inteligentne miasta współtworzone przez mieszkańców” 2. Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027 3. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska 4. Wkład własny Gminy Dobiegniew.
<p>C III.2. Realizacja budownictwa komunalnego oraz kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej</p>					
<p>Przebudowa Placu pchor. Starca w Dobiegniewie.</p>	<p>Celem projektu jest poprawa jakości przestrzeni publicznej oraz stworzenia miejsca spotkań dla mieszkańców. Zakres prac to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przebudowa nawierzchni placu. – 0,31 ha. 2. Modernizacja oświetlenia placu wraz z podświetleniem pomników. 3. Przebudowa parkingów i ciągów pieszych. 4. Zagospodarowanie terenów zielonych. 5. Wykonanie elementów małej architektury <p>Z diagnozy wynika niska jakość przestrzeni publicznej, w tym występowanie obszarów zdegradowanych w centrum miasta.</p>	<p>2 700 000</p>	<p>Powierzchnia przebudowanego terenu – 0,31 ha</p>	<p>2018-2025</p>	<p>Etap I – 95% k.k. w ramach PO PT 2014-2020 – umowa dotacji nr DPT/BDG-II/POPT/64/16, wkład własny</p> <p>Etap II</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lubuski Regionalny Program

					Operacyjny na lata 2021-2027 2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 3. Wkład własny Gminy Dobiegniew
Zagospodarowanie placu przy ul. Kardynała Wyszyńskiego z przebudową zabytkowego arsenału na Centrum Aktywacji Lokalnej	<p>Celem projektu jest poprawa jakości przestrzeni publicznej w centralnej części miasta, poprawa warunków mieszkaniowych, stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz miejsca integracji społecznej i spotkań różnych grup (CAL). Obecnie teren tzw. „plac popegeerowski” nie jest zagospodarowany. W pobliżu znajduje się spalony budynek zabytkowego arsenału. Zaplanowano następujący zakres projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa trzech budynków mieszkalno-usługowych o wys. 2½ kondygnacji, w parterze usługi typu: handel, gastronomia, usługi publiczne; w pozostałej części mieszkania komunalne – około 40 o powierzchni użytkowej 35-65 m²; 2. Budowa targowiska miejskiego. 3. Budowa amfiteatru (scena zadaszona o powierzchni ok. 120 m² plus zaplecze socjalne, utwardzony teren dla widzów, bez miejsc siedzących), 4. Budowa obserwatorium (Budynek trzykondygnacyjny o powierzchni 300 - 400 m² w kształcie sześcianu lub walca zadaszony, na górnym piętrze taras widokowy wokół całej bryły budynku). 5. Infrastruktura techniczna: sieć wodno-kanalizacyjna, deszczowa elektryczna, telekomunikacyjna. 	30 000 000	<p>Liczba wybudowanych budynków mieszkalno-usługowych – 3 szt. Liczba wybudowanych budynków infrastruktury społecznej – 3 szt.</p>	2018-2028	<p>1. Etap I – 95% k.k. w ramach PO PT 2014-2020 – umowa dotacji nr DPT/BDG-II/POPT/64/16, Wkład własny Gminy Dobiegniew</p> <p>Etap II – środki krajowe Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Gmina Dobiegniew</p> <p>Narodowy Program Mieszkaniowy Ministerstwa Infrastruktury /Mieszkanie +, Wsparcie Budownictwa Komunalnego i</p>

	<p>6. Budowa chodników, parkingów, mała architektura.</p> <p>7. Budowa Centrum Aktywizacji Lokalnej na bazie arsenału (powierzchnia zabudowy – ok. 580 m², budynek niepodpiwniczony; szerokość budynku 16,54 m; długość budynku 35,06 m; wysokość budynku 13,53 m). Obiekt jest wpisany do rejestru zabytków. Po wyremontowaniu będą tam: biblioteka miejska, pracownie edukacyjne, sale na zajęcia kulturalne, pomieszczenia dla organizacji pozarządowych.</p> <p>Potrzeba realizacji projektu wynika ze zdiagnozowanych problemów przestrzennych (nie zagospodarowane place), mieszkaniowych (brak mieszkań i zły stan komunalnego zasobu mieszkaniowego), gospodarczych (bezrobocie), i społecznych (wysoki odsetek korzystających z pomocy społecznej).</p>				<p>Chronionego/ pilotaż BGK</p> <p>Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027</p>
<p>Przebudowa i rozbudowa remizy strażackiej w Mierzęcinie, gmina Dobiegniew</p>	<p>Celem projektu jest poprawa bezpieczeństwa mieszkańców oraz stanu infrastruktury komunalnej. Zakres projektu to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa sali ogólnodostępnej – 80m² 2. Rozbudowa dwóch boksów garażowych. 3. Budowa pomieszczenia na suszenie sprzętu. 4. Budowa pomieszczenia dyżurnego. 5. Budowa pomieszczenia biurowego. 6. Budowa pomieszczenie gospodarcze. 	<p>3 000 000</p>	<p>Liczba wybudowanych budynków infrastruktury społecznej – 1 szt.</p>	<p>2019-2026</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2021-2027 2. Wkład własny Gminy Dobiegniew

Źródło: Opracowanie własne

Wśród w/w planowanych przedsięwzięć są takie, które z uwagi na swój charakter, szeroki zakres i kompleksowe podejście realizują więcej niż jeden cel strategiczny oraz operacyjny – przykładem może być przedsięwzięcie „Zagospodarowanie placu przy ul. Kardynała Wyszyńskiego z przebudową zabytkowego arsenału na Centrum Aktywacji Lokalnej”, które w niniejszym zestawieniu wpływa na realizację Celu strategicznego III. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych, wysokiej jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury w Gminie Dobiegniew, Cel operacyjny 2 Realizacja budownictwa komunalnego oraz kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej. Wskazanie w/w celów jest uzasadnione kompleksowym zagospodarowaniem terenu położonego w centrum miasta, w pobliżu siedzib instytucji publicznych, co będzie miało decydujący wpływ na poprawę jakości przestrzeni publicznej, postrzeganie przez mieszkańców oraz turystów. Jednak szeroki zakres zadania (zagospodarowanie placu, budownictwo mieszkaniowe, powstanie targowiska, amfiteatru oraz siedziby Centrum Aktywności Lokalnej) powoduje, że przedsięwzięcie realizuje także Cel I. Tworzenie warunków do rozwoju społecznego Gminy Dobiegniew (w ramach projektu ma powstać siedziba CAL z biblioteką miejską i pracowniami edukacyjnymi, obserwatorium) jak i Cel II. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy Dobiegniew (zaplanowano powstanie targowiska, lokali handlowo-usługowych na parterach budynków mieszkalnych). Podobny charakter ma przedsięwzięcie „Ochrona cennych siedlisk Drawieńskiego Parku Narodowego oraz przyległych obszarów Natura 2000 poprzez relokację ruchu turystycznego na szlak wodny Mierzęcka Struga – etap II”, które realizuje Cel II z uwagi na budowę infrastruktury turystycznej sprzyjającej rozwojowi tej branży, ale także Cel III Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych, wysokiej jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury w Gminie Dobiegniew, ponieważ przyczynia się do ochrony środowiska naturalnego.

Więcej niż jeden cel realizuje również przedsięwzięcie „Przebudowa Placu pchor. Starca w Dobiegniewie” – oprócz tego, że inwestycja poprawi jakość przestrzeni publicznej, to czyniąc ją przyjazną poprawi możliwości wykorzystywania placu jako miejsca spotkań i integracji mieszkańców, a więc będzie sprzyjać realizacji Celu I. Tworzenie warunków do rozwoju społecznego Gminy Dobiegniew.

10. Potencjalne źródła finansowania działań zaplanowanych w strategii

Osiągnięcie celów Strategii poprzez realizację projektów będzie możliwe przy założeniu

korzystania przez Gminę Dobiegniew z różnych źródeł finansowania.

W zakresie realizacji **Celu strategicznego I. Tworzenie warunków do rozwoju społecznego Gminy Dobiegniew** wskazano na realizację przedsięwzięć ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020, z którego Gmina korzysta w ramach konkursu Modelowa Rewitalizacja Miast – uzyskana dotacja jest przeznaczona m.in. na opracowania dokumentacji technicznej inwestycji. Samorząd planuje również pozyskanie środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na realizację zadania polegającego na budowie Centrum Pomocy Społecznej.

Wydarzenia sportowe, kulturalne, oddolne inicjatywy budujące społeczeństwo obywatelskie oraz służące integracji środowiska będą realizowane w znaczącym stopniu ze środków własnych Gminy Dobiegniew, ale także dzięki funduszom partnerów krajowych - organizacji pozarządowych, samorządu województwa, środkom powiatu - oraz partnerów zagranicznych.

Na projekty zaplanowane do realizacji w ramach **Celu strategicznego II. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy Dobiegniew** planuje się pozyskanie środków z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 na zadania w Drawieńskim Parku Narodowym związane z jego ochroną i rozbudową infrastruktury turystycznej oraz z programu INTERREG w związku z pracami planowanymi w Muzeum Woldenberczyków.

Na zadania związane z rozwojem infrastruktury sportowej i turystycznej samorząd zamierza pozyskać środki z Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej, programu na wspólną politykę rolną oraz regionalnego programu operacyjnego w kolejnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej. Zadania w ramach Celu II mają być finansowane również przez Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości, Fundusz Pożyczkowy Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, MRPiPS oraz Gminę Dobiegniew.

Zadania zaplanowane w niniejszym dokumencie w ramach **Celu strategicznego III. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych, wysokiej jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury w Gminie Dobiegniew**, polegające z znacznym stopniem na budowie lub modernizacji infrastruktury lokalnej, będą finansowane ze środków POPT 2014-2020 w zakresie prac koncepcyjnych i dokumentacji. Inwestycje będą realizowane przy wsparciu, które gmina planuje uzyskać w konkursie dotacji „HUMAN SMART CITIES. Inteligentne miasta współtworzone przez mieszkańców”, a także środków krajowych (MRPiPS, Narodowy Program Mieszkaniowy Mieszkanie +, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska), funduszy na rozwój infrastruktury drogowej, a także funduszy unijnych w kolejnej perspektywie przeznaczonych na politykę rolną oraz rozwój regionalny.

11. Wdrażanie, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii

„Strategia Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028” roku będzie wdrażana w latach 2018-2028 zgodnie z poniższym harmonogramem.

Tabela 49. Harmonogram wdrażania strategii

Działanie	Okres wdrażania
Uchwalenie „Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028 roku”	2018
Realizacja przedsięwzięć	2018-2028
Posiedzenia Zespołu Wdrażającego	2018-2028
Monitorowanie realizacji poszczególnych przedsięwzięć	2019-2028
Ewaluacja	2020, 2023, 2026, 2029
Współpraca z partnerami zaangażowanymi we wdrażania strategii	2018-2028

Źródło: Opracowanie własne

11.1 System wdrażania

Za proces wdrażania, monitoring i ewaluację strategii będzie odpowiedzialny Burmistrz Dobiegniewa we współpracy z:

1. Radą Miejską,
2. Urzędem Miejskim oraz jednostkami organizacyjnymi gminy odpowiedzialnymi za realizację przedsięwzięć wpisanych do strategii,
3. Zespołem Wdrażającym powołanym na potrzeby wdrażania dokumentu.

W Urzędzie Miejskim w Dobiegniewie koordynacja działań dotyczących planowania rozwoju gminy została powierzona Zastępcy Burmistrza i Referatowi Organizacyjnemu. Poza sprawami z zakresu planowania strategicznego działania referatu obejmują dodatkowo m.in.: sprawy pracownicze, kadrowe, administracyjne, gospodarcze, rewitalizacji. Regulamin organizacyjny Urzędu Miejskiego nie przewidywał komórki ds. strategii, więc do opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028” roku Burmistrz Dobiegniewa poleceniem służbowym wyznaczył Zastępcę Burmistrza i Kierownika Referatu Organizacyjnego, określając zadania:

- przeprowadzenie diagnozy bieżącej sytuacji gminy oraz analiz benchmarkingowych,

- określenie celów strategicznych w odniesieniu do określonych w diagnozie problemów oraz potencjałów gminy,
- wypracowanie celów operacyjnych, przy pomocy których zostaną osiągnięte cele strategiczne w analizowanych sferach,
- opracowanie systemu wdrażania, monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji dokumentu,
- przeprowadzenie naboru projektów realizujących cele strategii oraz wypracowanie ich wykazu,
- zaplanowanie harmonogramu realizacji strategii oraz źródeł finansowania.

Z chwilą przyjęcia do realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028” (podjęcia uchwały przez Radę Miejską), zaistnieje konieczność powołania Zespołu Wdrażającego, koordynującego realizację poszczególnych projektów, dokumentu oraz jego monitoring, ewaluację i ewentualną aktualizację. W skład Zespołu wejdą pracownicy Urzędu Miejskiego reprezentujący sferę ochrony środowiska, realizacji inwestycji, zamówień publicznych, finansów, funduszy europejskich, jak również dyrektorzy i kierownicy placówek podległych, którzy będą zaangażowani w realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Zespołowi przewodniczyć będzie Zastępca Burmistrza Dobiegniewa. Spotkania zwoływane będą w razie potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na kwartał. Zespół Wdrażający zarządzać będzie bezpośrednio całokształtem realizacji strategii, nadzorować skuteczność i jakość realizacji zapisów zawartych w dokumencie, wnioskować o jego aktualizację.

Zespół będzie odpowiedzialny m.in. za:

- koordynację wdrażania projektów wpisanych do strategii,
- gromadzenie informacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji celów dokumentu,
- dokonywanie pomiaru stopnia realizacji strategii,
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych dot. przebiegu i postępu realizacji strategii,
- inicjowanie procesu aktualizacji strategii wynikającego z niedostatecznego stopnia jej realizacji bądź zmiany zewnętrznych uwarunkowań.

Jednym z kluczowych zadań mających wpływ na wdrożenie strategii będzie prawidłowe i sprawne przygotowanie wniosków aplikacyjnych o dofinansowanie realizacji projektów zapisanych w dokumencie ze środków Unii Europejskiej. Za przygotowanie wniosków, których beneficjentem będzie Gmina Dobiegniew, odpowiedzialni będą pracownicy Referatu Funduszy Europejskich, Promocji i Współpracy Zagranicznej Urzędu

Miejskiego. Gmina, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi, jest zobowiązana przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych.

Gromadzenie danych dla potrzeb monitoringu będzie dokonywane przez komórki Urzędu Miejskiego w Dobiegniewie oraz jednostki organizacyjne gminy wg wskaźników monitoringu realizacji celów strategii. Na podstawie przekazanych danych Zespół Wdrożeniowy będzie opracowywał sprawozdania z monitoringu. Będą one sporządzane co roku najpóźniej do 31 marca roku następującego po roku objętym monitoringiem.

Projekty samorządu będą realizowane zgodnie z uchwalonym budżetem rocznym oraz Wieloletnią Prognozą Finansową. Realizacja projektów będzie prowadzona przez właściwy merytorycznie referat UM lub jednostkę organizacyjną gminy. W przypadku projektów współfinansowanych w ramach programów pomocowych, za koordynowanie realizacją projektu zgodnie z wymogami programu pomocowego, w tym za rozliczenie dotacji odpowiedzialni będą kierownicy referatów lub kierownicy jednostek organizacyjnych gminy.

11.2 System monitoringu

Monitorowanie realizacji strategii jest zorganizowanym i zaplanowanym procesem, który prowadzi się przez cały okres jej obowiązywania. Jest też obowiązkiem wspierającym zarządzanie realizacją zapisów dokumentu. Monitoring i ewaluacja polega na systematycznym gromadzeniu i analizie danych dotyczących stanu realizacji wpisanych do programu projektów oraz skali problemów zidentyfikowanych na etapie opracowywania diagnozy. Jednoczesne zbieranie i analiza tych dwóch rodzajów danych pozwala ocenić zgodność realizacji przedsięwzięć z przyjętymi założeniami a także stwierdzić, czy i na ile realizacja tych przedsięwzięć wpływa na natężenie problemów, jaki jest efekt podjętej interwencji publicznej. Ewaluacja programu ma odpowiedzieć na pytania o adekwatność celów strategii do zmieniających się uwarunkowań oraz potrzeb, skuteczność (stopień realizacji celów), a także użyteczność w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców. Tak więc proces monitoringu i ewaluacji „Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028 roku” pozwoli na ocenę korzyści, jakie płyną z realizacji przyjętych celów, projektów, które służą tej realizacji oraz będzie podstawą do zachowania lub wprowadzania zmian czy aktualizacji strategii.

Za pozyskiwanie i gromadzenie danych dla potrzeb monitoringu będą odpowiedzialne referaty Urzędu Miejskiego i jednostki organizacyjne gminy, które odpowiadają za

realizację poszczególnych przedsięwzięć. W odniesieniu do przedsięwzięć realizowanych przez podmioty zewnętrzne, odpowiedzialny za pozyskiwanie danych do monitoringu będzie Kierownik Referatu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Dobiegniewie. Prowadzenie monitoringu zakłada więc bieżący kontakt ze wszystkimi podmiotami realizującymi projekty przez pracownika (Kierownik Referatu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Dobiegniewie).

Zaplanowano następujące etapy monitorowania:

1. Po zakończeniu roku kalendarzowego Kierownik Referatu Organizacyjnego wyśle do wszystkich zaangażowanych podmiotów prośbę o przesłanie do 30 stycznia informacji o poziomie zaawansowania poszczególnych projektów na specjalnym formularzu, stanowiącym Załącznik nr 1 do programu (Karta monitorowania realizacji zadania).
2. Do 1 marca uzupełnione karty realizacji zadań zostaną przekazane do Referatu Organizacyjnego.
3. Informacje z kart będą agregowane i na ich podstawie Kierownik Referatu Organizacyjnego wypełni do 15 marca Kartę monitorowania realizacji Strategii na formularzu stanowiącym Załącznik nr 2. W Karcie realizacji Strategii znajdzie się informacja o zgodności realizacji wszystkich projektów w Strategii z harmonogramem, stopniu osiągnięcia przyjętych dla nich wskaźników produktu w odniesieniu do ich wartości docelowej, poziomie zaawansowania finansowego. Pozwoli to oszacować, czy istnieje zagrożenie dla realizacji poszczególnych projektów i osiągnięcia wskaźników w roku 2028.
4. Uzupełniona karta realizacji strategii za pośrednictwem Zastępcy Burmistrza zostanie przekazana Burmistrzowi Dobiegniewa, który będzie mógł podjąć decyzje usprawniające i przyspieszające realizację poszczególnych projektów np. o finansowaniu ze środków własnych.
6. Karta realizacji programu zostanie przekazana Radzie Miejskiej w formie informacji i zamieszczona na stronie internetowej samorządu.

Poniższa tabela zawiera sumaryczne wartości wskaźników produktu istotnych dla monitorowania realizacji poszczególnych celów Strategii.

Tabela 50. Wskaźniki monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028 roku

Nazwa wskaźnika	Źródło informacji	Częstotliwość pomiaru	Wartość w roku bazowym (2018) ¹¹	Wartość w roku docelowym (2028)
C I. Tworzenie warunków do rozwoju społecznego Gminy Dobiegniew				
Liczba uczniów kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawców	Urząd Miejski	rocznie	5	15 os
Liczba wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych obiektów infrastruktury społecznej	Urząd Miejski	rocznie	0	1 szt.
Liczba kursów zawodowych poprawiających zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	Urząd Miejski	rocznie	0	5 szt./
C II. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy Dobiegniew				
Długość wybudowanych ścieżek pieszo-rowerowych	Urząd Miejski	rocznie	0	16,0 km
Powierzchnia obszaru objętego ochroną	Urząd Miejski	rocznie	0	127 ha
Liczba wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych obiektów infrastruktury służących rozwojowi turystyki	Urząd Miejski	rocznie	0	4 szt.
C III. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych, wysokiej jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury w Gminie Dobiegniew				
Długość przebudowanej drogi	Urząd Miejski	rocznie	0	12,6899 km
Liczba wybudowanych budynków infrastruktury społecznej	Urząd Miejski	rocznie	0	4 szt.
Liczba wybudowanych budynków mieszkalno-usługowych	Urząd Miejski	rocznie	0	3 szt.
Liczba zakupionych pojemników na odpady w ramach systemu gospodarki odpadami	Urząd Miejski	rocznie	0	2 000 sztuk
Liczba zakupionych pojazdów w ramach systemu gospodarki odpadami	Urząd Miejski	rocznie	0	2 szt.
Liczba nowych lub wymienionych punktów oświetleniowych	Urząd Miejski	rocznie	0	1 130 sztuk
Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej	Urząd Miejski	rocznie	0	5,91 km
Liczba wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Urząd Miejski	rocznie	0	28

¹¹ Rok bazowy – rok, w którym Strategia Rozwoju Gminy Dobiegniew została przyjęta do realizacji.

Długość wybudowanej sieci wodociągowej	Urząd Miejski	rocznie	0	1,289 km
Długość wybudowanej sieci ciepłowniczej	Urząd Miejski	rocznie	0	1,301 km
Liczba wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych obiektów infrastruktury ciepłowniczej.	Urząd Miejski	rocznie	0	1 szt.
Powierzchnia przebudowanego terenu	Urząd Miejski	rocznie	0	0,31 ha

Źródło: Opracowanie własne

11.3 System ewaluacji

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w cyklach trzyletnich (w 2020 roku, 2023, 2026 i 2029 - po zakończeniu realizacji). Obejmie wszystkie działania zaplanowane do realizacji w programie. Zaplanowano następujące etapy ewaluacji:

1. Kierownik Referatu Organizacyjnego wystąpi do końca stycznia 2021, 2024, 2027 oraz 2029 roku do referatów Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych gminy, a także podmiotów zewnętrznych o uzyskanie danych liczbowych na koniec 2020, 2023, 2026 i 2028 roku w zakresie, w jakim były one gromadzone na etapie diagnozy.
2. Dane te powinny zostać przekazane Kierownikowi Referatu Organizacyjnego do końca lutego.
3. Na podstawie uzyskanych danych Kierownik Referatu Organizacyjnego wyliczy do 15 marca wartości poszczególnych wskaźników i odniesie osiągnięte wartości poszczególnych wskaźników do ich wartości docelowej. Informacja ta pozwoli ocenić, czy zachodzą korzystne zmiany w natężeniu zdiagnozowanych problemów.
4. Na podstawie kart z monitoringu – kart realizacji zadań i kart realizacji programu – a także na podstawie osiągniętych wskaźników diagnostycznych Kierownik Referatu Organizacyjnego przygotowuje zbiorczy raport, który do dnia 30 kwietnia w cyklu trzyletnim przekazuje Zastępcy Burmistrza.
5. Burmistrz Dobiegniewa zatwierdza raport do dnia 30 czerwca w cyklu trzyletnim i przekazuje go Radzie Miejskiej, która przyjmuje go w formie uchwały w terminie do 30 lipca. Raport z ewaluacji śródkresowej w 2020, 2023 i 2026 roku będzie stanowił podstawę sformułowania zaleceń na kolejne lata wdrażania strategii.

Podstawowym narzędziem do śledzenia postępu wdrażania „Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028 roku” są wskaźniki monitorowania, których wybór ma służyć ocenie osiągnięcia celów strategii, a nie tylko produktów poszczególnych projektów. Oprócz w/w wskaźników realizacji celów wyznaczonych w Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028 roku za pomocą wskaźników produktu, na etapie ewaluacji będą monitorowane

wskaźniki zdiagnozowanych podstawowych problemów społecznych, gospodarczych i infrastrukturalno-przestrzennych. Wybór wskaźników monitorowania wynika z zapewnienia adekwatnych mierników poszczególnych celów strategicznych.

Tabela 51. Wskaźniki monitorowania sytuacji społeczno-gospodarczej

Nazwa wskaźnika	Źródło informacji	Częstotliwość pomiaru	Wartość w roku bazowym (2017)	Wartość w roku docelowym (2028)
C I. Tworzenie warunków do rozwoju społecznego Gminy Dobiegniew				
Stopa bezrobocia	PUP	co trzy lata	11,6%	9%
Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	OPS	co trzy lata	17%	15%
C II. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy Dobiegniew				
Nowo zarejestrowane firmy w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	BDL	co trzy lata	94	98
Firmy wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	BDL	co trzy lata	69	65
C III. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych, wysokiej jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury w Gminie Dobiegniew				
Mieszkania komunalne ogólne	Urząd Miejski	co trzy lata	2379 ¹²	2400
Udział korzystających z kanalizacji w ogólnej liczbie ludności	Urząd Miejski	co trzy lata	73,7% ¹³	75%

Źródło: Opracowanie własne

¹² Dane dla 2016 roku, brak w BDL danych dla 2017 roku.

¹³ Dane dla 2016 roku, brak w BDL danych dla 2017 roku.

Wartości w/w wskaźników w latach 2020 , 2023, 2026 oraz 2029, a więc po zakończeniu obowiązywania strategii wobec roku bazowego będą pokazywać zmianę w sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Dobiegniew.

11.4 System aktualizacji

Zmiany zachodzące w Gminie Dobiegniew oraz w jej otoczeniu, zmiany prawne, wnioski wynikające z monitoringu Strategii oraz jej ewaluacji mogą być podstawą do aktualizacji dokumentu. Decyzję w tej sprawie podejmuje Burmistrz Dobiegniewa.

Powodem zmian zapisów dokumentu mogą być efekty monitorowania, które wykażą, że projekty uwzględnione w dokumencie nie są realizowane, a w związku z tym istnieje zagrożenie osiągnięcia celów dokumentu. Korekty te będą wynikać ze znaczących zmian wobec planowanej realizacji projektów, co znajdzie odzwierciedlenie w kartach z realizacji poszczególnych zadań, kartach z realizacji strategii oraz raportu zawierającego analizę wskaźników produktu w odniesieniu do celów dokumentu jak również analizę wskaźników użytych na etapie diagnozy do oceny sytuacji społeczno-gospodarczej gminy (ewaluacja śródotokowa). Aktualizacja programu będzie zasadna w przypadku: nieosiągnięcia zakładanych wskaźników na etapie monitorowania lub ewaluacji.

Jeśli 20% lub więcej przedsięwzięć w ramach celu wskazanego w Strategii będzie wymagać zmiany, stanie się to podstawą do zmiany celu i przypisanych mu wskaźników.

Jeśli zajdzie potrzeba zmiany w zapisach Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028 roku, Burmistrz Dobiegniewa przedłoży Radzie Miejskiej projekt uchwały. Aktualizacja dokumentu następuje w takim samym trybie, w jakim był on uchwalany. Wszelkie zmiany w dokumencie muszą mieć uzasadnienie merytoryczne i być opisane. Niezbędne elementy to: propozycja modyfikacji, opis zmiany i jej przyczyny oraz wpływ proponowanej zmiany na realizację strategii.

12. Zbieżność strategii z obowiązującymi dokumentami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi

„Strategia Rozwoju Gminy Dobiegniew na lata 2018- 2028” roku jest zgodna na poziomie celów z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz lokalnego. Wykaz strategii i programów przyjętych do analizy zawiera poniższe zestawienie.

Tabela 52. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi

Tytuł dokumentu	Data przyjęcia
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.
Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 r.”	przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013
Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020	Uchwała nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020
Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020	Uchwała nr XLVI/542/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 24 marca 2014 roku w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020
Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku	Uchwała nr 237/2813/14 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 4 lutego 2014 roku w sprawie przyjęcia Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku
Program Rozwoju Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego na lata 2016-2023	Uchwała nr XIX/132/2016 z dnia 1 grudnia 2016 roku w sprawie przyjęcia Program Rozwoju Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego na lata 2016-2023
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Dobiegniew	Uchwała Nr XLIV/266/14 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 28 stycznia 2014r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Dobiegniew. Uchwała Nr XXIX/164/17 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 30 marca 2017r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Dobiegniew
Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Dobiegniew na lata 2016-2026	Uchwała Nr XXVI/150/16 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 20 grudnia 2016 roku w sprawie: przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Dobiegniew na lata 2016-2026.
Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Dobiegniew na lata 2013–2016 z perspektywą na lata 2017–2020 oraz Prognoza oddziaływania na środowisko	Uchwała Nr XXXV/200/17 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 28 września 2017 w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobiegniew na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-

	2024”
Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dobiegniew do 2023 roku	Uchwała Nr XLIII/252/200/18 Rady Miejskiej w Dobiegniewie z dnia 24 maja 2018 w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobiegniew do 2023 roku

Źródło: opracowanie własne

Zapisy Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028 są spójne z kierunkami rozwoju wskazanymi przez **Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020** (z perspektywą do 2030 r.). Cel strategiczny I niniejszego dokumentu wskazuje na potrzebę tworzenia warunków rozwoju społecznego, rozwój kapitału ludzkiego i koresponduje z Celem SOR **Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony** (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie), natomiast Cel strategiczny II zwracający uwagę na rozwój gospodarczy jest powiązany z Celem SOR „Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną” (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);

Strategia „**Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 r.**” określa m.in. następujące cele: „Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska” oraz „Poprawa stanu środowiska”. Są one spójne z Celem strategicznym III niniejszego dokumentu „Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych, wysokiej jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury w Gminie Dobiegniew”, ponieważ projekty infrastrukturalne zaplanowane w niniejszym dokumencie to przede wszystkim inwestycje wpływające na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, spadek wykorzystania energii (inwestycje drogowe i w system ciepłowniczy) poprawę stanu wód i gleby dzięki inwestycjom w zakresie gospodarki odpadami i wodno-kanalizacyjnej.

Cele Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 to:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Wszystkie są spójne z Celem strategicznym I niniejszego dokumentu „Tworzenie warunków do rozwoju społecznego Gminy Dobiegniew”, ponieważ zawiera on zarówno dążenia do rozwoju oddolnych inicjatyw oraz społeczeństwa obywatelskiego jak i aktywizację oraz wspieranie szeroko rozumianego rozwoju społecznego. Realizacji tego celu służą przedsięwzięcia zaplanowane w niniejszym dokumencie, zarówno te o charakterze infrastrukturalnym jak również społeczne – poprawiające kwalifikacje zawodowe młodzieży i dorosłych, służące integracji mieszkańców oraz budowie społeczeństwa obywatelskiego.

Niniejszy dokument poprzez planowanie działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy (Cel strategiczny II. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy Dobiegniew) jest spójny z Celem 1 strategicznym Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka **Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020**. Natomiast Cel strategiczny I. Tworzenie warunków do rozwoju społecznego Gminy Dobiegniew niniejszej strategii oraz zaplanowane działania na rzecz kapitału ludzkiego i aktywizacji społeczno-zawodowej odpowiadają Celowi 3 strategii wojewódzkiej „Społeczna i terytorialna spójność regionu”.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020 zwraca uwagę na „Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integrację ze społeczeństwem” (Cel 2) oraz „Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego” (Cel 4), a więc priorytety do których odnosi się Cel strategiczny I. niniejszej strategii „Tworzenie warunków do rozwoju społecznego Gminy Dobiegniew” zakładający zarówno działania w zakresie poprawy kwalifikacji zawodowych, aktywizujące, rozwój społeczny jak i rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz budowanie tożsamości lokalnej.

Wszystkie cele **Programu Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku**, a zwłaszcza Cel 3 „Rozwój produktów turystycznych”, Cel 4 „Rozwój infrastruktury turystycznej” oraz Cel 8 „Rozwój turystyki transgranicznej i wykorzystanie szans przygranicznego położenia” nawiązują do Celu strategicznego II niniejszej strategii „Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy Dobiegniew”, w ramach którego zaplanowano rozwój infrastruktury turystycznej i rozwój turystyki jako branży istotnej dla rozwoju gminy i regionu.

Ponieważ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego do 2015 roku straciła swą aktualność, do analizy przyjęto **Program Rozwoju Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego na lata 2016-2023**. Dokument ten jako Cel I.2 określa

„Aktywizacją zawodową mieszkańców i wsparcie sektora MMSP”, czym nawiązuje do zapisów niniejszej strategii w zakresie Celu strategicznego II. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego Gminy Dobiegniew, w ramach którego zaplanowano wspieranie powstawania i stabilnego funkcjonowania przedsiębiorstw. Natomiast Cel II.2 programu „Wsparcie rozwoju infrastruktury podnoszącej atrakcyjność turystyczną regionu” będzie spełniony poprzez realizację działań dotyczących rozwoju infrastruktury turystycznej i sportowej oraz inwestycje w zakresie ochrony środowiska, a więc zadania zaplanowane w ramach Celu strategicznego II oraz Celu strategicznego III. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych, wysokiej jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury w Gminie Dobiegniew”.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Dobiegniew wskazuje, że polityka przestrzenna w gminie Dobiegniew powinna opierać się m.in. o następujące zasady:

- racjonalne zagospodarowanie terenów zabudowanych,
- eliminowanie barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób niepełnosprawnych,
- poprawę jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa poprzez modernizację systemu komunikacji drogowej,
- ochronę walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów,
- poprawę dostępności usług podstawowych wszystkim mieszkańcom gminy.

Celem Studium jest prowadzenie spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. W niniejszej Strategii zaplanowano działania na rzecz tworzenia przyjaznej przestrzeni publicznej, wykorzystanie niezagospodarowanych terenów w centrum miasta, wykorzystanie na cele społeczne zdewastowanych obiektów po ich wyremontowaniu, w tym zabytków, budowę nowych mieszkań oraz przygotowywanie terenów na rozwój gospodarczy. Działania te realizują więc cele określone w Studium.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Dobiegniew na lata 2016-2026 wskazuje najważniejsze problemy społeczne oraz cele, których realizacja będzie służyć ograniczeniu zdiagnozowanych zjawisk. Misją strategii koncentruje się na przeciwdziałaniu marginalizacji, wykluczeniu społecznemu i patologiom społecznym oraz poprawie jakości życia mieszkańców. Cele i działania zaplanowane w niniejszym dokumencie zakładają zarówno działania aktywizujące mieszkańców, w tym budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprawę sytuacji gospodarczej a więc również na rynku pracy oraz poprawę warunków mieszkaniowych, modernizację infrastruktury towarzyszącej a także zapewnienie przyjaznej przestrzeni publicznej.

W Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Dobiegniew na lata 2013 – 2016 z perspektywą na lata 2017 – 2020 zidentyfikowano następujące cele:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
- ochrona powietrza,
- ochrona przed hałasem,
- ochrona wód,
- racjonalna gospodarka odpadami,
- prowadzenie skutecznej edukacji.

Wszystkie one będą realizowane poprzez zaplanowane w Strategii: inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, ciepłowniczą, system gospodarki odpadami oraz infrastrukturę drogową. Inwestycje te pozwolą na redukcję zanieczyszczeń wody oraz powietrza. Zaplanowano też działania na rzecz ochrony siedlisk w Drawieńskim Parku Narodowym. Zagospodarowanie skwerów i placów to z jednej strony nowe nasadzenia, a więc poprawa stanu powietrza, ale także zapewnienie miejsc rekreacji i oferta aktywnego wypoczynku dla mieszkańców.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dobiegniew do 2023 roku określa następujące cele dla obszaru rewitalizacji:

1. Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej i budowania tożsamości lokalnej
2. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji
3. Wspieranie przedsięwzięć dążących do podniesienia jakości życia mieszkańców
4. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych obszaru rewitalizacji

Wszystkie one będą realizowane przez cele niniejszej Strategii – działania zaplanowane w dokumencie zakładają bowiem wspieranie aktywności i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, powstawanie i zapewnienie stabilnego funkcjonowania firm oraz rozwijanie potencjału turystycznego, ochronę środowiska a także budownictwo komunalne i tworzenie przyjaznej przestrzeni publicznej.

Analizując zakres analiz oraz cele powyższych dokumentów szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz lokalnego należy stwierdzić, że Strategia Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028 roku jest zbieżna w warstwie diagnostycznej i strategicznej z omawianymi aktami.

Załączniki

Załącznik nr 1 – Karta monitorowania realizacji zadania

Załącznik nr 2 – Karta monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew na lata 2018-2028

Karta monitorowania realizacji zadania

Nazwa przedsięwzięcia obowiązująca w Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew do 2028 roku		
Podmiot/-y realizujący/-e przedsięwzięcie		
Osoba udzielająca informacji		
Zakładany harmonogram realizacji	Rzeczywisty harmonogram realizacji	
Wskaźniki		
Wskaźniki produktu	Zakładane wartości	Osiągnięte wartości
Wartość projektu i planowane źródło finansowania	Zakładane wartości	Rzeczywiste wartości
Podstawowe problemy związane z realizacją przedsięwzięcia		
Termin uzyskania danych i informacji:		
Sporządził:		
Data:		
Zatwierdził:		
Data:		

Karta monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Dobiegniew na lata 2018-2028

Lista przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w danym okresie sprawozdawczym (nr i nazwa)			
Lista przedsięwzięć zrealizowanych w terminie (nr i nazwa)			
Lista przedsięwzięć zrealizowanych po terminie (nr i nazwa) wraz z informacją nt. przyczyny opóźnień			
Lista przedsięwzięć niezrealizowanych (nr i nazwa) wraz z informacją nt. przyczyny			
Wskaźniki			
Wskaźniki produktu	Zakładane wartości	Osiągnięte wartości	Stopień osiągnięcia wskaźnika [%]
Wartość zrealizowanych przedsięwzięć i planowane źródła finansowania	Zakładane wartości	Rzeczywiste wartości	Źródła finansowania
Podstawowe problemy związane z wdrażaniem strategii			
Termin uzyskania danych i informacji			
Sporządził:			
Data:			
Zatwierdził:			
Data:			